



Światowy Rynek Zbóż, Oleistych i Komponentów Paszowych

Opracowanie sygnałne

2007 r.

Opracowanie wydaje:

Zespół Monitoringu Zagranicznych Rynków Rolnych – FAMMU
Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa - FAPA
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa,
tel.: 623-22-56 (-57)
faks: 623-25-06
e-mail: fammu@fapa.com.pl
www.fapa.com.pl/fammu

Autorzy:

Andrzej Kalicki, Maria Kosewska
(rynek zbóż)
Witold Rodkiewicz (rynek oleistych
i komponentów paszowych)

Wykorzystane źródła:

USDA, Strategie Grains, OIL WORLD,
REUTERS, FAO, ONIC, COCERAL

W numerze:

- Rekordowe ceny zbóż na świecie i w UE
- Kryzys na światowym rynku pszenicy miękkiej
- Unijny rynek odczuwa niedobór zbóż, wzrosło import pszenicy, kukurydzy i sorgo
- Unia zawiesiła cła w przywozie ziarna, autoryzowała trzy odmiany GM kukurydzy w imporcie i czasowo znosiła obowiązek odlogowania
- Biopaliwa winne rekordowym cenom oleistych w UE i na świecie
- Deficyt surowców oleistych na czele z soją
- Mało słonecznika w UE i na świecie

Krótką charakterystyka światowych rynków zbóż i oleistych

Sezon 2007/08 charakteryzuje się rekordowymi cenami zbóż na świecie, w tym w Unii Europejskiej. Niektórzy analitycy określają tę sytuację jako kryzys na rynku pszenicy miękkiej - objął on jednak cały światowy rynek zbożowy. Bieżący sezon pokazał również jak ogromny wpływ wywiera sytuacja na rynku amerykańskim na rynki zagraniczne. Notowania pszenicy na giełdzie w Chicago wyznaczają światowe tendencje. Odzworowuje je również Unia. Rekordy cenowe odnotowane we wrześniu i na początku października br. w dużej mierze związane były z tym co działo się na rynku USA. Jednym z najważniejszych i nie wykluczone, że w największym stopniu odpowiedzialnym za wywindowanie notowań pszenicy, były operacje giełdowe dokonywane przez amerykańskie fundusze inwestycyjne, które przetransferowały znaczne środki na giełdy towarowe. Zbiegło się to w czasie z kolejnymi coraz gorszymi prognozami światowych zbiorów pszenicy i przewidywaniami alarmująco niskiego poziomu zapasów końcowych tego gatunku w Stanach a także generalnie na świecie. Jak oceniło USDA, stan zapasów na koniec bieżącego sezonu będzie najniższy od 60 lat. Doniesienia te spowodowały gwałtowne wzmożenie zakupów amerykańskiej pszenicy przez importerów, obawiających się dalszego wzrostu cen. Miał on miejsce zwłaszcza w pierwszym kwartale bieżącego sezonu handlowego. Na rynku zapanowała swoista panika. Inne czynniki, które pośrednio mogły również przyczynić się do tak gwałtownego wzrostu notowań pszenicy to rosące zapotrzebowanie na ziarno ze strony prężnie rozwijającego się przemysłu biopaliwowego oraz zwiększające się zużycie zbóż na cele paszowe w niektórych krajach rozwijających się.

W sezonie 2007/08 światowa produkcja nasion oleistych wyniesie blisko 391 mln ton, tj. o 3,2% mniej niż sezon wcześniej. Zapowiada się więc wyjątkowy sezon, biorąc pod uwagę fakt, iż światowa produkcja oleistych rosła nieprzerwanie od 11 lat. Prognozy zakładają jednak znaczny poziom produkcji soi na półkuli południowej, na której zbiory rozpoczną się wiosną 2008 r. Generalnie do spadku produkcji surowców oleistych na świecie przyczyniło się niespotykane od kilku lat zmniejszenie produkcji soi oraz słonecznika. W sezon 2007/08 świat wszedł z perspektywą rekordowego deficytu surowców oleistych rzędu kilkunastu milionów ton. Pomimo przewidywanego znacznego i spektakularnego spadku produkcji soi, jej zużycie będzie przekraczać produkcję, a to dzięki zużyciu zapasów. Od początku 2007 roku ceny soi znacznie umocniły się, przede wszystkim w skutek wzrostu zużycia olejów do wytwarzania biodiesla i zbóż do produkcji etanolu. Dodatkowo przyczyniły się do tego zawirowania na rynkach międzynarodowych i drożenie surowców spożywczych pociągane spekulacjami na rynkach terminowych oraz wzrostem popytu na oleje roślinne wywołane aktywizacją produkcji biodiesla, już nie tylko w Europie, ale i Ameryce Płd. czy Azji.

SPIS TREŚCI

I. ŚWIATOWY RYNEK ZBÓŻ.....	3
WSTĘP	3
1. CENY ZBÓŻ	4
1.1 Pszenica miękka	4
1.2 Zboża paszowe.....	8
1.3 Analiza czynników wzrostu cen w bieżącym sezonie	13
2. SYTUACJA POPYTOWO-PODAŻOWA.....	15
2.1 Pszenica.....	16
2.2 Zboża paszowe.....	20
3. RYNEK UNII EUROPEJSKIEJ.....	25
3.1 Prognozowany areał upraw zbożowych w UE.....	25
3.2 Pierwsze prognozy bilansu pszenicy i jęczmienia w sezonie 2008/09	27
3.3 Podsumowanie sezonu 2007/08.....	29
II. ŚWIATOWY RYNEK ROŚLIN OLEISTYCH	36
Streszczenie.....	36
4. NASIONA OLEISTYCH	37
4.1 Podaż nasion oleistych	37
4.2 Przerób nasion oleistych.....	43
4.3 Obroty w handlu zagranicznym nasionami oleistych	44
4.4 Tendencje cenowe nasion oleistych	47
5. ŚRUTY OLEISTYCH	49
5.1 Podaż komponentów paszowych (śrut oleistych i mączki rybnej).....	49
5.2 Spożycie śrut oleistych	51
5.2 Obroty w handlu zagranicznym śrutami oleistych i mączką rybną.....	52
5.3 Tendencje cenowe śrut oleistych	53
6. OLEJE ROŚLINNE	54
6.1 Podaż olejów roślinnych	54
6.2 Konsumpcja olejów roślinnych na świecie.....	56
6.3 Obroty w handlu zagranicznym olejami roślinnymi	58
6.4 Tendencje cenowe olejów roślinnych	60
7. RYNEK NASION OLEISTYCH W UNII EUROPEJSKIEJ.....	62
7.1 Podaż nasion oleistych w UE.....	62
7.2 Przerób nasion oleistych w UE	64
7.3 Konsumpcja wysokobiałkowych śrut oleistych – komponentów paszowych	65
7.4 Obroty handlowe nasionami oleistych i produktami przerobu w UE	65
8. ŚWIATOWY BILANS NASION ROŚLIN OLEISTYCH I PRODUKTÓW PRZEROBU	

I. ŚWIATOWY RYNEK ZBÓŻ

WSTĘP

Aktualna sytuacja na światowym rynku zbóż ma niewiele wspólnego z mechanizmami wolnego rynku, ani z naturalnymi czynnikami ekonomicznymi, takimi jak podaż i popyt na zboża. W każdym razie nie one dominują. Światowy bilans zbożowy nie został zachwiany, ani po stronie podaży, ani popytu w stopniu uzasadniającym hossę cenową z ostatnich miesięcy. Wystarczy zresztą rzut oka na najważniejsze przyczyny obecnego stanu rzeczy.

Spekulacje na rynkach finansowych, które z czasem przeniosły się na rynki towarowe. Kłopoty funduszy inwestycyjnych w USA i Wielkiej Brytanii spowodowały konieczność udzielenia im wielomiliardowego wsparcia ze strony banków. Ulokowanie tych funduszy w instrumenty pochodne, działające na rynkach towarowych było główną przyczyną tak raptownego skoku notowań surowców, w tym także zbóż) w bieżącym roku. Trudno źródeł fatalnych inwestycji na rynkach finansowych, na których dzienne obroty sięgają kilku miliardów dolarów, szukać na polach czy w spichlerzach.

Tak samo rosnący popyt na biopaliwa, który największy wpływ wywarł na rynek amerykański (kukurydza jest tam najważniejszym surowcem do produkcji bioetanolu), to przecież skutek decyzji politycznych, promujących w wielu krajach świata, często wbrew rachunkowi ekonomicznemu, coraz większą skalę używanie biopaliw. Zachęty fiskalne, przymus ustawowy, gigantyczny marketing.

W sferze politycznej należy również szukać powodów jedynie częściowo ostatnio zniesionej blokady importu do krajów Unii Europejskiej znacznie tańszych odmian kukurydzy genetycznie modyfikowanej, która w tej chwili dominuje w ofercie czołowych eksporterów, takich jak USA czy Argentyna.

Nie mówiąc już o nastawionej przede wszystkim na trzymanie w ryzach produkcji polityce rolnej zarówno w UE jak – choć w mniejszym stopniu - w Stanach Zjednoczonych. W sytuacji gwałtownego skoku popytu, choćby tylko w wymiarze notowań na giełdach terminowych, opóźnia ona reakcję adekwatną do zmieniającej się sytuacji, stymulując tym samym wzrost cen.

W tym roku ceny zbóż i w mniejszym stopniu pasz biją wszelkie rekordy. Co dalej?

Nie brakuje opinii, że mamy do czynienia z kolejnym przełomem na rynku surowców, tym razem rolnych, a obecne, wysokie ceny utrwalą się na następne lata. Trzeba jednak pamiętać, że najgłębszy ze wszystkich rynków surowcowych (w sensie płynności transakcji giełdowych) rynek ropy naftowej zbliża się do poziomu, w których opłacalność sięgania do alternatywnych źródeł energii (pokłady łupków bitumicznych w USA, podziemne zgazowywanie węgla, paliwo wodorowe i energia jądrowa) może się okazać nie do powstrzymania nawet dla ekologów.

W przeciwieństwie do ropy, rynki surowców rolnych, w tym zbóż i pasz należą do dosyć płytkich. Przy wyjątkowo niskim w tej chwili poziomie zapasów (brak zapasów interwencyjnych w UE) oznacza to, że najbliższe miesiące upłyną na tym rynku pod znakiem dyktatu pogody. A zmiany cen nawet o 20-30% w ciągu kilku tygodni nie będą niczym nadzwyczajnym.

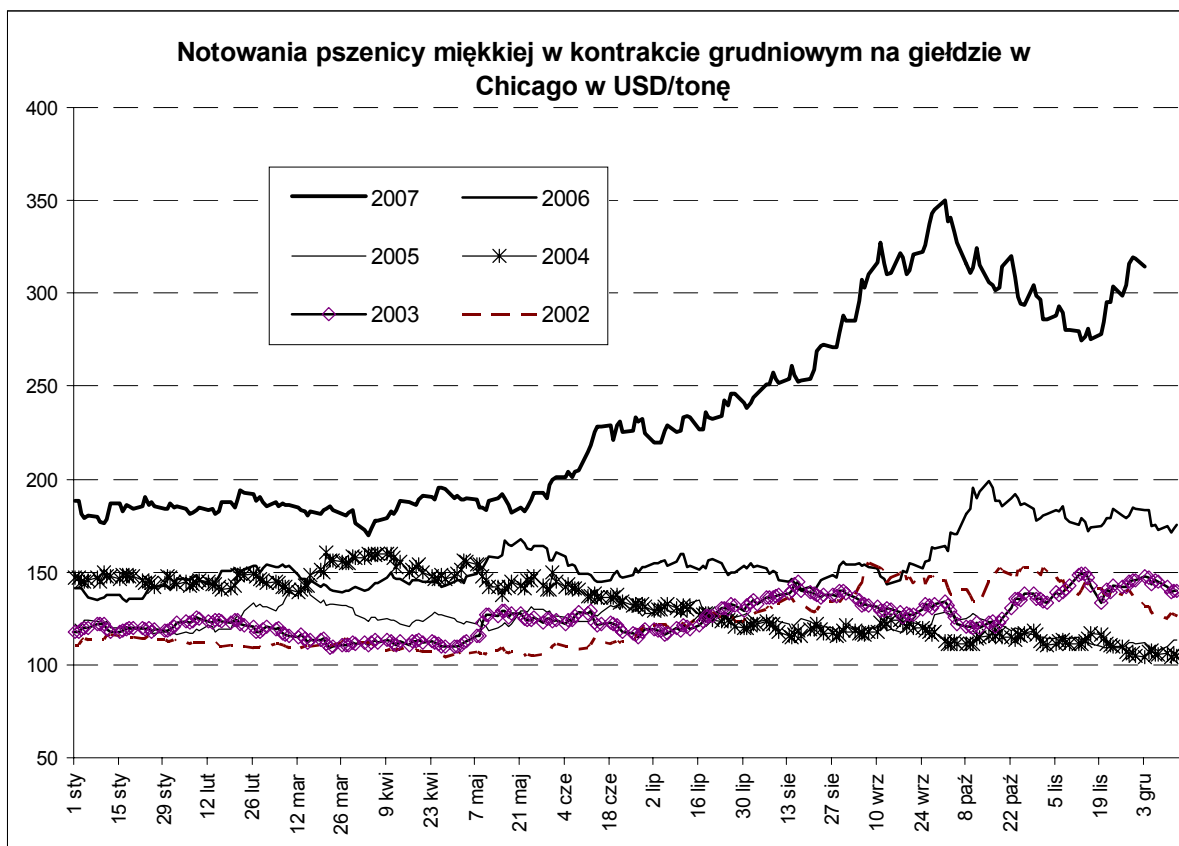
Z biegiem czasu powinna jednak nasilać się tendencja do osłabiania cen. Rosnąca bariera popytu w sektorze hodowlanym oraz w międzynarodowym handlu po stronie najmniej zamożnych importerów w połączeniu ze skutkami powszechnie teraz obserwowanej praktyki importu „na zapas” zaczną dawać o sobie znać z coraz większą siłą. Podobnie jak kolejne szacunki przyszlórocznych, większych zbiorów.

1. CENY ZBÓŻ

1.1 Pszenica miękka

1.1.1 Notowania pszenicy miękkiej w transakcjach giełdowych

Bieżący sezon przyniósł rekordowy poziom notowań pszenicy miękkiej, zauważalny zarówno w transakcjach terminowych, jak i rzeczywistych. Najwyższe ceny osiągała pszenica we wrześniu i na początku października br. W kontrakcie grudniowym na giełdzie towarowej w Chicago w pierwszym dniu października br. notowania osiągnęły najwyższy poziom od początku roku, tj. 350 USD/tonę. Od tego szczytowego momentu rozpoczął się trend zniżkowy. Pod koniec października ceny spadły już poniżej 300 USD/tonę, a w pierwszym dniu listopada br. - do 286 USD/tonę. Początek listopada przyniósł zmianę trendu cenowego w rosnący. W ostatnim tego miesiąca ceny osiągnęły 319 USD/tonę. Za wzrostami cen stoją tym razem przede wszystkim czynniki fundamentalne związane z pogarszaniem się prognoz zbiorów na półkuli południowej i na południu USA. Zaskoczeniem dla rynku były ostatnie doniesienia o przymrozkach w Argentynie.



Do tej pory prognozy dla zbiorów pszenicy w tym kraju były bardzo obiecujące, teraz mówi się o znacznych stratach. W listopadowym raporcie prognostycznym USDA podniosło przewidywania zbiorów w tym kraju – rynek zareagował spadkiem notowań. Jednak ostatnie przymrozki odnotowane pod koniec listopada br. spowodowały wzrost niepokoju o zbiory.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

Argentyna wstrzymała czasowo wydawanie pozwoleń na eksport do momentu oszacowania strat. Nie najlepiej wygląda też sytuacja w uprawach pszenicy miękkiej na południu USA, których zbiór rozpocznie się już w maju przyszłego roku. Odnotowana susza nie nastraja optymistycznie.

Ze względu na mnogość czynników, które mają wpływ na kształtowanie się tendencji cenowych pszenicy na świecie, których „barometrem” jest giełda w Chicago, trudno przewidzieć, kiedy ceny wejdą w fazę stabilizacji. Bieżący sezon charakteryzuje się nie tylko rekordowo wysokimi cenami, które osiąga przede wszystkim pszenica miękka, ale również znaczną ich zmiennością.

Wśród czynników, które mogą mieć wpływ na kształtowanie się światowych cen zbóż w dalszej części sezonu należy podkreślić następujące:

- **Zbiory pszenicy w krajach półkuli południowej oraz na południu Stanów Zjednoczonych.** Prognozy zbiorów pszenicy na kontynencie australijskim są coraz niższe. Dotkliwa susza pustoszy uprawy. Ostatnie przewidywania wskazują na drastyczne obniżenie zbiorów pszenicy miękkiej do zaledwie 12,7 mln ton. Pogorszyły się prognozy zbiorów w Argentynie. Pojawiły się również obawy o zbiory pszenicy w południowej części Stanów Zjednoczonych (początek zbiorów już w maju przyszłego roku). Przyczyną niepokojów jest susza.
- **Ewentualne zaostrzenie restrykcji w wywozie pszenicy miękkiej ze strony Rosji.** Rozważane jest dalsze zaostrzenie restrykcji w eksporcie pszenicy – najprawdopodobniej od nowego roku. Forma ograniczeń w wywozie będzie ściśle uzależniona od analizy sytuacji rynkowej, możliwe jest podniesienie stawek celnych bądź nawet wprowadzenie całkowitego zakazu eksportu. Rosja zakłada eksport zbóż w bieżącym sezonie w wysokości 12-14 mln ton i do tego poziomu sprzedaży dostosowywać będzie ewentualne środki limitujące wywóz.
- **Restrykcje w wywozie stosowane przez Ukrainę.** Eksport zbóż z Ukrainy może ruszyć dopiero w pierwszych miesiącach przyszłego roku. Przesunięte kontyngenty w łącznej wysokości 1,2 mln ton zostaną otwarte w styczniu 2008 r., jednak istnieją obawy, że długotrwałe procedury (o ile nie zostaną uproszczone) przyczynią się do opóźnienia rozpoczęcia eksportu w ramach kwot o kilka tygodni.
- **Prognozy dotyczące przyszłorocznych zbiorów pszenicy miękkiej na świecie.** Zapowiada się znaczne zwiększenie areалу upraw tego gatunku, do czego zachęci producentów wyjątkowo wysoki poziom cen pszenicy w bieżącym sezonie. W Unii powierzchnia upraw zbożowych, w tym przede wszystkim pszenicy znacznie wzrośnie również ze względu na zastosowanie 0% obowiązkowego odłogowania dla upraw przeznaczonych na zbiór w przyszłym roku.
- **Kształtowanie się tendencji kosztów frachtów.** Koszty transportu ziarna drogą morską są obecnie rekordowo wysokie co sprawia, iż import ziarna staje się droższy. Jak na razie nie odnotowuje się niestety znaczących spadków Bałtyckiego Wskaźnika Frachtowego, będącego miernikiem światowych kosztów zafrachtowań.
- **Działania spekulacyjne na amerykańskich giełdach towarowych** – związane z operacjami dokonywanymi przez amerykańskie fundusze inwestycyjne.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

Podobnie do cen pszenicy na giełdzie chicagowskiej kształtowały się notowania tego gatunku w kontraktach terminowych na giełdach europejskich. Najwyższe zwwyżki widoczne były we wrześniu br.

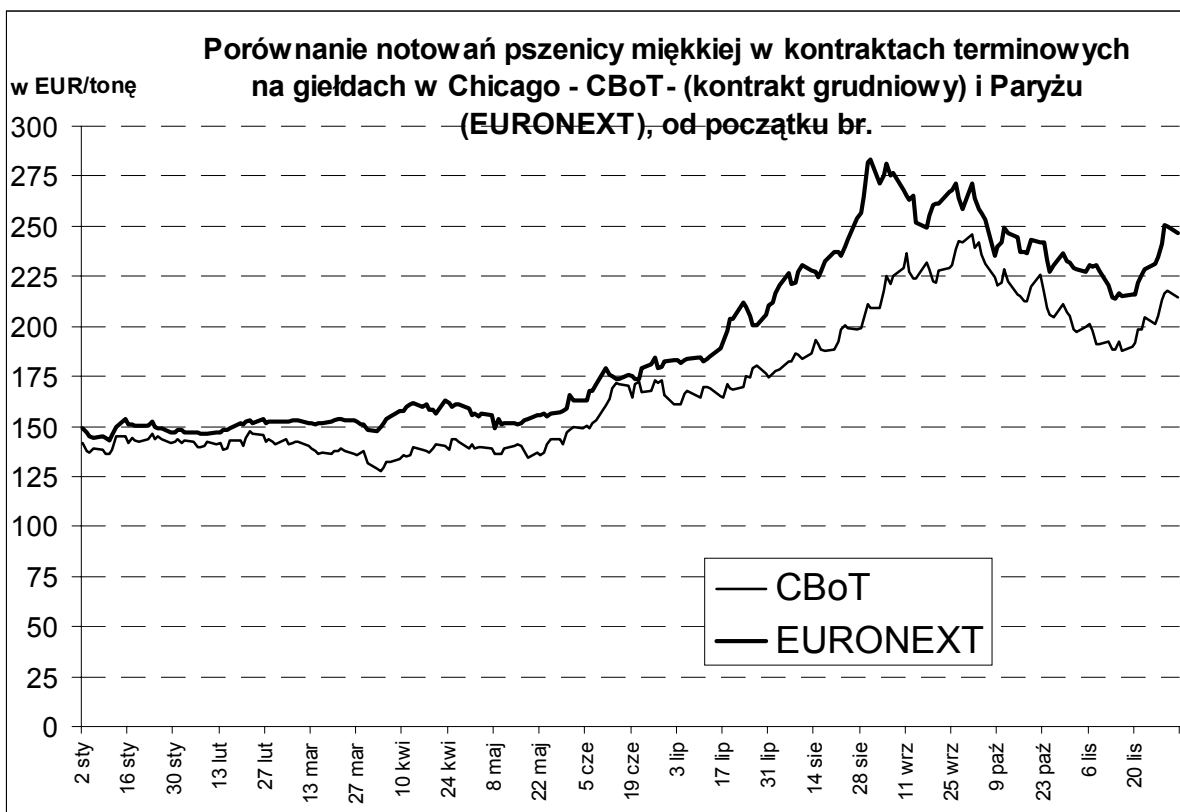


Zarówno na londyńskiej giełdzie towarowej (LIFFE), jak i na paryskim EURONEXT notowania pszenicy w kontraktach od początku października weszły w trend zniżkowy. Analizując kształtowanie się cen

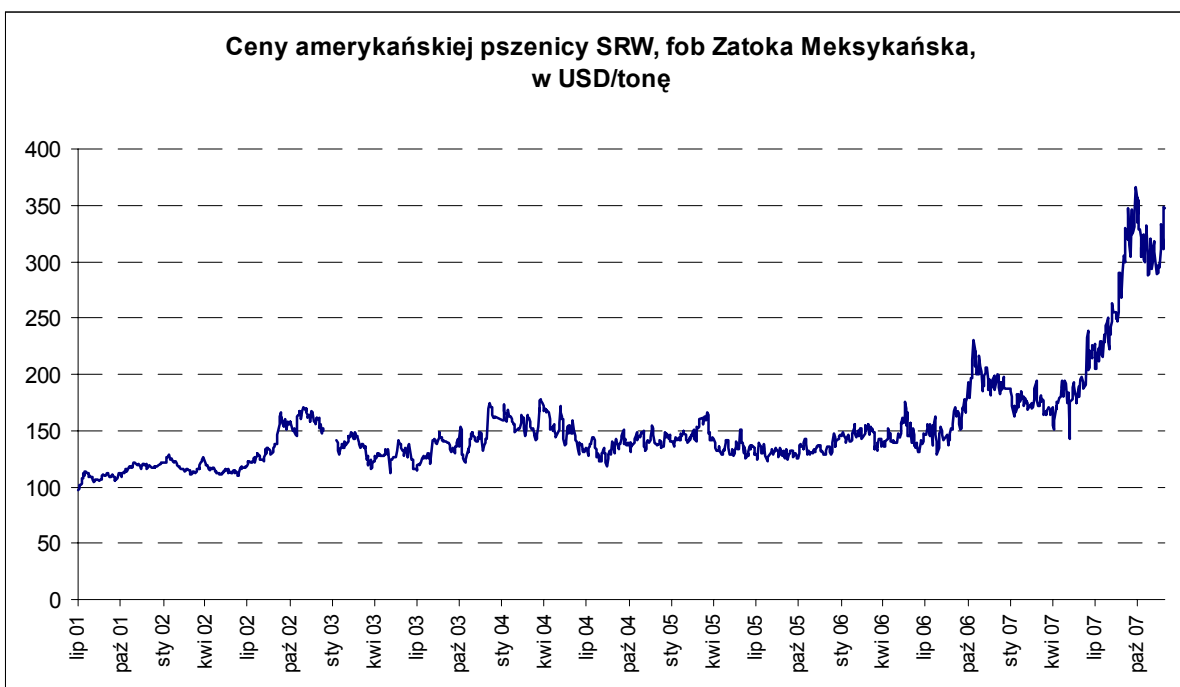


ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

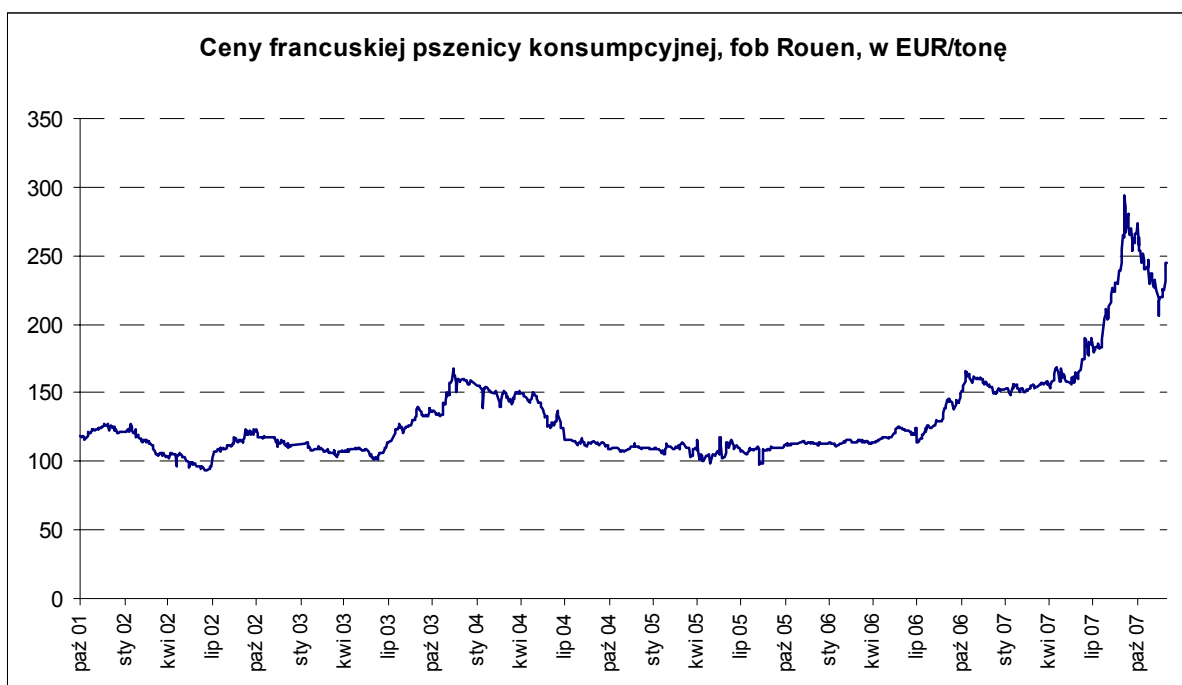
pszenicy na giełdzie w Londynie można bezsprzecznie stwierdzić, iż obecny poziom cen giełdowych pszenicy miękkiej jest najwyższy w okresie co najmniej kilkunastu lat.



1.1.2 Ceny pszenicy miękkiej w transakcjach rzeczywistych



Podobny kształt wykresu cen pszenicy, jak odnotowano w transakcjach terminowych, ma miejsce w przypadku notowań tego gatunku w transakcjach rzeczywistych. Ceny amerykańskiej pszenicy SRW, fob Zatoka Meksykańska, podobnie do cen giełdowych, osiągały rekordowy poziom we wrześniu br., przekraczając nawet 350 USD/tonę. Tak wysokie ceny nie powinny się już powtórzyć w dalszej części sezonu. Do tej pory za wyjątkowo wysokie uznawano ceny pszenicy SRW przekraczające 200 USD/tonę.



Wywindowanie cen pszenicy do rekordowych poziomów w bieżącym sezonie było i nadal jest zaskoczeniem dla wszystkich. Za cenami z rynku amerykańskiego podążyły ceny w Europie.

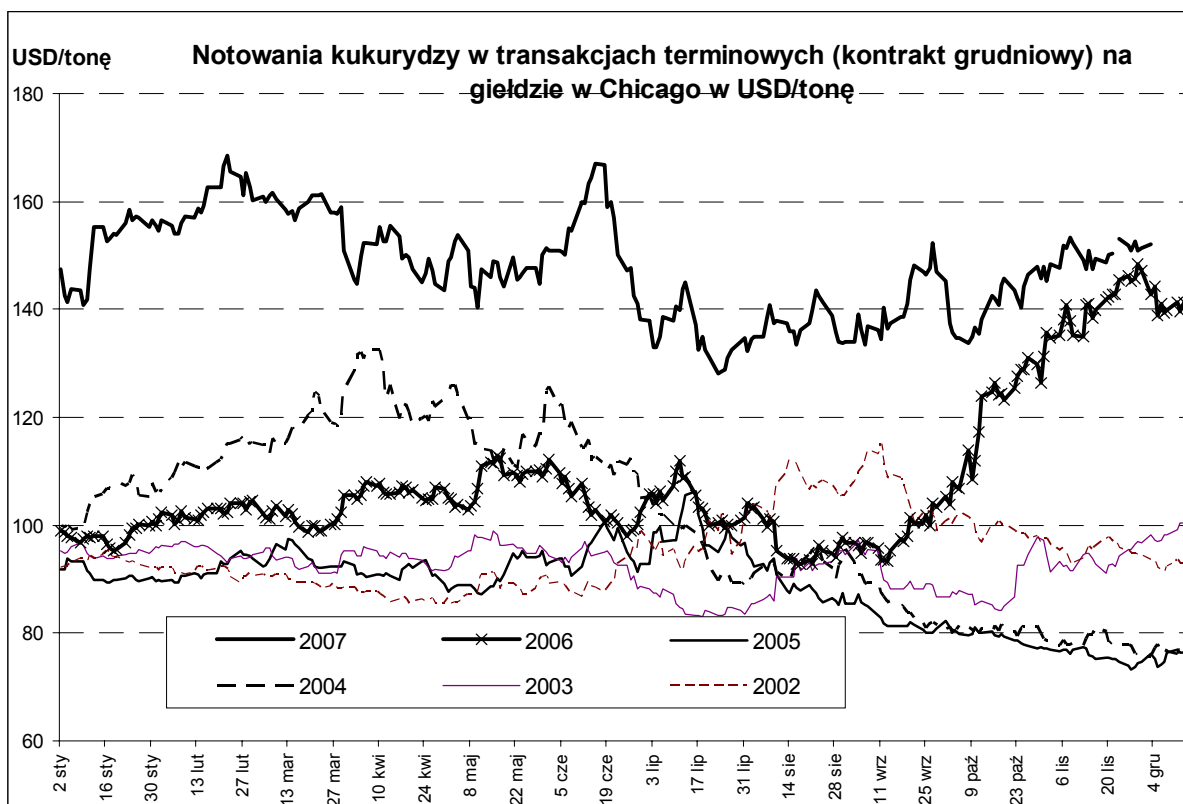
1.2 Zboża paszowe

1.2.1 Ceny zbóż paszowych w transakcjach terminowych

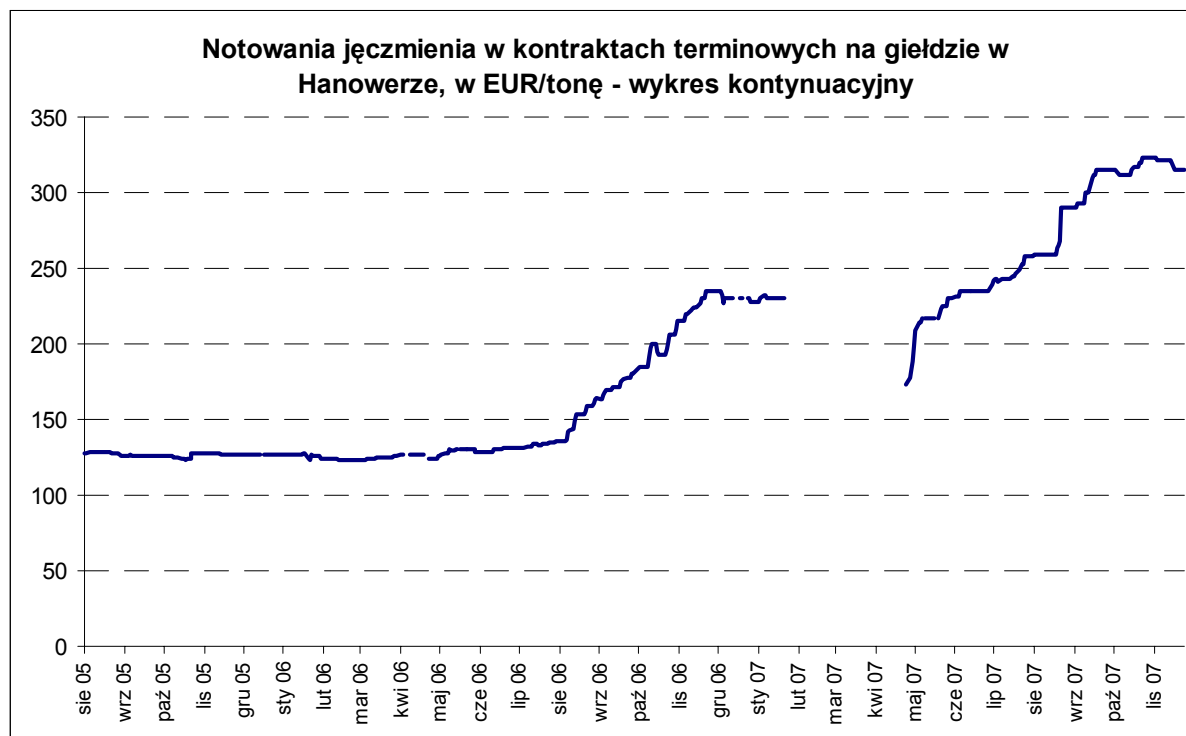
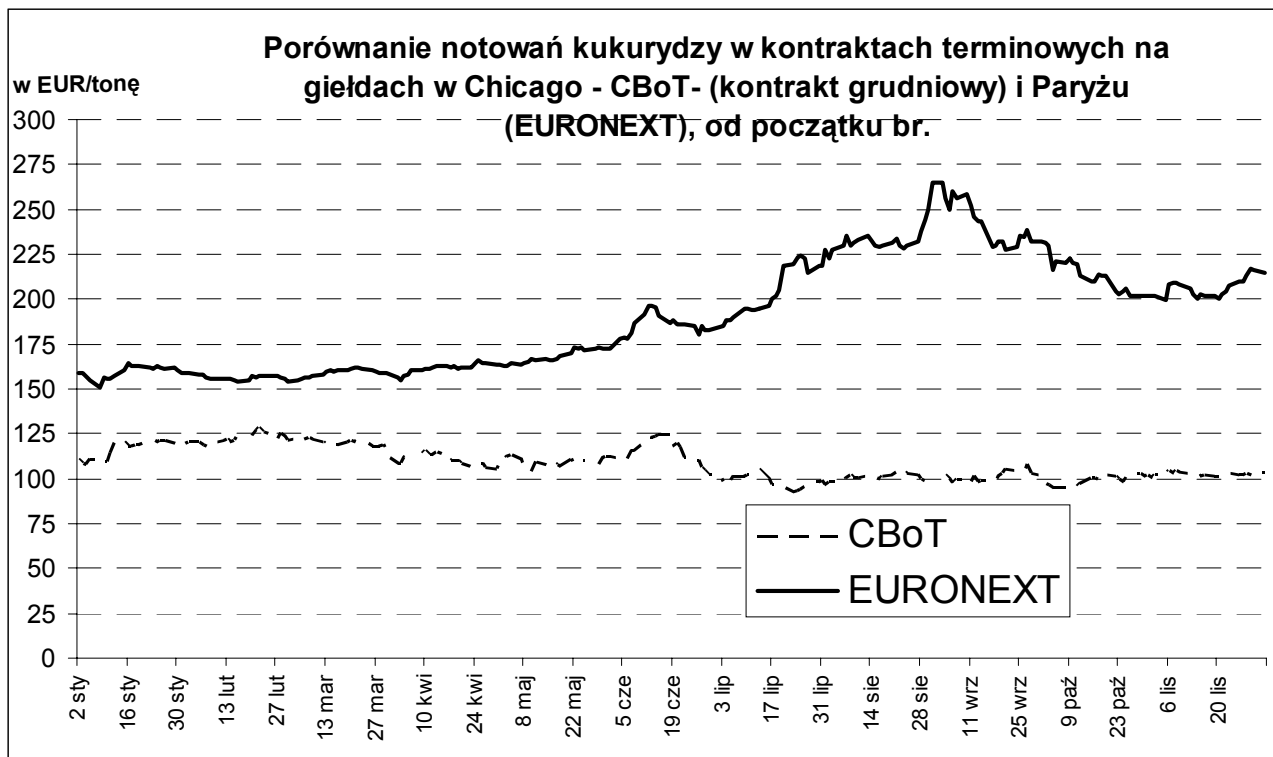
Ceny kukurydzy w kontraktach terminowych (kontrakt grudniowy) na giełdzie w Chicago w bieżącym sezonie są dużo wyższe w stosunku do poprzedniego. Wykres cenowy układał się jednak odmiennie od kształtowania się notowań pszenicy miękkiej. Począwszy od początku bieżącego sezonu notowania kukurydzy oscylują wokół 140 USD/tonę, skoki cen (zmiennosc) są jednak bardzo duże.

W poprzednim sezonie w przypadku kukurydzy na rynku amerykańskim głównym czynnikiem warunkującym wzrost notowań w stosunku do poprzedniego sezonu było zwiększone zapotrzebowanie na ten gatunek ze strony przemysłu biopaliwowego, głównie do produkcji bioetanolu. W rezultacie zwiększonych zasiewów podaż kukurydzy w bieżącym sezonie jest znacznie większa od tej odnotowanej sezon wcześniej. Pomimo rekordowych zbiorów kukurydzy, ceny utrzymują się na wysokim poziomie, biorąc pod uwagę ich średni poziom z ostatnich kilku lat.

Jedną z przyczyn wydaje się być rekordowy poziom cen pszenicy miękkiej, która „pociągnęła” w górę również notowania pozostałych gatunków oraz odczuwany w niektórych krajach niedobór zbóż paszowych. Nie bez znaczenia jest także utrzymujący się popyt ze strony przemysłu paliw ekologicznych.

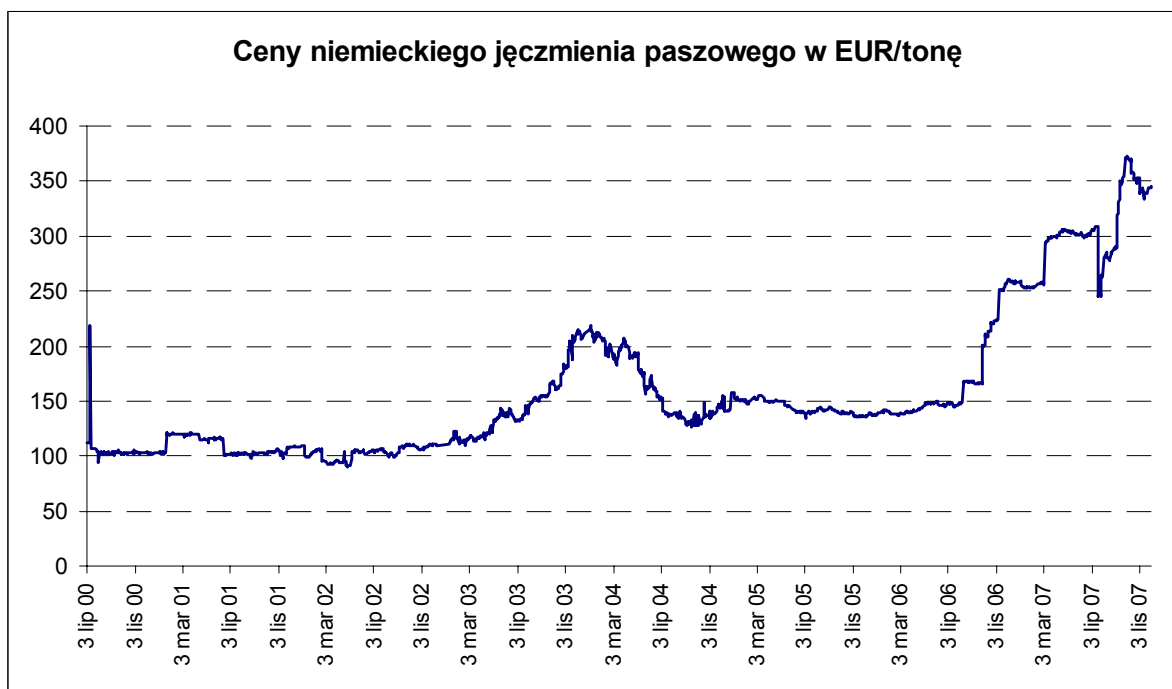
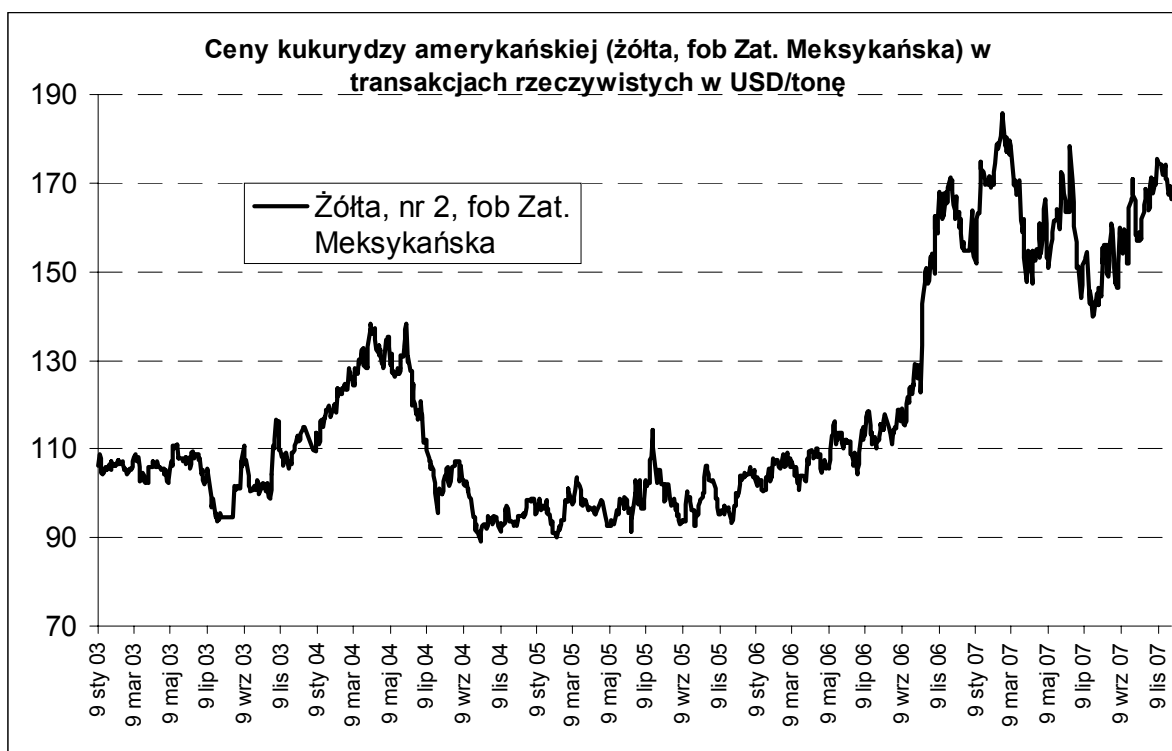


Nieco inne czynniki wpływały natomiast na kształtowanie się tendencji cenowych na unijnym rynku. Tutaj obok zmniejszonej podaży kukurydzy i pszenicy i stopniowo rosnącego popytu na ziarno do produkcji biopaliw, jednym z kluczowych czynników wzrostu było restrykcyjne prawodawstwo UE w stosunku do importu odmian zmodyfikowanych genetycznie. W rezultacie ceny kukurydzy w UE kształtowały się na dużo wyższym poziomie w stosunku do cen z rynku amerykańskiego. Pomimo obfitości kukurydzy w USA i Argentynie, Unia nie była w stanie jej importować, gdyż przeważająca większość amerykańskich i argentyńskich producentów wykorzystuje do uprawy odmiany zmodyfikowane genetycznie. W przypadku notowań giełdowych kukurydzy w Unii (kukurydza w kontraktach na paryskiej giełdzie Euronext) przebieg wykresu cenowego znacznie odbiega od notowań kukurydzy w Chicago. Zbliżony jest on raczej do kształtu wykresu cenowego pszenicy miękkiej – z wyraźnie zaznaczoną wyższą przypadającą na wrzesień br., powyżej 250 EUR/tonę i równie wyraźnym spadkiem.



Podobnie jak w przypadku cen pszenicy, również poziom cen kukurydzy w UE należy uznać za rekordowy i niespotykany. Ogólna drożyzna na rynku zbożowym i wysoki popyt ze strony rynków zagranicznych przyczyniły się również do wywindowania cen jęczmienia w UE i to pomimo lepszych zbiorów w porównaniu z poprzednim sezonem.

1.2.2 Ceny zbóż paszowych w transakcjach rzeczywistych



Wśród czynników, które mogą mieć znaczenie w kształtowaniu się cen zbóż paszowych na świecie i w UE na podkreślenie zasługują:

- **Zbiory zbóż paszowych w krajach półkuli południowej**, w tym przede wszystkim kukurydzy w Argentynie i Brazylii oraz jęczmienia w Australii. Niestety prognozy dotyczące zbiorów nie są najlepsze. Największe straty spodziewane są w Australii, gdzie przedłużającą się dotkliwa susza pustoszy uprawy zbożowe, a prognozy dotyczące zbiorów – zarówno pszenicy miękkiej, jak i jęczmienia są systematycznie obniżane.
- **Restrykcje w eksporcie zbóż wprowadzone przez Ukrainę i Rosję**. Ukraina praktycznie zamroziła eksport zbóż do końca br. Po nowym roku mają wejść w życie zwiększone kontyngenty wywozowe w wysokości 1,2 mln ton ziarna. Obowiązywać będą do końca marca 2008 r. Nie wiadomo, czy system kwot w wywozie zbóż zostanie utrzymany także w drugim kwartale przyszłego roku. Restrykcje w wywozie pszenicy i jęczmienia zastosowała także Rosja – w postaci ceł wywozowych w wysokości 10% dla pszenicy miękkiej i 30% dla jęczmienia.
- **Prognozy przyszłorocznych zbiorów zbóż w UE i na świecie**. Kształtowanie się tendencji cenowych ziarna w drugiej połowie bieżącego sezonu będzie w coraz większym stopniu uzależnione od prognozowanych zbiorów. Wzrost areалу upraw zbożowych, w tym przede wszystkim pszenicy miękkiej, ale nie tylko, bez wątpienia przyczyni się do większych spadków cen ziarna. W Unii dodatkowym czynnikiem wzrostu produkcji jest zwiększenie areálu upraw poprzez zawieszenie obowiązkowego odłogowania, jak na razie na jeden sezon.
- **Popyt ze strony przemysłu biopaliwowego** – dotyczy to zwłaszcza kukurydzy na rynku amerykańskim. Jak na razie wszystko wskazuje na to, że kukurydza staje się zbyt drogim surowcem dla amerykańskiego przemysłu paliw ekologicznych, a popyt na nią jest mniejszy niż się wcześniej spodziewano. Powinno to przyczynić się do spadkowych tendencji cenowych w dalszej części bieżącego sezonu.
- **Polityka UE wobec odmian zmodyfikowanych genetycznie**. Duże znaczenie dla kształtowania się cen kukurydzy przede wszystkim na unijnym rynku ma ostatnia decyzja Brukseli o autoryzacji trzech odmian zmodyfikowanej genetycznie kukurydzy (1507xNK03, NK603xMON810 i 59122 Herculex RW). Zezwolenie dotyczy importu z przeznaczeniem na pasze, spożycie przez ludzi i dla potrzeb przemysłowych. Ocena tego czynnika przez analityków jest jednak ostrożna. Podkreślany jest fakt, że trudno będzie znaleźć jednolity odmianowo towar w sytuacji braku segregacji odmianowej kukurydzy w amerykańskich silosach. Niemniej jednak na doniesienia o planach KE dotyczących autoryzacji trzech odmian GM kukurydzy giełda w Chicago zareagowała wyższą notowań tego gatunku w kontraktach terminowych.
- **Koszty frachtu**. Nie bez znaczenia dla cen zbóż paszowych będzie miało kształtowanie się kosztów frachtu. Ostatnie rekordowe wyżki kosztów zafrachtowań, w połączeniu z sezonowym zwiększeniem popytu na frachty (głównie ze strony USA) przyczyniły się do wyżek cen ziarna w imporcie.
- **Operacje giełdowe amerykańskich funduszy inwestycyjnych**.

1.3 Analiza czynników wzrostu cen w bieżącym sezonie

Na tak niespotykany kształt tendencji cenowych pszenicy i zbóż paszowych w bieżącym sezonie złożyło się wiele czynników.

Wydaje się, że zwłaszcza kilka z nich miało znaczący wpływ na wywindowanie giełdowych cen pszenicy na rynku amerykańskim. Jednym z najważniejszych i nie wykluczone, że w największym stopniu odpowiedzialnym za rekordowe wzrosty notowań były operacje giełdowe dokonywane przez amerykańskie fundusze inwestycyjne, które przetransferowały znaczne środki na giełdy towarowe. Zbiegło się to w czasie z kolejnymi coraz gorszymi prognozami światowych zbiorów pszenicy i przewidywaniami alarmująco niskiego poziomu zapasów końcowych tego gatunku w USA, a także generalnie na świecie. Jak oceniło USDA, stan zapasów na koniec bieżącego sezonu będzie najniższy od 60 lat. Doniesienia te spowodowały gwałtowne wzmożenie zakupów amerykańskiej pszenicy przez importerów, obawiających się dalszego wzrostu cen. Miał on miejsce zwłaszcza w pierwszym kwartale bieżącego sezonu handlowego. Dotyczył przede wszystkim odbiorców z Afryki Północnej, gdzie odnotowano znaczny spadek zbiorów pszenicy. Na rynku zapanowała swoista panika. Inne czynniki, które pośrednio mogły również przyczynić się do tak gwałtownego wzrostu notowań pszenicy to rosnące zapotrzebowanie na ziarno ze strony prężnie rozwijającego się przemysłu biopaliwowego oraz zwiększające się zużycie zbóż na cele paszowe w niektórych krajach rozwijających się.

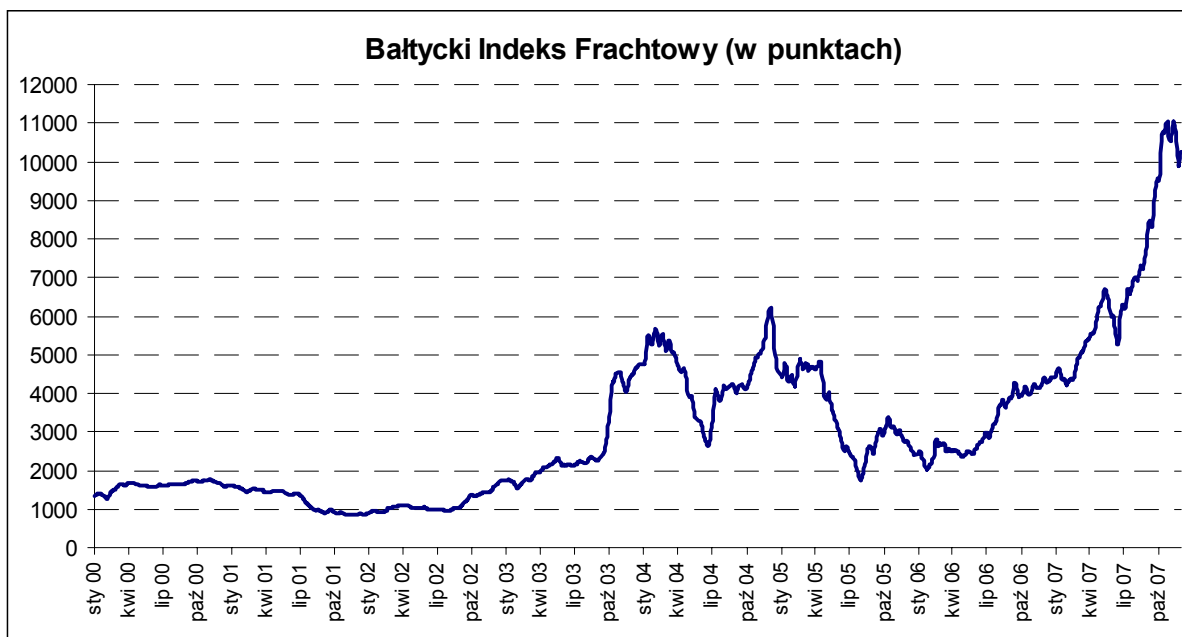
Unijny rynek nie pozostał obojętny wobec światowych tendencji cen pszenicy. Notowania pszenicy w kontraktach terminowych były w dużej części odwzorowaniem tendencji na rynku amerykańskim. Zwyżka cen pszenicy miękkiej w UE miała również uzasadnienie w czynnikach fundamentalnych. Niepokojące są nie same zbiory, a wyjątkowo niski poziom prognozowanych zapasów końcowych tego gatunku. Ponadto, w bieżący sezon Unia weszła praktycznie bez zapasów interwencyjnych pszenicy miękkiej, jęczmienia i żyta. Na początku poprzedniego sezonu Wspólnota miała ok. 5,5 mln ton pszenicy w magazynach interwencyjnych, 2,2 mln ton jęczmienia, ok. 638 tys. ton żyta i 5,6 mln ton kukurydzy. Poprzez odsprzedaż ziarna z zapasów interwencyjnych Unia skutecznie łagodziła wzrostowe tendencje cen zbóż na rynku wewnętrznym. W bieżącym sezonie Wspólnota nie ma już takiej możliwości.

Nie bez znaczenia na kształtowanie się cen zbóż na świecie i w samej UE miały restrykcje w eksporcie zbóż zastosowane, bądź planowane, przez niektóre kraje. Jako pierwsza wprowadziła je Ukraina. Ostatnio, ukraiński rząd przedłużył obowiązywanie poprzednich kwot w symbolicznej wysokości do końca roku (wynoszą one 12 tys. ton ziarna, po 3 tys. ton dla pszenicy, żyta, kukurydzy i jęczmienia). Oznacza to w praktyce wstrzymanie eksportu ziarna z Ukrainy do końca br.

Ukraina wprowadziła system kontyngentów w wywozie zbóż już w lipcu br. We wrześniu br. wstępnie zdecydowano o podniesieniu kontyngentów w kolejnym okresie, tj. od listopada do końca marca przyszłego roku, do wysokości 1,203 mln ton (w tym 600 tys. ton kukurydzy, 400 tys. ton jęczmienia, 200 tys. ton pszenicy paszowej i 3 tys. ton żyta). Decyzja ta jednak została zmieniona. Zwiększone limity w eksporcie zostaną wprowadzone dopiero od stycznia do końca marca przyszłego roku (w wysokości wcześniej ustalonych 1,2 mln ton). Nie wiadomo co będzie w okresie od kwietnia do końca czerwca przyszłego roku. Wiele zależy będzie od sytuacji rynkowej. Najprawdopodobniej pozostaną kwoty w eksporcie, nie określono na razie ich wysokości.

Limitowanie wywozu wprowadziła również Rosja (obowiązują od dnia 12 listopada br.), i to pomimo zbiorów ziarna wyższych niż sezon wcześniej, w postaci opłat eksportowych w wysokości 10% dla pszenicy i 30% dla jęczmienia. Rosyjska pszenica, nawet po nałożeniu cła wywozowego, pozostaje konkurencyjna dla odbiorców z basenu Morza Śródziemnego.

Po wznowieniu eksportu w połowie listopada br., pod koniec tego miesiąca Argentyna ponownie czasowo zawiesiła wywóz, ze względu na obawy związane z przymrozkami. Nie wiadomo, kiedy zostanie on tym razem odblokowany. Argentyna stosuje cła wywozowe w eksporcie. Ostatnio zostały one podniesione – w przypadku pszenicy miękkiej z wcześniejszych 20% do 28%, tj. o 8 punktów procentowych, w przypadku nasion soi – z 27,5% do 35%, a śrutu sojowej i oleju sojowego – z 24% do 32%. Wzrosły również cła w wywozie kukurydzy – z 20% do 25%.



Nie bez znaczenia na kształtowanie się cen zbóż dla importerów mają ostatnie wyjątkowo gwałtowne wzrosty kosztów zafrachtowań. Bałtycki Indeks Frachtowy (BDI), będący dobrym wskaźnikiem kosztów frachtów na świecie, poszybował w górę w ostatnim okresie osiągając rekordowy poziom. Pod koniec września br. wskaźnik BDI przekroczył 9000 punktów, wobec 7783 punktów na początku tego miesiąca, ok. 7000 punktów w pierwszych dniach sierpnia br. i ok. 6300 punktów na początku lipca br. Dla porównania w pierwszym kwartale poprzedniego sezonu BDI wahał się w przedziale od ok. 3000 punktów do ok. 4300 punktów. Od października br. BDI znacznie przekraczał 10000 punktów, a chwilami nawet 11000 punktów. Zwyżka kosztów frachtów związana jest z rosnącym popytem na nie ze strony prężnie rozwijającej się gospodarki Chin, transportujących duże ilości surowców. Wysokie koszty frachtów poprawiają konkurencyjność unijnego ziarna na rynkach Afryki Północnej i krajów Bliskiego Wschodu w stosunku do ziarna sprowadzanego np. ze Stanów Zjednoczonych, co wzmaga popyt na unijne zboże (pszenica, jęczmień) i przyczynia się do utrzymywania się cen w UE na wysokim poziomie.

2. SYTUACJA POPYTOWO-PODAŻOWA

Według danych Amerykańskiego Departamentu Rolnego (USDA), produkcja zbóż na świecie w sezonie 2007/08 wyniesie 2078,8 mln ton, tj. o 5,7% więcej w porównaniu do zbiorów w poprzednim sezonie.

Światowy bilans zbóż (w mln ton)

Wyszczególnienie	Rok	Produkcja	Podaż	Eksport	Spożycie	Zapasy końcowe
Razem zboża ¹⁾	2002/03	1817,1	2353,0	241,1	1910,4	442,7
	2003/04	1859,0	2302,3	240,7	1948,8	353,5
	2004/05	2043,3	2401,1	241,2	1993,3	407,8
	2005/06	2009,0	2416,8	247,4	2022,8	394,0
	2006/07	1967,4	2361,3	242,3	2042,6	318,8
	2007/08	2078,8	2414,6	252,6	2095,4	319,2
	2007/08 a 2006/07, zmiana w %	5,7	2,3	4,3	2,6	0,1
Pszenica	2002/03	566,9	769,0	108,4	601,6	167,4
	2003/04	554,7	720,8	109,4	588,6	132,2
	2004/05	628,8	761,5	111,2	610,1	151,5
	2005/06	618,9	770,3	115,3	623,1	147,2
	2006/07	584,1	732,4	109,0	613,1	119,3
	2007/08	603,3	727,4	105,75	617,6	109,8
	2007/08 a 2006/07, zmiana w %	3,3	-0,7	-2,9	0,7	-8,0
Zboża paszowe ²⁾	2002/03	872,4	1067,0	104,0	901,5	165,6
	2003/04	912,8	1079,9	103,9	944,6	135,3
	2004/05	1010,0	1153,7	101,6	975,4	178,3
	2005/06	974,4	1152,7	104,0	986,3	166,5
	2006/07	964,8	1131,2	105,1	1010,6	120,6
	2007/08	1054,4	1188,8	117,2	1053,6	135,2
	2007/08 a 2006/07, zmiana w %	9,3	5,1	11,5	4,3	12,1
Ryż łuskany	2002/03	377,8	517,0	28,6	407,3	109,7
	2003/04	391,5	501,7	27,4	415,6	86,1
	2004/05	400,5	485,1	28,4	407,9	78,0
	2005/06	415,8	493,8	28,1	413,5	80,3
	2006/07	417,5	497,7	28,3	418,9	78,8
	2007/08	421,2	498,3	29,7	424,2	74,1
	2007/08 a 2006/07, zmiana w %	0,9	0,1	5,1	1,3	-6,0

1) - pszenica, zboża paszowe i ryż łuskany

2) kukurydza, jęczmień, sorgo, żyto, owies, proso, mieszanki zbożowe

Źródło: USDA, 9 listopada 2007 r.; S - szacunek, P - prognoza

Wzrost produkcji zbożowej ogółem związany jest przede wszystkim z wyższą produkcją zbóż paszowych. Na ogólnych wynikach ich produkcji zaważyło znaczące zwiększenie zbiorów kukurydzy, odnotowane przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych. Związane to jest ze istotnym wzrostem powierzchni upraw kukurydzy w USA, spowodowanej rosnącym zapotrzebowaniem na ten gatunek ziarna ze strony prężnie rozwijającego się przemysłu paliw ekologicznych. Kukurydza jest w USA wykorzystywana jako surowiec do produkcji bioetanolu.

Światowy bilans zbóż paszowych w bieżącym sezonie wygląda lepiej niż sezon wcześniej. Zbiory były aż o 9,3% wyższe w stosunku do poprzedniego sezonu, a przewidywane zapasy końcowe są o 12% powyżej poziomu odnotowanego sezon wcześniej.

Gorzej przedstawia się światowy bilans pszenicy miękkiej. Pomimo wyżki zbiorów – o 3,3% do 603,3 mln ton, zapasy tego gatunku na koniec sezonu obniżą się w stosunku do poprzedniego sezonu. To właśnie niepokojąco niski poziom zapasów końcowych pszenicy – (spadek o 8% w stosunku do poprzedniego sezonu do 109,8 mln ton) należy uznać za jeden z głównych czynników rekordowych cen, odnotowywanych w bieżącym sezonie.

Prognozy zbiorów u głównych producentów (w mln ton)

Pszenica	2006/07S	2007/08 P	Zmiana w %	Zboża paszowe	2006/07S	2007/08 P	Zmiana w %
UE-25	124,8	120,9	-3,2	USA	280,1	353,7	26,3
Chiny	104,5	106,0	1,5	Chiny	153,6	153,4	-0,1
Indie	69,4	74,9	8,0	UE	138,7	135,2	-2,5
USA	49,3	56,3	14,1	Afryka Pn. i B.Wsch.*	27,49	25,45	-7,42
Rosja	44,9	48,0	6,9	Kanada	23,2	27,9	20,6
Kanada	25,3	20,6	-18,5	Meksyk	28,7	30,2	5,0
Australia	9,9	13,0	31,3	Rosja	30,2	29,7	-1,8
Pakistan	21,7	23,0	6,0	Argentyna	27,5	27,5	-0,3
Afryka Pn.*	18,5	13,8	-25,6	Azja Płd. -Wsch.	16,9	17,1	1,3
Argentyna	15,2	15,5	2,0	Ukraina	19,2	14,6	-24,1
Kazachstan	13,5	16,0	18,5	Australia	5,8	9,0	56,4
Świat ogółem	593,6	603,3	1,6	Świat ogółem	980,2	1054,4	7,6

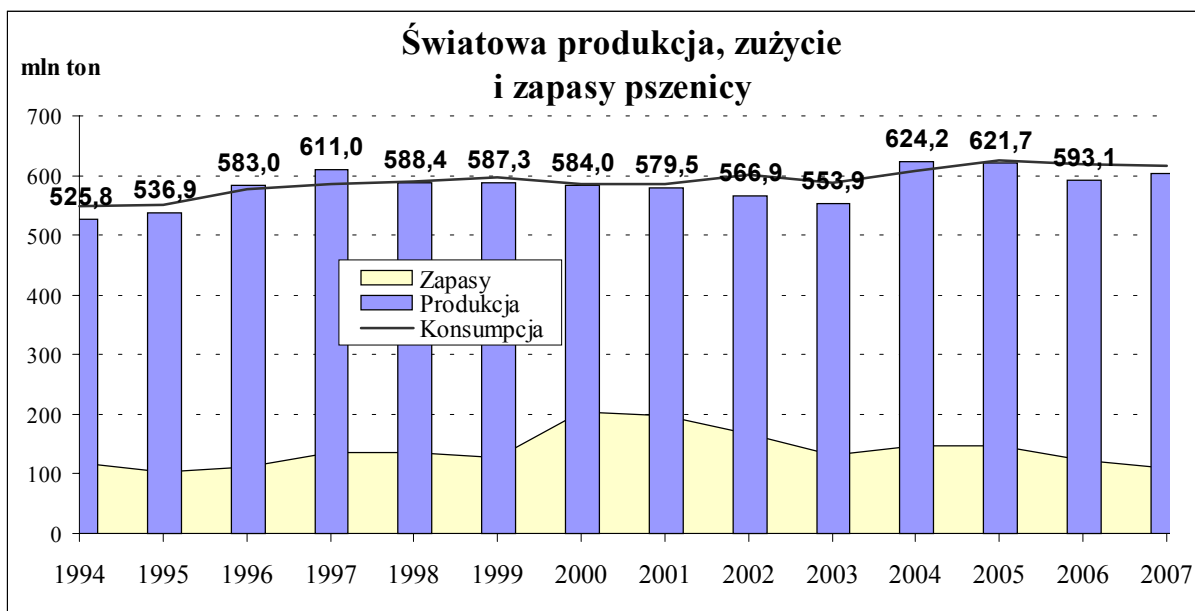
Źródło: USDA, 9 listopada 2007 r.; S - szacunek, P - prognoza

* Algieria, Egipt, Libia, Maroko i Tunezja

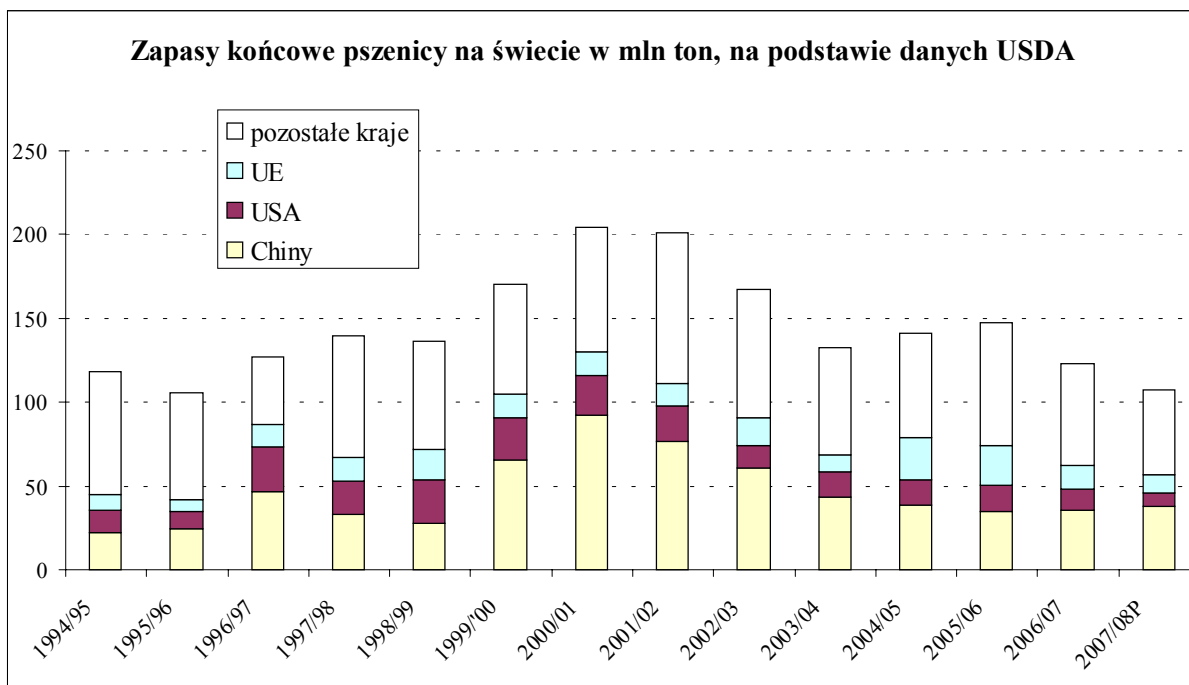
**Algieria, Egipt, Iran, Izrael, Jordan, Libia, Maroko, Arabia Saudyjska, Syria, Tunezja i Turcja

2.1 Pszenica

W sezonie 2007/08 zbiory pszenicy miękkiej na świecie oceniane są przez Amerykański Departament Rolny na 603,3 mln ton, co oznacza, że są one nieznacznie wyższe w stosunku do poprzedniego sezonu. Niepokojący jest jednak wyjątkowo niski stan zapasów końcowych pszenicy. To właśnie drugi z rzędu gorszy sezon dla pszenicy w połączeniu z rosnącą konsumpcją przyczynił się do sytuacji w której zużycie przewyższyło produkcję. Do wzrostu światowej konsumpcji tego gatunku przyczyniło się rosnące zużycie na cele przemysłowe i paszowe.



Największe spadki produkcji pszenicy w bieżącym sezonie przewidywane są w krajach Afryki Północnej, będących tradycyjnymi importerami pszenicy. Wysoki popyt importowy wytworzony wskutek gorszych zbiorów m.in. w tej grupie krajów należy uznać, za jeden z czynników mających wpływ na wzrost cen pszenicy obserwowaną w pierwszym kwartale sezonu handlowego 2007/08.



Sytuacja na rynku pszenicy określana jest jako trudna, jednak należy pamiętać, iż rekordowe ceny pszenicy są dobrą wiadomością dla producentów i eksporterów. Najwięcej mogą na niej potencjalnie skorzystać kraje, będące tradycyjnymi eksporterami, które jednocześnie odnotowały wysokie, albo chociaż nienajgorsze zbiory. W grupie tej należy wymienić: Stany Zjednoczone, Argentynę, Unię Europejską, Kazachstan i Rosję,

Jak ocenia francuska firma analityczna Strategie Grains, w sezonie 2007/08 unijny eksport pszenicy wyniesie ok. 8 mln ton wobec 10,4 mln ton w poprzednim sezonie (według USDA, Unia wyeksportuje 9,5 mln ton w porównaniu do 13,5 mln ton sezon wcześniej).

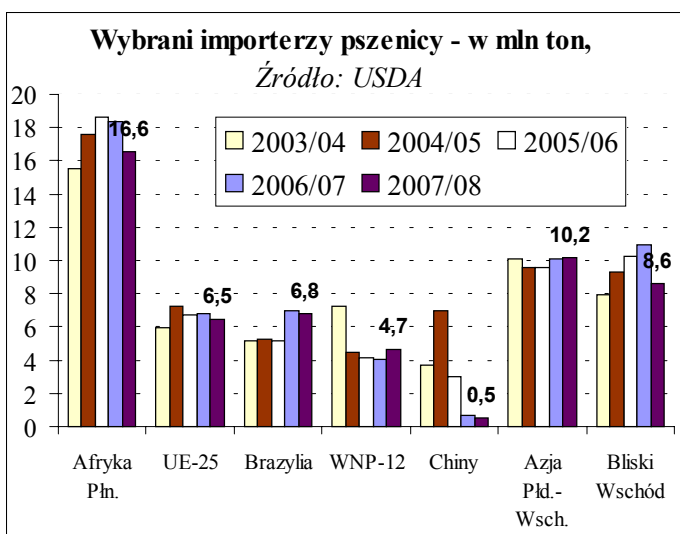
Kanada odnotowała znaczny spadek produkcji, nadal jednak będzie eksportować. Nie wiadomo w jakiej wysokości będzie eksport z Argentyny. Po ostatnich doniesieniach o przymrozkach, władze tego kraju ponownie czasowo zawiesiły eksport zbóż. Podaje się, że do tej pory wydano pozwolenia na wywóz ok. 7 mln ton pszenicy (USDA prognozowało wywóz w wysokości 10,5 mln ton).

Światowy bilans pszenicy miękkiej

	2005/06	2006/07	2007/08P
zapasy początkowe	150,42	147,63	124,06
produkcja	621,66	593,61	603,30
import	110,15	112,28	103,03
eksport	116,16	110,96	105,80
konsumpcja	624,45	617,19	617,56
zapasy końcowe	147,63	124,06	109,80

Źródło: USDA

Najbardziej katastrofalna sytuacja ma miejsce w przypadku Australii. Kontynent australijski drugi sezon z rzędu dotknięty jest dewastującymi skutkami długotrwałej suszy. Chociaż kraj nadal zamierza eksportować część zbiorów (ok. 7 mln ton według australijskich źródeł, a ok. 9 mln ton według USDA), to coraz głośniej mówi się także o potrzebie importu ziarna. Najbardziej dotknięte suszą jest wschodnie wybrzeże kontynentu.



Wzrost sprzedaży spodziewany jest natomiast ze strony Kazachstanu. Kraj ten odnotował rekordowe zbiory i zamierza znacznie zwiększyć eksport. Zachęcają do tego bardzo wysokie ceny. Według ostatnich oszacowań kazachskiego ministerstwa rolnictwa, zbiory zbóż w bieżącym sezonie są o 22% wyższe w stosunku do poprzedniego sezonu, tj. w wysokości 20,1 mln ton. Około połowa tegorocznych zbiorów trafi na eksport. Największymi odbiorcami kazachskiego zboża będą nie tylko tradycyjni importerzy – kraje WNP – ale również takie rynki zbytu jak: Egipt, Iran, Włochy, Norwegia, Libia, Arabia Saudyjska, Tunezja czy Turcja. Utrudnienie w eksporcie jest jednak niewystarczająca liczba

wagonów kolejowych do transportu ziarna do odleglejszych odbiorców. W listopadzie Kazachstan zamierzał wyeksportować ok. 1 mln ton ziarna. Udało się wyeksportować trzy czwarte z planowanej ilości. Dodatkowym problemem jest opłata tranzytowa nakładana przez Ukrainę.

Światowy handel zbożem (w mln ton)

Pszenica				Zboża paszowe			
Eksport			Zmiana w %	Eksport			Zmiana w %
Kraj	2006/07	2007/08 P		Kraj	2006/07	2007/08 P	
UE	13,5	9,5	-29,6	USA	58,5	67,8	16,0
USA	24,7	31,3	26,6	UE	4,9	5,1	4,1
Kanada	19,7	14,0	-28,8	Argentyna	17,2	17,6	2,3
Australia	9,0	9,0	0,0	Kanada	3,6	4,6	28,9
Argentyna	10,5	10,5	0,0	Australia	2,1	2,2	5,2
Kraje WNP	22,4	21,7	-3,1	Kraje WNP	8,3	5,4	-34,9
Świat ogółem	110,6	105,8	-4,4	Świat ogółem	114,6	117,2	2,3
Import			Zmiana w %	Import			Zmiana w %
Kraj	2006/07	2007/08 P		Kraj	2006/07	2007/08 P	
Afryka Płn.*	16,2	17,4	7,0	Japonia	19,7	19,1	-2,8
Brazylia	7,8	7,0	-9,7	UE	8,1	13,8	70,5
Pakistan	0,1	0,5	733,3	Meksyk	11,0	12,3	11,8
Kraje WNP	5,9	5,1	-14,0	Korea Płd.	9,1	8,9	-2,4
Wybrane kraje Bliskiego Wschodu**	10,2	8,6	-15,4	Afryka Płn. i wybrane kraje Bliskiego Wschodu	20,7	20,4	-1,4
Kraje Południowo- Wschodniej Azji***	10,7	10,2	-4,6	Arabia Saudyjska	7,3	7,2	-1,4
Chiny	0,4	0,2	-47,4	Chiny	1,4	1,5	12,5
Indie	6,7	2,0	-	Kraje WNP	0,8	0,6	-19,7
Świat ogółem	112,4	102,6	-8,7	Świat ogółem	111,1	116,0	4,4

Źródło: USDA, 9 listopada 2007 r.; S - szacunek, P - prognoza

Afryka Płn. - Algieria, Egipt, Libia, Maroko i Tunezja

Wybrane kraje Bliskiego Wschodu** - Liban, Irak, Iran, Jordania, Kuwejt, Arabia Saudyjska, Jemen, Zjednoczone Emiraty Arabskie i Oman

Kraje Południowo-Wschodniej Azji*** - Indonezja, Malezja, Filipiny, Tajlandia i Wietnam

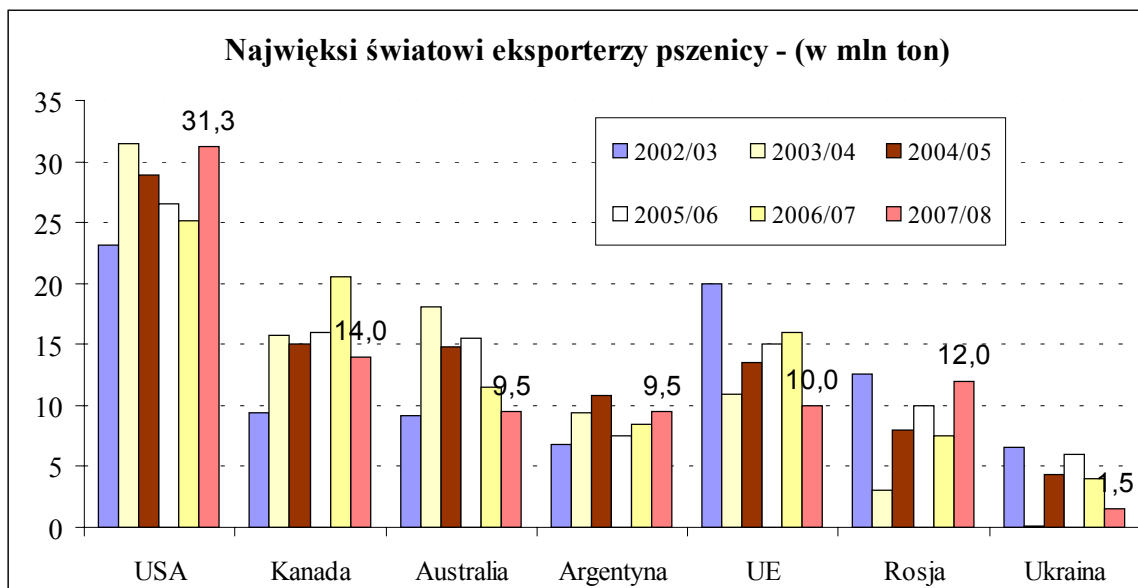
Uwaga! - Eksport i import nie jest zbilansowany ze względu na różnice w sezonach gospodarczych

Eksport i import UE obejmuje handel wewnątrz ugrupowania

W znacznie gorszej sytuacji od krajów eksportujących pszenicę miękką są importerzy. Nie dość, że sezon przyniósł niespodziewane, rekordowe ceny pszenicy, to na dodatek niebotycznie wzrosły koszty frachtów. Zwyżka cen pszenicy i wywindowane do rekordowych pułapów koszty transportu drogą morską powodują stopniowe osłabienie popytu na importowane ziarno. Zakupy ograniczają np. Indie. Wcześniej zapowiadane zapotrzebowanie na pszenicę w wysokości 5 mln ton, skurczyło się ono do 2,3 mln ton. Obecna sytuacja uderza również takie kraje jak np. Bangladesz czy Pakistan. Skutkiem obecnej sytuacji jest również zwyżka cen żywności obserwowana w wielu krajach na świecie.

Dla odbiorców z basenu Morza Śródziemnego coraz bardziej atrakcyjny jest import od bliżej położonych dostawców. Podnosi to konkurencyjność ziarna z Unii Europejskiej i z krajów basenu Morza Czarnego. W połowie listopada br. Rosja wprowadziła cła wywozowe w eksporcie pszenicy miękkiej w wysokości 10%. Jednak pomimo tych restrykcji rosyjska pszenica paszowa jest nadal konkurencyjna dla odbiorców z Afryki Płn. czy Bliskiego Wschodu. Rosja zastosowała cła wywozowe ze względu na obawy o gwałtowny wzrost cen na rynku krajowym. Rozważane było nawet zastosowanie wyższych stawek wywozowych, w wysokości 30%. Jak na razie jednak krok ten nie zostanie podjęty. Najprawdopodobniej doprowadziłby to do praktycznego wstrzymania eksportu, co nie byłoby korzystne dla rosyjskich producentów.

Ukraina zastosowała system kontyngentów, limitujących wywóz ziarna już od początku bieżącego



sezonu. Początkowo na okres od lipca do listopada br. We wrześniu br. zdecydowano o przedłużeniu kontyngentów do końca marca przyszłego roku. W okresie tym miały być stosowane kwoty wywozowe w wysokości 1,203 mln ton, w tym 600 tys. ton kukurydzy, 400 tys. ton jęczmienia, 200 tys. ton pszenicy paszowej i 3 tys. ton żyta. Jednak rząd Ukrainy zmienił tę decyzję bez podania przyczyn. Kontyngenty zaczną obowiązywać ponownie dopiero od początku przyszłego roku.

2.2 Zboża paszowe

2.2.1 Kukurydza

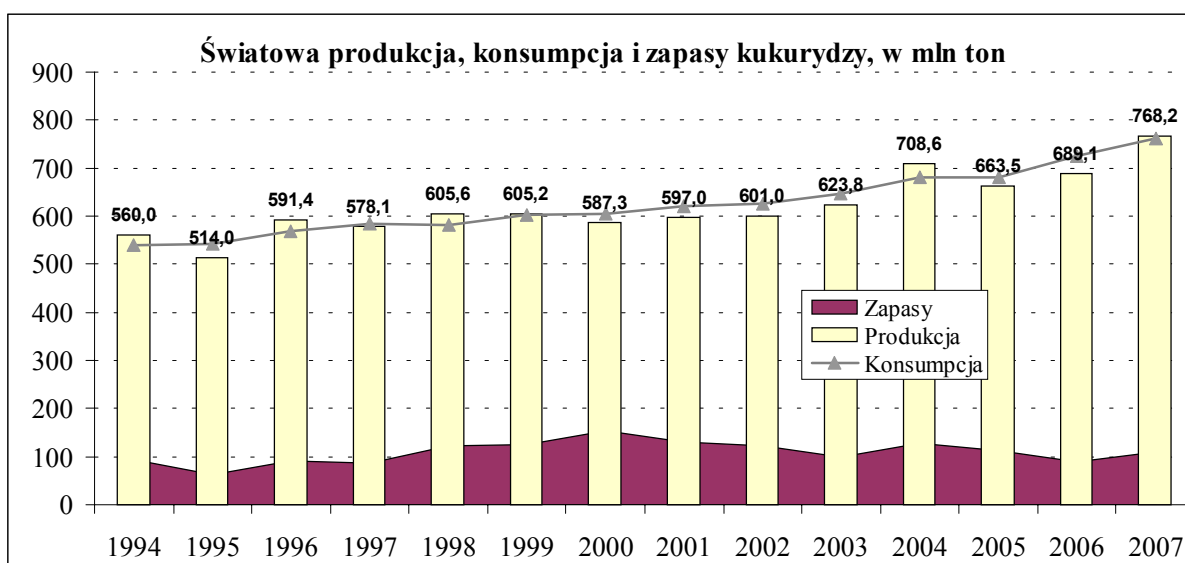
Bieżący sezon, charakteryzuje się wysokimi cenami zbóż paszowych, w tym przede wszystkim kukurydzy, pomimo wyjątkowo wysokich zbiorów tej grupy zbóż w stosunku do poprzedniego sezonu.

Do wzrostu światowej produkcji kukurydzy w największym stopniu przyczyniło się znaczne zwiększenie areału upraw kukurydzy w Stanach Zjednoczonych, spowodowane większym zapotrzebowaniem na surowiec do produkcji bioetanolu. Powierzchnia obsiana kukurydzą wzrosła o ok. 25% w stosunku do poprzedniego sezonu, skutkiem było gwałtowne zwiększenie amerykańskiej produkcji kukurydzy – z 267,6 mln ton w sezonie 2006/07 do 334,48 mln ton w bieżącym sezonie. W skali świata produkcja kukurydzy wzrosła z 703,45 mln ton w poprzednim sezonie do 768,22 mln ton w 2007/08.

Prognozy zbiorów u głównych producentów (w mln ton)

Kukurydza	2006/07S	2007/08 P	Zmiana w %
USA	267,6	334,48	25,0
Chiny	145,0	145,0	0,0
UE-25	55,2	46,9	-15,0
Brazylia	51,0	50,0	-2,0
Meksyk	22,0	23,2	5,5
Azja Płd.-Wsch.	16,8	17,0	1,3
Argentyna	22,5	22,5	0,0
Kraje WNP	12,7	13,0	2,4
Afryka Płd.	6,7	10,5	56,7
Kanada	9,0	10,6	17,5
Egipt	5,9	6,0	0,7
Świat ogółem	703,5	768,2	9,2

Źródło: USDA, WASDE 452, 9 listopada 2007 r.;



Światowa produkcja kukurydzy w bieżącym sezonie może być więc z pewnością być określona jako rekordowa. Produkcja przewyższa zużycie, co sprawi iż, poziom zapasów końcowych na koniec sezonu wzrośnie w stosunku do poprzedniego sezonu – z 89,5 mln ton do 110,4 mln ton.

Według danych Amerykańskiego Departamentu Rolnego, światowy eksport kukurydzy pozostanie na podobnym poziomie co sezon wcześniej. Zmieniają się jednak udziały poszczególnych dostawców. Wzrośnie znaczenie Stanów Zjednoczonych. Większy eksport przewidziany jest także ze strony Argentyny. W przypadku Brazylii, USDA przewiduje spadek dostaw, jednak ostatnie doniesienia z tego kraju wskazują jednak raczej na wzrost wywozu w stosunku do poprzedniego sezonu, wpływa na to wzmożony popyt na brazylijską kukurydzę wolną od GMO ze strony Unii Europejskiej. Sprzedaż ograniczą natomiast Chiny. Po stronie importu największy wzrost zakupów spodziewany jest w przypadku Unii Europejskiej oraz Meksyku.

Światowy bilans kukurydzy

	2005/06	2006/07	2007/08P
zapasy początkowe	130,68	123,02	105,05
produkcja	696,36	703,45	768,97
import	79,47	89,22	90,08
eksport	80,93	91,79	91,09
konsumpcja	704,03	721,48	763,66
zapasy końcowe	123,02	104,98	110,36

Źródło: USDA

Światowy handel kukurydzą (w mln ton)

Eksport				Zmiana w %
Kraj	2005/06	2006/07	2007/08P	
USA	54,2	53,97	59,69	10,6
Chiny	3,73	5,20	1,50	-71,2
Argentyna	9,46	15,80	16,00	1,3
Brazylia	4,52	9,50	8,00	-15,8
Świat ogółem	80,92	91,31	91,09	-0,2
Import				Zmiana w %
Kraj	2005/06	2006/07	2007/08P	
Japonia	16,62	16,7	16,3	-2,4
Korea Płd.	8,48	9	8,8	-2,2
Meksyk	6,79	8,8	10,2	15,9
Kanada	1,93	2,1	2,3	9,5
Azja Płd.-Wsch.	4,4	4,11	4,2	2,2
UE	2,63	7,1	9,5	33,8
Świat ogółem	79,39	88,76	90,49	1,9

Zródło: WASDE-452, z 9 listopada br., P-Prognoza

Pomimo wysokiej podaży kukurydzy na świecie Unia odczuwa niedobory zbóż paszowych. Dzieje się tak przede wszystkim ze względu na restrykcyjne przepisy Wspólnoty co do importu odmian zmodyfikowanych genetycznie. Większość kukurydzy dostępnej w eksporcie stanowią odmiany GM. Jest to przede wszystkim ziarno pochodzące z upraw w Stanach Zjednoczonych i Argentyny. Bez obaw Unia może zaopatrywać się w kukurydzę jedynie w Brazylii i to dostawy z tego kraju stanowią gros dotychczasowego importu. Według brazylijskich źródeł, w bieżącym roku kraj ten znacznie zwiększył eksport kukurydzy, do ok. 11 mln ton. W okresie od stycznia do końca października br. eksport tego gatunku wyniósł ok. 9,9 mln ton, z czego przeważająca część zakupiła UE. Największym odbiorcą była Hiszpania - 2,8 mln ton. Dla porównania w całym 2006 r. Brazylia wyeksportowała 4 mln ton kukurydzy.

Działania interwencyjne UE na rynku zbożowym idą w kierunku ułatwienia przywozu zbóż paszowych. W tym celu Unia odblokowała import niektórych odmian zmodyfikowanej genetycznie kukurydzy oraz podjęła działania zmierzające do zniesienia ceł w imporcie ziarna do końca bieżącego sezonu handlowego.

Pod koniec października br. Unia wydała autoryzację dla importu 3 odmian zmodyfikowanej genetycznie kukurydzy (w tym Herculex) z przeznaczeniem na cele żywnościowe i paszowe. Amerykanie oczekiwali, iż decyzja ta przyczyni się do zwiększenia dostaw kukurydzy i produktów jej przerobu (głównie glutenu kukurydzianego) do UE. Kwestia autoryzacji GMO zyskała na znaczeniu w bieżącym sezonie, w którym unijni hodowcy odczuwają znaczne niedobory zbóż paszowych po kolejnych nie najlepszych zbiorach. Jednocześnie restrykcyjne prawodawstwo Unii skutecznie uniemożliwiało sprowadzanie taniego ziarna kukurydzy GM, np. ze Stanów Zjednoczonych.

Według USDA, w ostatnim sezonie handlowym Unia sprowadziła zaledwie 40 tys. ton amerykańskiej kukurydzy. Teraz sytuacja może się poprawić. Część analityków rynku jest jednak zdania, że decyzje KE dotyczące trzech odmian GM nie wpłyną na diametralną zmianę sytuacji i nie spowodują masowego napływu amerykańskiej kukurydzy do UE. W USA stosuje się w uprawie wiele odmian GM kukurydzy, nadal część z nich nie będzie dopuszczona do rynku unijnego. Tymczasem w większości amerykańskich elewatorów nie przeprowadza się segregacji kukurydzy według odmian.

Fakt ten może powodować problemy ze znalezieniem czystego odmianowo ziarna, które posiadałoby unijną autoryzację.

Według USDA, w 2007 r. około 73% areалу upraw kukurydzy w USA stanowiły odmiany zmodyfikowane genetycznie, znacząco więcej w stosunku do 63% sezon wcześniej. Amerykańscy rolnicy preferują odmiany GM ze względu na lepszą odporność na szkodniki i suszę oraz mniejsze zużycie herbicydów.

Unia zamierza też niebawem czasowo znieść cła w imporcie ziarna. Krok ten będzie miał znaczenie przede wszystkim w stosowanych przez UE kontyngentach taryfowych na import pszenicy i jęczmienia paszowego.

W imporcie pszenicy średniej i niskiej jakości obowiązuje roczny kontyngent w wysokości 2,98 mln ton, podzielony na trzy podkontyngenty: dla USA – 572 tys. ton, dla Kanady – 38 tys. ton i pozostała ilość dla reszty dostawców. Import w ramach kontyngentu objęty jest cłem w wysokości 12 EUR/tonę (poza kwotą 95 EUR/tonę). Wyznaczony jest także kontyngent dla jęczmienia paszowego – 300 tys. ton obłożony stawką celną w wysokości 16 EUR/tonę (cło poza kwotą wynosi 93 EUR/tonę).

W imporcie pszenicy wysokiej jakości i kukurydzy obowiązuje system zmiennych stawek cennych uzależnionych od kształtowania się sytuacji cenowej na rynkach światowych. Od dłuższego czasu w przywozie pszenicy miękkiej wysokiej jakości i pszenicy durum oraz kukurydzy obowiązują zerowe stawki celne.

Unia wprowadziła system TRQ (tariff rate quota) dla gorszej jakościowo pszenicy miękkiej, jęczmienia paszowego i browarnianego w 2003 r. po odnotowaniu dynamicznego wzrostu importu, zwłaszcza pszenicy paszowej, z rejonu basenu Morza Czarnego. Głównymi dostawcami tego ziarna były Rosja i Ukraina. W bieżącym sezonie sytuacja zmieniła się diametralnie i oba te kraje wprowadziły restrykcje w wywozie zbóż w obawie o destabilizację wewnętrznych rynków.

Według danych KE (z dnia 19 listopada br.), Unia nie wykorzystała sporej części kontyngentu na import pszenicy miękkiej niskiej i średniej jakości, przypadającego dla grupy wszystkich pozostałych krajów (poza USA i Kanadą). Niewykorzystana ilość to 1,292 mln ton, jednak w obrębie dostępnej czwartej transzy (od października do grudnia br.) wykorzystano już 339,965 tys. ton.

2.2.2 Jęczmień

Według Międzynarodowej Rady Zbożowej (IGC), w bieżącym sezonie produkcja jęczmienia na świecie szacowana jest na 136,3 mln ton wobec 138,6 mln ton sezon wcześniej. Do największych producentów tego gatunku należy zaliczyć: UE, Rosję, Kanadę, Ukrainę i Australię. Te też kraje są kluczowymi eksporterami jęczmienia.

Produkcja jęczmienia na świecie w mln ton

	2005/06	2006/07	2007/08P
WNP	29,5	34,7	29,3
<i>w tym: Białoruś</i>	1,9	1,8	2,0
<i>Kazachstan</i>	1,5	2,1	2,3
<i>Rosja</i>	15,8	18,1	17,2
<i>Ukraina</i>	9,0	11,3	6,5
Bliski Wschód	12,5	12,5	11,4
<i>W tym: Irak</i>	1,3	0,8	0,8
<i>Turcja</i>	7,6	7,5	6,5
<i>Iran</i>	2,9	2,9	3
<i>Syria</i>	0,7	1,2	1,0
Afryka	5	7	4,9
<i>w tym: Algieria</i>	1,0	1,5	1,5
<i>Maroko</i>	1,1	2,5	0,5
<i>Etiopia</i>	1,8	2,1	1,88
Oceania	8,1	4,1	5,4
<i>w tym: Australia</i>	7,7	3,7	5
UE-27	64,1	56,1	58
Europa poza UE	1,7	1,6	1,5
Daleki Wschód	5,8	5,9	5,9
<i>w tym: Chiny</i>	3,2	3,5	3,4
<i>Indie</i>	1,5	1,2	1,3
Ameryka Płd.	2	2,3	2,4
<i>w tym: Argentyna</i>	0,9	1,3	1,2
Ameryka Płn. i Środ.	20,2	14,4	17,5
<i>w tym: Kanada</i>	13,2	9,6	12,0
<i>USA</i>	6,1	3,9	4,6
Ogółem	154,1	138,6	136,3

Źródło: Strategie Grains za IGC, P-Prognoza

Światowy bilans jęczmienia pozostaje napięty. Zapasy na koniec sezonu 2007/08 prognozowane są na 20,9 mln ton, tj. o 4 mln ton mniej w porównaniu z poprzednim sezonem. Dzieje się tak pomimo spadającego zapotrzebowania na jęczmień, głównie ze strony sektora produkcji zwierzęcej w Europie i Arabii Saudyjskiej. Spadek podaży jest bowiem większy od spadku popytu. Wysoki popyt na jęczmień przyczynia się do utrzymywania się cen tego gatunku na wysokim poziomie.

Światowy bilans jęczmienia

	2006/07	2007/08P
zapasy początkowe	33,2	24,8
produkcja	138,6	136,3
import	15,1	13,9
eksport	15,1	13,9
konsumpcja	147,0	140,2
zapasy końcowe	24,8	20,9

Źródło: IGC, Strategie Grains

W ostatnim miesiącu sytuacja na światowym rynku jęczmienia stała się bardziej klarowna. ABARE obniżyło prognozę produkcji tego gatunku w Australii o kolejne 0,9 mln ton do zaledwie 5 mln ton. Australia odczuwa skutki dotkliwej suszy. Pomimo tego zbiory jęczmienia będą wyższe niż 3,7 mln ton zebrane w ubiegłym sezonie, charakteryzującym się również trudnymi warunkami pogodowymi. Gorsze zbiory jęczmienia w Australii, będącej jednym z tradycyjnych dostawców tego gatunku na świecie znajdują odzwierciedlenie w spadku eksportu. Przewidywany jest on w wysokości 2,3 mln ton, tzn. niewiele mniej w stosunku do poprzedniego sezonu jednak znacząco poniżej 4,8 mln ton wyeksportowanych w sezonie urodzaju 2005/06.

Znaczący wzrost produkcji jęczmienia odnotowała natomiast Kanada – z 9,6 mln ton w poprzednim sezonie do 12 mln ton, co oznacza większy wywóz – wzrost sprzedaży z 1,3 mln ton w poprzednim sezonie do 2,5 mln ton w bieżącym.

Handel jęczmieniem (w mln ton)

EKSPORT	2005/06	2006/07	2007/08P
Australia	4,8	2,5	2,3
Ukraina	3,9	5	1
UE-27	3,3	3,5	5,1
Kanada	2,2	1,3	2,5
Rosja	1,7	1,4	0,7
USA	0,5	0,6	0,9
Argentyna	0,3	0,5	0,4
Kazachstan	0,1	0,3	0,8
Turcja	0,5	0,1	0
Ogółem	17,2	15,1	13,7
IMPORT	2005/06	2006/07	2007/08P
Arabia Saud.	7,3	6,6	5,4
Chiny	2,1	1,4	1,6
Jordania	0,8	0,8	0,7
Izrael i Syria	1,1	0,6	0,5
Iran	1,3	0,3	0,4
Ameryka Płd.	0,5	0,6	0,6
Afryka Płn.	1,3	1,5	1,3
pozostałe	2,8	3,4	3,8
Ogółem	17,2	15,1	13,7

Źródło: Strategie Grains, P-Prognoza

W bieżącym sezonie handlowym ze względu na restrykcje wprowadzone przez Ukrainę (eksport w ramach kontyngentów) i Rosję (30% cła wywozowe) oraz wyjątkowy nieurodzaj odnotowany w Australii, Unia Europejska wysuwa się na pierwszą pozycję wśród eksporterów jęczmienia, z wywozem ocenianym na ok. 5,1 mln ton wobec 3,5 mln ton w poprzednim sezonie. Wywóz z Ukrainy przewidywany jest w wysokości zaledwie 1 mln ton w porównaniu do 5 mln ton sezon wcześniej. Według Strategie Grains, spadek sprzedaży odnotuje również Rosja – z 1,4 mln ton w sezonie 2006/07 do 0,7 mln ton.

Do grona największych odbiorców tego gatunku należą: Arabia Saudyjska, Chiny, Jordania, Izrael i Syria oraz Iran. Największe ilości jęczmienia sprowadza Arabia Saudyjska. W listopadowym raporcie Strategie Grains obniżyło przewidywany import jęczmienia przez ten kraj o 0,5 mln ton do 5,4 mln ton.

3. RYNEK UNII EUROPEJSKIEJ

3.1 Prognozowany areal upraw zbożowych w UE

W przyszłym sezonie 2007/08 produkcja pszenicy miękkiej w Unii Europejskiej będzie najprawdopodobniej znacząco większa od tej odnotowanej w bieżącym sezonie. Wskazują na to przede wszystkim dużo większe zasiewy tego gatunku. Do wzrostu areалу upraw pszenicy zachęciło unijnych rolników przede wszystkim rekordowo wysokie ceny, jakie osiąga ten gatunek w bieżącym sezonie. Przyczyniła się do tego również w znacznym stopniu decyzja Komisji o zredukowaniu do 0% stopnia obligatoryjnego odłogowania dla upraw na zbiór w przyszłym roku.

Pierwsze oszacowania unijnej powierzchni obsianej pszenicą potwierdzają te przewidywania. Według francuskiej organizacji Strategie Grains, prognozowany wzrost areálu upraw pszenicy to 5% w stosunku do poprzedniego sezonu do 23 mln ha. Największą zwyżkę powierzchni zajętej pod uprawę pszenicy odnotowuje się w Niemczech (o 6% albo o 190 tys. ha), we Francji (o 5%, tj. o 240 tys. ha), w Wielkiej Brytanii (o 13%, o 230 tys. ha), Rumunii (o 4% lub 80 tys. ha) oraz Bułgarii (o 10% lub 100 tys. ha).

Strategie Grains prognozuje również ok. 5% wzrost areału upraw jęczmienia do 14,4 mln ha, w tym 5,7 mln ha przypadając będzie na jęczmień ozimy, tj. o 5,5% więcej w porównaniu z poprzednim sezonem, a 8,65 mln ha na jęczmień jary, tj. o 4% powyżej areału sezon wcześniej. Największe zwiększenie powierzchni obsianej jęczmieniem spodziewane jest w Danii (o 120 tys. ha), w Hiszpanii (o 20 tys. ha), w Finlandii (o 60 tys. ha), w Szwecji (o 60 tys. ha), Republice Czech (o 20 tys. ha) i w Rumunii (o 30 tys. ha).

Wzrost areału przewiduje się także w przypadku pszenicy twardej – o ok. 7,5% do 2,82 mln ha, dotyczy to przede wszystkim dwóch krajów - Włoch i Hiszpanii.

Prognozowany areał upraw zbóż, oleistych i wysokobiałkowych w UE w tys. ha

	UE -15				UE -27		
	05/06	06/07	07/08	08/09	06/07	07/08	08/09
Zboża	35 530	34 700	34 650	36 450	56 240	56 130	58 920
Oleiste	5 660	6 070	6 210	5 940	10 330	10 640	10 670
Wysokobiałkowe	1 590	1 280	960	880	1 500	1 130	1 030
Grunty odłogowane	6 340	6 380	6 360	4 710	6 380	6 360	4 710
Całkowita powierzchnia uprawna i odłogowana	54 390	53 430	53 170	53 460	80 720	80 450	81 960

Źródło: Strategie Grains

Znaczny wzrost powierzchni upraw prognozowany jest dla kukurydzy – o 10% do 8,7 mln ha, z największym zwiększeniem areału w takich krajach jak Rumunia (o 240 tys. ha), Węgry (o 190 tys. ha), Bułgaria (o 130 tys. ha), Francja (o 90 tys. ha) i Włochy (o 60 tys. ha).

Nieco większa od tej odnotowanej w poprzednim sezonie będzie także powierzchnia upraw żyta – ok. 2,66 mln ha, tj. o ok. 1% więcej w stosunku do poprzedniego sezonu.

Strategie Grains nie przewiduje, iż powierzchnia gruntów odłogowanych w UE zmniejszy się w bieżącym sezonie o ok. 26% do 4,7 mln ha. Oszacowanie to uwzględnia skutek decyzji Komisji o zredukowaniu stopnia obligatoryjnego odłogowania do 0% dla upraw na zbiór w przyszłym roku. Oznacza to „odblokowanie” ok. 1,65 mln ha gruntów wcześniej podlegających odłogowaniu.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

Prognozowany areal upraw zbóż w poszczególnych krajach UE w mln ha

	Pszenica miękka			Kukurydza			Jęczmień		
	07/08	08/09	% zmiana	07/08	08/09	% zmiana	07/08	08/09	% zmiana
Niemcy	3,00	3,19	6	0,38	0,42	11	1,93	2,0	4
Beneliks	0,21	0,23	10	0,06	0,06	0	0,06	0,06	0
Dania	0,69	0,67	-3				0,63	0,73	16
Hiszpania	1,33	1,39	5	0,37	0,39	5	3,22	3,31	3
Francja	4,82	5,06	5	1,5	1,59	6	1,7	1,79	5
Grecja	0,18	0,19	6	0,26	0,26	0	0,09	0,09	0
Irlandia	0,08	0,08	0				0,17	0,18	6
Włochy	0,65	0,72	11	1,05	1,11	6	0,34	0,34	0
Holandia	0,15	0,15	0	0,03	0,03	0	0,05	0,05	0
Portugalia	0,06	0,07	17	0,12	0,12	0	0,04	0,04	0
Wk. Brytania	1,82	2,05	13				0,89	0,93	4
Austria	0,27	0,28	4	0,19	0,2	5	0,19	0,19	0
Finia	0,2	0,2	0				0,55	0,6	9
Szwecja	0,36	0,39	8				0,32	0,38	19
Polska	2,33	2,37	2	0,28	0,3	7	1,23	1,24	1
Węgry	1,1	1,14	4	1,05	1,24	18	0,32	0,34	6
Czechy	0,81	0,84	4	0,1	0,1	0	0,53	0,55	4
Słowacja	0,36	0,37	3	0,16	0,16	0	0,21	0,21	0
Estonia	0,09	0,1	11				0,14	0,14	0
Łotwa	0,24	0,24	0				0,15	0,16	7
Litwa	0,36	0,36	0				0,38	0,4	5
Słowenia	0,03	0,03	0	0,04	0,04	0	0,02	0,02	0
Cypr/Malta	0,01	0,01	0				0,04	0,04	0
Rumunia	1,89	1,97	4	2,11	2,35	11	0,33	0,37	12
Bulgaria	0,98	1,08	10	0,2	0,33	65	0,18	0,2	11
UE-25	19,16	20,12	5	5,58	6,02	8	13,2	13,78	4
UE-27	22,03	23,17	5	7,9	8,7	10	13,71	14,36	5

Zródło: Strategie Grains

3.2 Pierwsze prognozy bilansu pszenicy i jęczmienia w sezonie 2008/09

Według francuskiej organizacji Strategie Grains, przyszłoroczna produkcja pszenicy miękkiej w UE-27 osiągnie 128,3 mln ton wobec 112,7 mln ton w bieżącym sezonie. Wzrośnie również zapotrzebowanie na pszenicę, głównie ze względu na zwiększony popyt na ten gatunek ze strony przemysłu paszowego i biopaliwowego. Prognozowana wielkość zużycia pszenicy w przyszłym sezonie to 118,6 mln ton wobec 111,5 mln ton w bieżącym.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

BILANS PSZENICY MIĘKKIEJ	2006/07	2007/08	2008/09P
Zapasy początkowe	17,4	11,5	9,9
Produkcja	116,8	112,7	128,3
Import	3,2	5,1	4
Eksport	10,4	8	11
Zapotrzebowanie wewnętrzne	115,4	111,5	118,6
Zapasy końcowe	11,4	9,9	12,6
Wymagany poziom wolnych zapasów		10,1	10,1
Nadwyżka eksportowa		7,7	13,5

Przewidywany eksport to 11 mln ton w porównaniu do 8 mln ton w sezonie 2007/08, a import – 4 mln ton wobec 5,1 mln ton w sezonie 2007/08. Unia może więc w przyszłym sezonie dysponować ok. 13 mln ton nadwyżki eksportowej pszenicy, z czego ok. 11 mln ton może trafić na eksport. Prognoza zakłada wzrost produkcji pszenicy w krajach zaliczanych do grupy najważniejszych eksporterów tego gatunku, tj. w Stanach Zjednoczonych, Australii, Kanadzie jak również na Ukrainie. O ile prognozy okażą się pomyślnie, to pomimo napiętego bilansu pszenicy (zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych), to można liczyć na dalszy spadek cen tego gatunku w drugiej połowie bieżącego i w przyszłym sezonie. Wiele zależy będzie oczywiście od warunków pogodowych, w tym od przezimowania ozimin.

BILANS JĘCZMIENIA	2006/07	2007/08	2008/09
Zapasy początkowe	8,0	5,1	5,7
Produkcja	56,0	57,9	61,8
Import	0,2	0,1	0,2
Eksport	3,5	5,1	4,0
Zapotrzebowanie wewnętrzne	55,6	52,3	55,7
Zapasy końcowe	5,1	5,7	8,0
Wymagany poziom wolnych zapasów		5,4	5,4
Nadwyżka eksportowa		5,4	6,6

Według Strategie Grains, przyszłoroczna produkcja jęczmienia w UE osiągnie 61,8 mln ton wobec 57,9 mln ton w poprzednim - przy założeniu korzystnych warunków pogodowych. Pomimo zwiększenia zużycia wewnętrznego o 3 mln ton w stosunku do poprzedniego sezonu (sektor produkcji zwierzęcej, produkcja etanolu i słodu), Unia powinna nadal mieć w przyszłym sezonie nadwyżkę eksportową w wysokości 6-7 mln ton. Jeśli produkcja jęczmienia w krajach zaliczanych do kluczowych dostawców tego gatunku na świecie wzrośnie, to należy się spodziewać, że unijny wywóz będzie mniejszy od możliwości eksportowych. Prognozowany jest on na ok. 4 mln ton. Jeśli sytuacja taka potwierdzi się w rzeczywistości, to należy spodziewać się spadkowych tendencji cen tego gatunku w przyszłym sezonie.

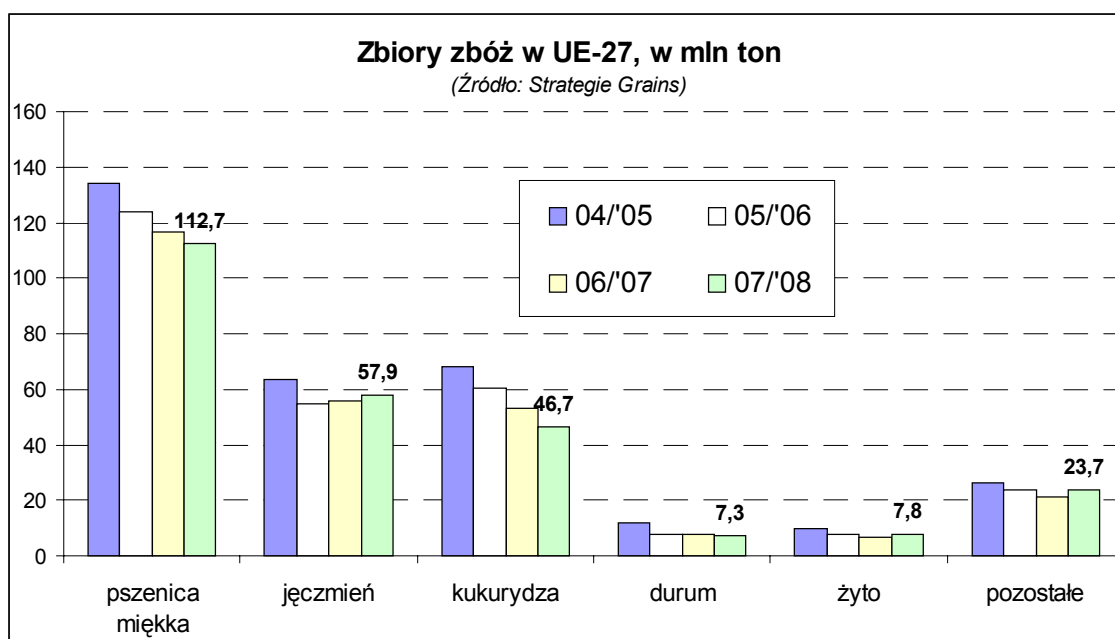
Na niższą cenę będą miały wpływ również doniesienia o wysokości areału upraw jęczmienia jarego. Może się zdarzyć, że jego powierzchnia upraw okaże się większa od prognozowanej (co może mieć miejsce w takich krajach jak Dania, Szwecja i Czechy). Kształtowanie się cen jęczmienia będzie również powiązane z tendencjami cenowymi pszenicy.

3.3 Podsumowanie sezonu 2007/08

3.3.1 Zbiory

Według listopadowego oszacowania Strategie Grains, w bieżącym sezonie zbiory zbóż w UE-27 wyniosły 256,1 mln ton wobec 261,5 mln ton w poprzednim sezonie.

Sezon 2007/08 charakteryzuje się wyjątkowo wysokim poziomem cen ziarna i to zarówno pszenicy, jak i pozostałych gatunków. Jest to drugi z rzędu sezon nie najlepszych zbiorów zbóż w UE. Niedobory odczuwa przede wszystkim sektor produkcji zwierzęcej.



ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

Tegoroczne zbiory pszenicy miękkiej w UE w szacowane są na 112,7 mln ton wobec 116,8 mln ton sezon wcześniej (- 3%). Największe spadki produkcji miały miejsce w Rumunii i Bułgarii. Wśród tzw. starych krajów UE w największym stopniu obniżyły się zbiory w Niemczech i Wielkiej Brytanii – po ok. 6%.

Jakość ziarna pszenicy we wschodniej części UE oceniana jest na wysoką. Gorzej przedstawia się sytuacja w zachodniej części ugrupowania. Jest to skutek ulewnych opadów deszczu pod koniec okresu wegetacyjnego i podczas zbiorów. Dotyczy to zwłaszcza Francji, Niemiec i Wielkiej Brytanii.

Powierzchnia, plony i zbiory pszenicy miękkiej w poszczególnych krajach Unii Europejskiej

	powierzchnia upraw w mln ha				plony w tonach/ha				zbiory w mln ton			
	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*
Niemcy	3,10	3,16	3,10	3,00	8,18	7,47	7,21	6,97	25,38	23,64	22,37	20,88
Belgia-Luksemburg	0,22	0,23	0,22	0,21	8,87	8,29	8,05	7,98	1,99	1,87	1,80	1,69
Dania	0,67	0,68	0,69	0,69	7,14	7,23	7,00	6,58	4,76	4,89	4,80	4,51
Hiszpania	1,24	1,35	1,34	1,33	3,26	1,93	3,00	3,83	4,05	2,61	4,01	5,10
Francja	4,83	4,86	4,80	4,82	7,79	7,18	6,94	6,44	37,61	34,84	33,33	31,03
Grecja	0,09	0,10	0,15	0,18	3,12	2,60	2,59	2,18	0,28	0,26	0,39	0,39
Irlandia	0,10	0,10	0,09	0,08	9,92	8,42	9,15	9,20	1,02	0,80	0,80	0,76
Włochy	0,58	0,60	0,58	0,65	5,32	5,45	5,48	4,99	3,09	3,29	3,19	3,25
Holandia	0,14	0,14	0,14	0,15	8,94	8,66	8,45	7,93	1,22	1,17	1,18	1,22
Portugalia	0,04	0,12	0,10	0,06	1,65	0,67	2,39	2,04	0,06	0,08	0,24	0,12
Wlk. Brytania	1,99	1,87	1,83	1,82	7,77	7,96	8,04	7,35	15,47	14,88	14,74	13,36
Austria	0,27	0,27	0,26	0,27	6,04	5,14	4,96	4,90	1,61	1,37	1,30	1,33
Finlandia	0,23	0,21	0,19	0,20	3,47	3,73	3,56	3,70	0,78	0,80	0,68	0,75
Szwecja	0,40	0,35	0,36	0,36	5,99	6,35	5,52	6,73	2,41	2,25	1,97	2,43
Polska	2,31	2,22	2,18	2,33	4,28	3,95	3,24	3,79	9,89	8,77	7,06	8,81
Węgry	1,16	1,12	1,07	1,10	5,13	4,50	4,06	3,60	5,96	5,05	4,36	3,96
Rep. Czech	0,86	0,82	0,78	0,81	5,84	5,05	4,49	4,88	5,04	4,15	3,51	3,95
Słowacja	0,37	0,37	0,35	0,36	4,80	4,31	3,85	3,99	1,76	1,61	1,34	1,44
Estonia	0,08	0,09	0,09	0,09	2,51	3,08	2,42	3,52	0,20	0,26	0,22	0,33
Łotwa	0,17	0,19	0,22	0,24	2,94	3,61	2,78	3,57	0,50	0,68	0,60	0,85
Litwa	0,36	0,37	0,34	0,36	4,03	3,73	2,36	3,86	1,43	1,38	0,81	1,38
Słowenia	0,03	0,03	0,03	0,03	4,53	4,70	4,19	4,16	0,15	0,14	0,13	0,13
Cypr/Malta	0,01	0,01	0,01	0,01	2,77	2,56	2,59	2,59	0,02	0,02	0,02	0,02
Rumunia	1,79	2,00	1,87	1,89	3,10	2,75	2,56	1,54	5,56	5,50	4,79	2,90
Bułgaria	1,04	1,10	0,93	0,98	3,81	3,16	3,50	2,15	3,96	3,48	3,26	2,11
UE-25	19,24	19,24	18,92	19,16	6,48	5,97	5,75	5,62	124,7	114,8	108,9	107,1
UE-27	22,08	22,35	21,72	22,03	6,08	5,54	5,38	5,12	134,2	123,8	116,8	112,7

Źródło: Strategie Grains - oszacowanie z połowy listopada br.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

W bieżącym sezonie, w przeciwieństwie do pszenicy i kukurydzy, zbiory jęczmienia przewyższyły poziom ubiegłorocznej produkcji. Zbiory tego gatunku we wszystkich 27 krajach rozszerzonej Unii szacowane są na 57,86 mln ton wobec 55,95 mln ton sezon wcześniej. Wpływ na wzrost produkcji miały przede wszystkim wyższe plony (4,22 t/ha wobec 4,07 t/ha sezon wcześniej). Natomiast powierzchnia upraw nie zmieniła się istotnie w stosunku do poprzedniego sezonu.

Powierzchnia, plony i zbiory jęczmienia w poszczególnych krajach Unii Europejskiej

	powierzchnia upraw w mln ha				plony w tonach/ha				zbiory w mln ton			
	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*
Niemcy	1,98	1,95	2,03	1,93	6,56	5,96	5,91	5,42	12,99	11,61	11,97	10,48
Belgia-Luks.	0,05	0,05	0,06	0,06	7,51	7,04	7,08	6,68	0,36	0,36	0,42	0,40
Dania	0,70	0,71	0,68	0,63	5,15	5,39	4,82	5,01	3,59	3,80	3,27	3,17
Hiszpania	3,17	3,14	3,23	3,22	3,17	1,48	2,50	3,53	10,04	4,64	8,07	11,36
Francja	1,63	1,60	1,67	1,70	6,77	6,44	6,23	5,60	11,03	10,31	10,40	9,52
Grecja	0,09	0,09	0,08	0,09	2,65	2,40	2,50	2,19	0,24	0,20	0,19	0,20
Irlandia	0,18	0,16	0,17	0,17	7,22	6,23	6,81	7,20	1,33	1,03	1,14	1,20
Włochy	0,31	0,32	0,33	0,34	3,80	3,79	3,88	3,57	1,17	1,21	1,28	1,21
Holandia	0,05	0,05	0,04	0,05	6,14	6,19	6,08	5,65	0,29	0,31	0,27	0,28
Portugalia	0,02	0,03	0,04	0,04	1,65	0,77	2,39	1,85	0,03	0,03	0,11	0,07
Wlk.Brytania	1,01	0,94	0,88	0,89	5,76	5,87	5,94	5,81	5,82	5,53	5,24	5,15
Austria	0,19	0,19	0,21	0,19	5,26	4,59	4,43	4,19	1,01	0,88	0,91	0,81
Finlandia	0,53	0,59	0,56	0,55	3,24	3,54	3,50	3,45	1,72	2,10	1,97	1,90
Szwecja	0,38	0,37	0,30	0,32	4,43	4,32	3,67	4,46	1,69	1,59	1,11	1,44
Polska	1,01	1,11	1,22	1,23	3,52	3,22	2,59	3,30	3,57	3,58	3,16	4,07
Węgry	0,33	0,32	0,29	0,32	4,30	3,78	3,68	3,21	1,42	1,20	1,08	1,04
Rep.Czech	0,47	0,52	0,53	0,53	4,97	4,21	3,59	3,86	2,33	2,20	1,90	2,04
Słowacja	0,22	0,20	0,18	0,21	4,13	3,62	3,48	3,30	0,92	0,74	0,64	0,70
Estonia	0,13	0,14	0,14	0,14	2,31	2,54	2,13	2,76	0,29	0,37	0,30	0,37
Łotwa	0,13	0,15	0,15	0,15	2,23	2,46	1,99	2,51	0,28	0,37	0,30	0,38
Litwa	0,29	0,35	0,38	0,38	2,94	2,71	1,94	2,82	0,86	0,95	0,74	1,06
Słowenia	0,02	0,02	0,02	0,02	3,90	3,96	3,62	3,66	0,06	0,06	0,06	0,07
Cypr/Malta	0,04	0,04	0,04	0,04	2,19	2,62	2,61	2,40	0,10	0,12	0,11	0,11
Rumunia	0,42	0,48	0,33	0,33	3,31	2,23	2,33	1,43	1,41	1,08	0,77	0,47
Bułgaria	0,33	0,26	0,18	0,18	3,59	2,49	2,90	2,14	1,18	0,66	0,52	0,38
UE-25	12,93	13,06	13,25	13,20	4,73	4,07	4,13	4,32	61,13	53,18	54,66	57,01
UE-27	13,68	13,81	13,76	13,71	4,66	3,98	4,07	4,22	63,72	54,92	55,95	57,86

Źródło: Strategie Grains - oszacowanie z połowy listopada br.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

W sezonie 2007/08 produkcja kukurydzy w Unii Europejskiej szacowana jest na 46,67 mln ton, tj. znacznie mniej w stosunku do 53,0 mln ton zebranych w poprzednim sezonie. Na tak znaczące obniżenie zbiorów wpływ miała przede wszystkim mniejsza produkcja kukurydzy na Węgrzech, w Rumunii i Bułgarii. Bieżący sezon nie należy jednak do udanych dla węgierskich producentów kukurydzy. Przewidywana produkcja zmniejszyła się z 8,05 mln ton sezon wcześniej do zaledwie 3,89 mln ton w bieżącym. Przyczyniła się do tego susza. Podobnie niekorzystne warunki pogodowe spowodowały znaczne straty w zbiorach w Rumunii i Bułgarii. Prognoza zbiorów dla Rumunii to jedynie 3,59 mln ton w porównaniu do 7,35 mln ton sezon wcześniej, a dla Bułgarii – 0,29 mln ton wobec 1,47 mln ton w poprzednim sezonie.

Powierzchnia, plony i zbiory kukurydzy w poszczególnych krajach Unii Europejskiej

	powierzchnia upraw w mln ha				plony w tonach/ha				zbiory w mln ton			
	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08*
Niemcy	0,46	0,44	0,40	0,38	9,10	9,21	8,03	9,40	4,20	4,08	3,22	3,60
Belgia-Luksemburg	0,05	0,05	0,06	0,06	12,21	11,68	10,17	12,21	0,64	0,64	0,58	0,73
Dania												
Hiszpania	0,48	0,42	0,35	0,37	8,73	7,99	7,95	8,95	4,19	3,34	2,81	3,27
Francja	1,82	1,66	1,50	1,50	8,99	8,25	8,59	9,41	16,37	13,69	12,90	14,13
Grecja	0,25	0,28	0,26	0,26	8,77	8,35	8,30	7,89	2,20	2,31	2,18	2,07
Irlandia												
Włochy	1,20	1,12	1,11	1,05	9,00	9,00	8,10	8,50	10,77	10,08	8,98	8,95
Holandia	0,03	0,03	0,03	0,03	8,80	8,63	6,60	8,45	0,26	0,24	0,18	0,23
Portugalia	0,14	0,11	0,10	0,12	5,74	4,62	4,98	6,22	0,79	0,51	0,51	0,72
Wlk.Brytania												
Austria	0,20	0,19	0,18	0,19	9,65	10,66	9,64	9,47	1,94	2,02	1,75	1,83
Finlandia												
Szwecja												
Polska	0,41	0,34	0,30	0,28	5,69	5,73	4,16	6,40	2,34	1,95	1,26	1,76
Węgry	1,19	1,20	1,23	1,05	7,00	7,20	6,55	3,71	8,33	8,63	8,05	3,89
Rep.Czech	0,09	0,10	0,09	0,10	6,13	7,17	6,75	6,58	0,55	0,70	0,61	0,65
Słowacja	0,15	0,15	0,15	0,16	5,83	6,97	5,55	4,28	0,86	1,07	0,84	0,68
Estonia												
Łotwa												
Litwa	0,00	0,00	0,00	0,00	2,14	3,06	2,35	2,73	0,00	0,00	0,00	0,01
Słowenia	0,05	0,04	0,04	0,04	7,78	8,29	6,93	6,99	0,36	0,35	0,28	0,28
Cypr/Malta												
Rumunia	3,07	2,58	2,31	2,11	3,95	3,52	3,18	1,70	12,11	9,08	7,35	3,59
Bułgaria	0,38	0,30	0,33	0,20	5,54	5,21	4,50	1,40	2,12	1,55	1,47	0,28
UE-25	6,52	6,13	5,81	5,58	8,26	8,09	7,60	7,66	53,82	49,60	44,15	42,80
UE-27	9,97	9,01	8,45	7,90	6,83	6,69	6,27	5,91	68,06	60,23	52,97	46,67

Źródło: Strategie Grains - oszacowanie z połowy listopada br.

3.3.2 Zapasy początkowe

W bieżący sezon Unia weszła praktycznie bez zapasów interwencyjnych pszenicy miękkiej, jęczmienia i żyta. Na początku poprzedniego sezonu Wspólnota miała ok. 5,5 mln ton pszenicy w magazynach interwencyjnych, 2,2 mln ton jęczmienia, ok. 638 tys. ton żyta i 5,6 mln ton kukurydzy. Poprzez odsprzedaż ziarna z zapasów interwencyjnych Unia skutecznie łagodziła wzrostowe tendencje cen zbóż na rynku wewnętrznym. W bieżącym sezonie Wspólnota nie ma już takiej możliwości.

Zapasy początkowe podstawowych gatunków zbóż w UE w tys. ton

pszenica miękka	zapasy w sezonie 2007/'08		zapasy w sezonie 2006/'07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	28	8405	2835	11202
UE-25	156	11138	5545	16300
UE-27	156	11526	5545	17406
jęczmień	zapasy w sezonie '2007/08P		zapasy w sezonie 2006/'07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	13	4000	1547	5854
UE-25	13	4962	2182	7682
UE-27	13	5097	2182	7999
kukurydza	zapasy w sezonie 2007/08P		zapasy w sezonie 2006/'07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	0	2753	0	3775
UE-25	722	4924	5151	9763
UE-27	722	6528	5151	12293

Źródło: Strategie Grains, dane z listopada br.,

Jak podaje Agra Facts, stan unijnych zapasów interwencyjnych zbóż na początku bieżącego sezonu był najniższy od dziesięciu sezonów i wynosił 2,438 mln ton ziarna zbóż, w tym 2,21 mln ton stanowiła węgierska kukurydza.

Stan zapasów interwencyjnych w UE na początku sezonu w tys. ton

Sezon	Ogółem	Pszenica miękka	Jęczmień	Żyto	Kukurydza	Sorgo
1997/98	2 354	498	797	1 049	10	b.d.
1998/99	13 757	2 465	7 801	2 707	713	71
1999/'00	18 033	6 395	7 802	3 672	115	49
2000/'01	8 705	3 080	2 324	3 270	25	5
2001/'02	6 804	734	2 241	3 812	12	5
2002/'03	7 961	457	2 396	5 088	15	4
2003/'04	7 241	1 182	936	5 093	17	14
2004/'05	3 637	194	111	3 332	0	0
2005/'06	15 483	8 869	1 472	2 307	2 832	2
2006/'07	13 972	5 537	2 180	638	5 614	2
2007/'08	2 438	171	18	38	2 210	1

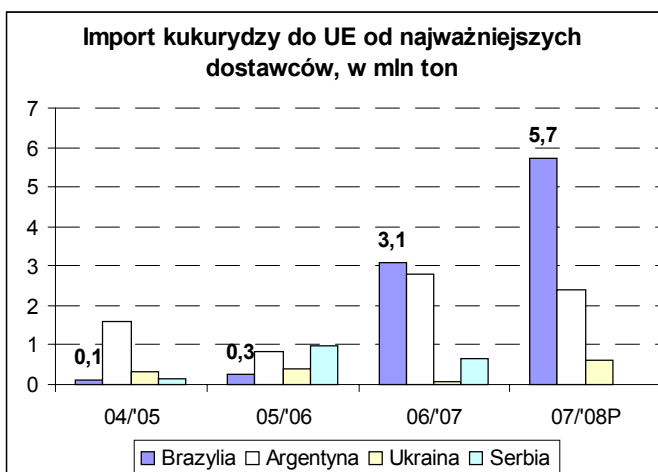
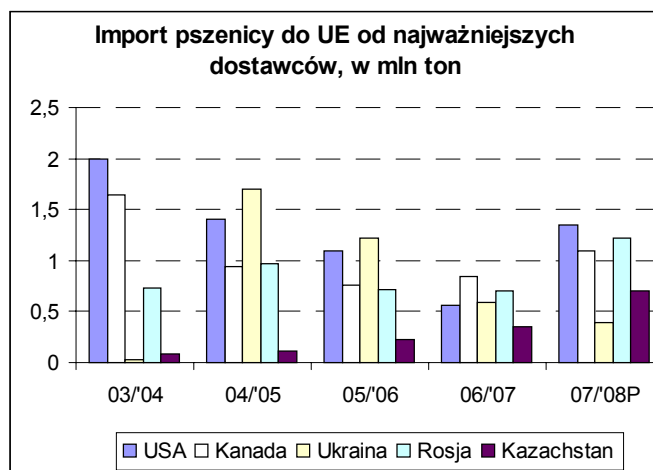
Źródło: dane zestawione przez Agra Facts

Zapasy interwencyjne pszenicy wynosiły zaledwie 171 tys. ton, żyto - 38 tys. ton, jęczmienia – 18 tys. ton, a sorgo – 1 tys. ton. Należy przy tym wziąć pod uwagę fakt, że przed sezonem 2004/05 do skupu trafiało ziarno tylko z 15 krajów „starej UE”. Wyjątkowo niski poziom interwencyjnych zapasów początkowych nie pozostaje obojętny na kształtowanie się tendencji cenowych ziarna w Unii Europejskiej.

3.3.3 Import

Według Strategii Grains, w bieżącym sezonie handlowym Unia zwiększy import pszenicy w stosunku do poprzedniego sezonu – do 5,1 mln ton (3,1 mln ton sezon wcześniej). Do grona kluczowych dostawców tego gatunku należy zaliczyć: USA (1,4 mln ton), Kanadę (1,1 mln ton), Rosję (1,2 mln ton), Kazachstan (709 tys. ton) oraz Ukrainę (395 tys. ton).

Ze względu na znaczne niedobory zbóż paszowych na unijnym rynku, wzrosnie także unijny przywóz kukurydzy. Kluczowymi dostawcami będą Brazylia i Argentyna. W całym sezonie handlowym 2007/08 prognozowany import tego gatunku to 9,1 mln ton wobec ok. 7 mln ton sezon wcześniej.



Dostawy z Brazylii oceniane są na 5,7 mln ton (3,1 mln ton w poprzednim sezonie), a z Argentyny na 2,4 mln ton (2,8 mln ton sezon wcześniej). Unia zwiększa też znacznie import sorgo. Najważniejszym dostawcą tego gatunku są Stany Zjednoczone.

3.3.4 Zużycie i eksport

Według prognoz francuskiej firmy analitycznej Strategii Grains, w sezonie 2007/08 we wszystkich 27 krajach UE zużycie trzech podstawowych gatunków zbóż (kukurydza, jęczmień i pszenica miękka) na cele paszowe

wyniesie 132,5 mln ton wobec 145,2 mln ton w poprzednim sezonie. Spożycie przez ludzi łącznie ze zużyciem na cele przemysłowe ocenione zostało na 76,97 mln ton w porównaniu do 76,75 mln ton w sezon wcześniej.

Prognozowany eksport poza ugrupowanie wynosi w przypadku jęczmienia 5,067 mln ton (3,5 mln ton w sezonie 2006/07), a pszenicy miękkiej – ok. 8 mln ton (wobec 7,3 mln ton w poprzedniej prognozie i 10,4 mln ton w sezon wcześniej).

Prognoza zużycia i eksportu kukurydzy, jęczmienia i pszenicy miękkiej w UE w sezonie 2007/08 w tys. ton

	spożycie przez ludzi i zużycie przemysłowe	zużycie paszowe	pozostałe zużycie	eksport
kukurydza				
UE-15	7395,0	35508,0	1393,0	137,0
UE-25	8997,0	40486,0	1780,0	170,0
UE-27	10109,0	46325,0	2081,0	170,0
jęczmień				
UE-15	9444,0	31276,0	2610,0	4142,0
UE-25	11485,0	36410,0	3477,0	4932,0
UE-27	11830,0	36669,0	3737,0	5067,0
pszenica miękka				
UE-15	41882,0	40086,0	3763,0	7205,0
UE-25	50255,0	48522,0	5817,0	7969,0
UE-27	55032,0	49549,0	6897,0	8009,0

Źródło: Strategie Grains, dane z listopada br.

3.3.5 Prognozowane zapasy końcowe

Generalnie zapasy zbóż na koniec sezonu 2007/08 prognozowane są w znacznie niższej wysokości w stosunku do poprzedniego sezonu. Dotyczy to zwłaszcza dwóch deficytowych gatunków, a mianowicie pszenicy miękkiej – zapasy końcowe skurczą się z 11,5 mln ton pod koniec poprzedniego sezonu do 9,86 mln ton oraz kukurydzy – odpowiednio z 6,5 mln ton do 3,75 mln ton.

Zapasy końcowe podstawowych gatunków zbóż w UE w tys. ton

pszenica miękka	zapasy w sezonie 2007/08 P		zapasy w sezonie 2006/07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	3	7849	28	8405
UE-25	9	9463	156	11138
UE-27	9	9856	156	11526
jęczmień	zapasy w sezonie '2007/08 P		zapasy w sezonie 2006/07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	9	4517	13	4000
UE-25	7	5528	13	4962
UE-27	7	5671	13	5097
kukurydza	zapasy w sezonie 2007/08 P		zapasy w sezonie 2006/07	
	interwencyjne	ogółem	interwencyjne	ogółem
UE-15	0	2529	0	2753
UE-25	1	3134	722	4924
UE-27	1	3752	722	6528

Źródło: Strategie Grains, dane z listopada br., P- Prognoza

II. ŚWIATOWY RYNEK ROŚLIN OLEISTYCH

Streszczenie

W bieżącym sezonie 2007/08 światowa produkcja nasion oleistych wyniesie blisko 391 mln ton, tj. o 3,2% mniej niż w ubiegłym sezonie (mniej o około 13 mln ton), ale 6,6% więcej niż w ciągu 5 sezonów (02/03-06/07). Zapowiada się wyjątkowy rok, bowiem światowa produkcja oleistych rosła nieprzerwanie od 11 lat z 257 mln ton w sezonie 1995/06 do 404 mln ton w sezonie 2006/07. Prognozy zakładają jednak znaczny poziom produkcji soi na półkuli południowej, której zbiory rozpoczną się dopiero na wiosnę 2008 r. W Brazylii jak i całej Ameryce Płd. obserwuje się lekki wzrost zainteresowania produkcją soi ze względu na rosnące jej ceny, więc wzrost opłacalności produkcji. Generalnie do spadku produkcji surowców oleistych na świecie przyczyni się niespotykany od kilku lat spadek produkcji soi oraz słonecznika przy istotnym wzroście produkcji rzepaku, orzeszków ziemnych, nasion palmy olejowej i kopry. W bieżącym sezonie 2007/08 do przerobu przemysłowego skierowane zostanie rekordowa ilość ok. 350,2 mln ton nasion oleistych, tj. o 4,5% więcej w stosunku do roku poprzedniego, możliwe to będzie dzięki zużyciu zapasów.

Światowy eksport rzepaku w sezonie 2007/08 przewidywany jest na 8,45 mln ton – o 18,5% więcej niż sezon wcześniej, co oznacza duży wzrost dynamiki handlu tym surowcem.

W sezon 2007/08 świat wszedł z perspektywą rekordowego deficytu surowców oleistych rzędu kilkunastu mln ton. Sezon ten będzie drugim od 4 lat, w którym popyt przekroczy produkcję, a będzie ona poniżej poziomu poprzedniego sezonu. Pomimo perspektyw znacznego i spektakularnego spadku produkcji soi zużycie jej będzie przekraczać produkcję, a to dzięki zużyciu zapasów. Wartość soi umacniała się od początku 2007 roku, jakkolwiek skala wzrostu przekraczała najśmielsze prognozy. Przyczyną ogromnego umocnienia cen były dodatkowo zawirowania na rynkach międzynarodowych i drożenie surowców spożywczych pociągane spekulacjami na rynkach terminowych oraz wzrostem popytu na oleje roślinne wywołane aktywizacją produkcji biodiesla, już nie tylko w Europie, ale i Ameryce Płd. czy Azji. Główną i źródłową przyczyną wzrostu cen jest wzrost użycia surowców rolnych do produkcji biopaliw: olejów do wytwarzania biodiesla i zbóż do produkcji etanolu.

Wydaje się, że konieczna jest ponowna ocena polityki rządów na świecie względem biopaliw, ponieważ narodowe cele zużycia biodiesla są nazbyt optymistyczne. Większe cele zużycia biopaliw w 2008 i następnych latach drastycznie „dociążą” rynek olejów. Ich ceny osiągnęły już taki poziom, że decydenci powinni zmniejszyć cele zużycia biodiesla. Jedynie to mogłoby spowodować obniżenie cen surowców oleistych olejów i śrut z aktualnie niezwykle wysokiego poziomu.

4. NASIONA OLEISTYCH

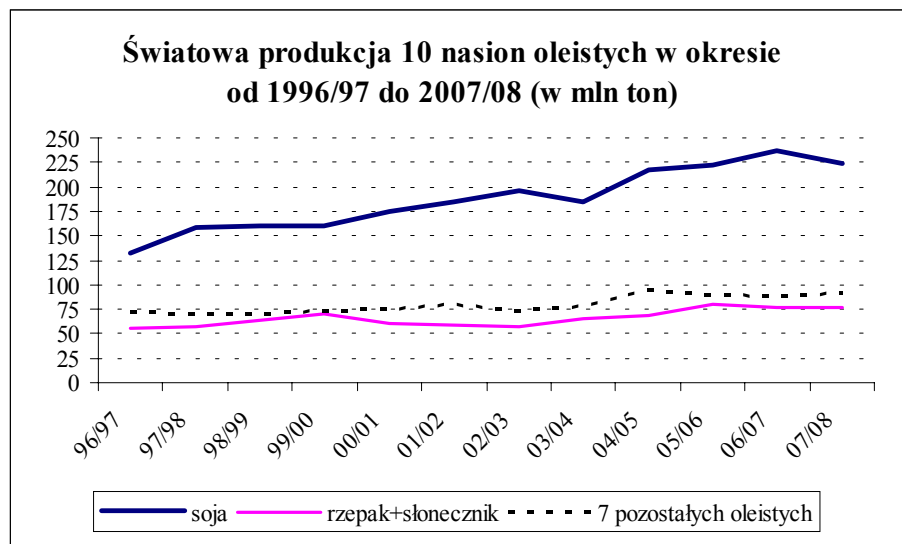
4.1 Podaż nasion oleistych

W światowej produkcji nasion oleistych największy udział ma soja (ok. 57,2%). W dalszej kolejności znajdują się rzepak (12,6%), bawełna (11,3%), słonecznik (7,0%), orzeszki ziemne (6,1%), nasiona palmy olejowej (2,8%), kopra (1,3%) oraz sezam, len i rycynus (poniżej 1% udziału każdy). Uprawa roślin oleistych na świecie charakteryzuje się znaczną koncentracją produkcji.

Światowa produkcja 10 nasion oleistych (mln ton)					
	02/03-06/07	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
soja	211,71	222,04	237,66	223,55	-5,9
rzepak	43,07	49,22	47,45	49,36	4,0
bawełna	40,36	42,59	44,44	44,13	-0,7
słonecznik	27,52	30,25	29,96	27,29	-8,9
orzeszki ziemne	23,35	24,32	22,84	23,78	4,1
nasiona palmy olejowej	8,83	9,65	9,88	10,83	9,6
kopra	5,00	4,99	4,63	5,06	9,3
sezam	3,33	3,52	3,43	3,58	4,4
len	2,32	2,88	2,54	2,16	-15,0
rycynus	1,24	1,44	1,23	1,24	0,8
razem	366,73	390,9	404,06	390,98	-3,2

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

Najbardziej jest to widoczne w przypadku soi. Ponad 81,2% światowej produkcji soi skupione jest w trzech krajach obu Ameryk, tj. Stanach Zjednoczonych, Brazylii i Argentynie. Z kolei blisko 76% globalnej produkcji nasion rzepaku przypada na Chiny, Unię Europejską i Kanadę. Produkcja słonecznika skoncentrowana jest natomiast w Europie Wschodniej (Rosji i Ukrainie), Argentynie i krajach UE (80,6% zbiorów).



Według oszacowań Oil World, w bieżącym sezonie 2007/08 światowa produkcja dziesięciu gatunków oleistych¹ wyniesie blisko 391 mln ton, tj. o 3,2% mniej niż w ubiegłym sezonie (około 13 mln ton), ale 6,6% więcej niż w ciągu 5 sezonów (02/03-06/07). (Światowa produkcja oleistych rosła nieprzerwanie od 11 lat z 257 mln ton w sezonie 1995/06 do 404 mln ton w sezonie 2006/07.) Szacunki w tabeli powyżej zakładają jednak znaczny poziom produkcji soi

na półkuli południowej, której zbiory rozpoczną się dopiero na wiosnę 2008 r. Obecne prognozy mogą okazać się tym razem zaniżone, ze względu na poprawę pogody w Am. Płd., jakkolwiek jest jeszcze dość dużo czasu do zbiorów. W Brazylii jak i całej Ameryce Płd. obserwuje się wzrost zainteresowania produkcją soi ze względu na rosnące jej ceny, a więc wzrost opłacalności produkcji.

¹ 10 gatunków nasion oleistych to soja, bawełna, orzeszki ziemne, słonecznik, rzepak, sezam indyjski, nasiona palmy olejowej, kopra, len, rycynus

Generalnie do spadku produkcji surowców oleistych na świecie przyczyni się niespotykany od kilku lat spadek produkcji soi oraz słonecznika przy istotnym wzroście produkcji rzepaku, orzeszków ziemnych, nasion palmy olejowej i kopry. Jesienią 2007 r. poprawa pogody i warunków glebowych w niektórych rejonach Brazylii wpływa na przyśpieszenie opóźnionych zasiewów. Podobna, korzystna dla wschodów sytuacja miała miejsce na początku listopada 2007 w Argentynie.

W ostatnich latach (poza sezonem 2003/04) soja należała do gatunku oleistych, którego produkcja znacznie i systematycznie wzrastała (poza sezonem 2003/04, kiedy plantacje b. ucierpiały na skutek niekorzystnej pogody w Ameryce Płd. na wiosnę 2004 roku oraz choroby grzybowej soi – infekcji rdzą azjatycką).

Do spadku produkcji soi w bieżącym sezonie pomimo korzystnej koniunktury na rynku oleistych, przyczynia się przede wszystkim wzrost konkurencji ze strony zbóż. Równolegle zapotrzebowanie na soję i produkty jej przerobu znacznie wzrosło w ostatnich latach w skali świata wskutek kryzysu związanego z BSE i wprowadzenia w wielu krajach zakazu stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich. Istotnym czynnikiem jest wzrost zapotrzebowania na olej sojowy używany do produkcji biodiesla, a jego użycie w tym celu istotnie wzrosło zwłaszcza w USA. Z krajów Ameryki Południowej do istotnych konsumentów oleju sojowego jako surowca dla biodiesla dołączy Brazylia i Argentyna, gdzie w 2008 roku wydatnie wzrośnie produkcja tego biopaliwa.

Nasiona soi

Rosnący trend w produkcji soi na świecie (przy uwzględnieniu lekkiego załamania w sezonie 2003/04), obserwowany od około 10 lat, zostanie w sezonie 2007/08 przyhamowany, ponieważ w bieżącym sezonie przewiduje się istotny spadek produkcji. Globalna produkcja nasion tego najważniejszego gatunku oleistych w sezonie 2007/08 prawdopodobnie przekroczy 223,5 mln ton.

Światowa produkcja nasion soi (mln ton)

	02/03-06/07	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
ogółem	211,71	222,04	237,66	223,55	-5,9
USA	79,39	83,37	86,77	71,27	-17,9
Brazylia	54,28	56,94	59,30	62,30	5,1
Argentyna	39,14	40,80	47,90	48,00	0,2
Chiny	16,41	16,80	15,97	14,00	-12,3
Indie	6,39	7,38	7,65	8,40	9,8
Paragwaj	4,56	3,92	6,50	6,60	1,5
Kanada	2,86	3,16	3,47	2,85	-17,9
Unia Europejska -27	1,11	1,22	1,28	0,99	-22,7
pozostałe kraje	7,57	8,45	8,82	9,14	3,6

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.

Zbiory poprzedniego sezonu 2006/07 tj. około 237,7 mln ton były na poziomie najwyższym w historii. W sezonie 2007/08 przewidywany areał soi nie będzie jednak rekordowy i pozostanie na poziomie ponad 92 mln ha, mniejszym niż sezon wcześniej (około 94 mln ha) oraz mniejszym niż w rekordowym sezonie 2004/05, kiedy soją obsiano 92,4 mln ha. Niezwykle dynamiczne tempo wzrostu zbiorów odnotowane przez kilka ostatnich lat zostanie w sezonie 2007/08 przyhamowane. Od początku lat 90-tych przyrost wynosił średnio 5% rocznie, a po 2000 roku nawet wzrósł do kilkunastu procent rocznie. Przewidywane wyższe zbiory soi w bieżącym sezonie dotyczą przede wszystkim krajów Ameryki Płd., tj., Argentyny (wzrost o ok. 0,2% do rekordowych 48 mln ton), Brazylii (wzrost o ponad 5% do 62,3 mln ton) oraz Paragwaju, gdzie od poprzedniego sezonu 2006/7 nastąpił ogromny wzrost produkcji soi – w bieżącym sezonie do ponad 6,6 mln ton.

Odstępstwo od wzrostu produkcji nastąpi u pierwszego producenta soi na świecie jakim są Stany Zjednoczone (spadek o ponad 17% do 71,3 mln ton), a przyczyn należy upatrywać we wzroście zainteresowania produkcją drogiego zboża.

W sezonie 2007/08 w Chinach, na skutek spadku areału uprawy soi, spowodowanego wzrostem zainteresowania zbożami, spodziewany jest spadek jej produkcji o 12,3% do około 14 mln ton. W bieżącym sezonie kolejny producent – Indie prawdopodobnie osiągną rekordowy zbiór około 8,4 mln ton wobec 7,7 mln ton rok temu (+10%). Informacje z późnej jesieni mówią nawet o 8,7 mln ton soi, które ma zostać zebrane w tym kraju, na skutek wzrostu plonów.

Stany Zjednoczone - światowy lider w produkcji tego surowca odnotują znaczny spadek zbiorów – do ok. 71,3 mln ton (wg USDA 70,7 mln ton), czyli ponad 17% mniej niż rok wcześniej za przyczyną wzrostu zainteresowania kukurydzą zużywaną do produkcji etanolu i zbożami paszowymi. Dalej jednak USA utrzymają pozycję niedoścignionego lidera. Tylko w sezonie 2003/04 udział USA w światowej produkcji obniżył się do najniższego poziomu w historii (ok. 34%). Obecnie zapowiada się na około 32%. Zapasy soi w sezonie 2006/07 w Stanach Zjednoczonych znacząco wzrosły, by na początku sezonu 2007/08 osiągnąć aż 15 mln ton. Bieżący sezon 2007/08 zapowiada spadek poziomu zapasów, by pod koniec sezonu osiągnąć 4,8 mln ton. Tak więc utrzymanie podaży soi w USA nastąpi dzięki zużyciu zapasów, wbrew spadkowi produkcji.

W sezonie 2007/08 świat stanie w obliczu perspektywy nie spotykanego od lat spadku zbiorów 10 surowców oleistych o około 13 mln ton na czele z soją. Popyt na surowce oleiste przekroczy podaż, więc będą zużywane zapasy, których poziom spadnie o 18 mln ton do około 64,5 mln ton pod koniec bieżącego sezonu. Kluczem do rozwoju sytuacji będzie rozwój warunków pogodowych w Ameryce Płd. na przełomie roku 2006 i 2007, jakkolwiek deficyt pozostanie znaczny, nawet przy najbardziej optymistycznych zbiorach w tym regionie świata. Światowe zapasy oleistych spadną w sezonie 2007/08 głównie w wyniku spadku zapasów soi. Stosunek zapasy/zużycia 10 surowców oleistych spadnie w obecnym sezonie z 20,8% do 15,8%, natomiast dla samej soi 23,2% wobec 31,3%.

Od początku lat 90-tych produkcja soi w Ameryce Płd. rosła średnio o 10% rocznie. Zbiory w tych krajach w sezonie 2007/08 rozpoczną się jednak dopiero wiosną (marzec-maj) 2008 r., co oznacza dużą niepewność co do ich poziomu. Przebieg warunków pogodowych od października do grudnia 2007 r. w Ameryce Południowej może wpłynąć negatywnie na stan zasiewów soi, a tym samym na przyszłoroczne plony i zbiory. Zasiewy roślin oleistych na południowej półkuli rozpoczęły się częściowo w warunkach niekorzystnej, suchej pogody. W grudniu i styczniu powinny rozstrzygnąć się losy tych zbiorów, gdyż jest to okres, gdy południowoamerykańskie plantacje soi są najbardziej wrażliwe na niedobór wilgoci w glebie. Ostatnie prognozy zbiorów w Ameryce Płd. zakładają przeciętne warunki pogodowe, a wszelkie anomalie mogą spowodować redukcję południowoamerykańskich zbiorów: soi, słonecznika i innych upraw. W sezonie 2006/07 w Brazylii, wzrost kosztów produkcji soi na skutek wzrostu kosztów oprysków i nawozów przy osłabieniu wartości dolara amerykańskiego i znacznej podaży soi na świecie spowodował pogorszenia warunków ekonomicznych dla producentów rolnych. W bieżącym sezonie droga soja i jej produkty przerobu skłaniają do wzrostu zasiewów. Areał soi w tym kraju – drugim co do wielkości światowym producencie soi - w sezonie 2007/08 będzie na rekordowym poziomie około 22,5 mln ha. Będzie to ponad 1 mln ha powyżej poprzedniego sezonu 2006/07. Brazylia produkuje znaczną ilość soi GMO w znacznym stopniu z nasion nielegalnego pochodzenia. Od poprzedniego roku rząd tego kraju wprowadza program subsydiowania zamiany nielegalnego materiału siewnego soi GMO na nasiona certyfikowane. Miało to wyeliminować czarny rynek GMO i teoretycznie powinno spowodować wzrost plonów. W Argentynie i Paragwaju dalej postępuje ekspansja produkcji soi i wypieranie uprawy innych roślin oleistych, a także pszenicy, kukurydzy oraz innych zbóż, wywołana w znacznej mierze wprowadzeniem do uprawy odmian GMO. Około 95% plantacji soi w Argentynie to nasiona genetycznie modyfikowane.

Opłacalność produkcji soi jest obecnie w Argentynie wysoka dzięki drogiej soi, nawet uprawiana jako poplon po pszenicy, jest ona dalej bardziej opłacalna niż produkcja samej pszenicy.

Nasiona rzepaku

W bieżącym sezonie 2007/08 zapowiada się 4% wzrost światowej produkcji rzepaku o około 1,9 mln ton do ok. 49,4 mln ton. Będzie to powrót do wzrostu, a zarazem prawdopodobnie kolejny rekord, po pierwszym z kolei spadku od kilku lat jaki miał miejsce w poprzednim sezonie 2006/07. O ostatecznym poziomie światowych zbiorów zadecydują plony w Australii na wiosnę 2008 roku, które jesienią 2007 r. były zagrożone suszą.

Światowa produkcja nasion rzepaku (mln ton)

	02/03-06/07	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
ogółem	43,07	49,22	47,45	49,36	4,0
Unia Europejska -27	14,04	15,67	16,09	17,46	8,5
Chiny	12,18	13,05	12,70	10,70	-15,7
Kanada	7,51	9,48	9,00	9,24	2,7
Indie	5,73	6,90	5,80	6,40	10,3
Australia	1,18	1,44	0,53	1,10	107,5
USA	0,68	0,72	0,67	0,76	13,4
WNP	0,65	0,77	1,31	2,12	61,8
pozostałe kraje	1,11	1,20	1,34	1,58	17,9

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.

W sezon 2007/08 świat wszedł z niezbyt wysokimi zapasami około 6 mln ton wobec 7,3 mln ton sezon wcześniej. Pomimo obfitości rzepaku dzięki wzrostowi produkcji zapasy zmniejszą się pod koniec sezonu 2007/08 do około 4 mln ton ponieważ przerób rzepaku na olej i śrutę powinien w okresie lipiec/czerwiec 2007/08 wzrosnąć o około 2 mln ton do ok. 48 mln ton. Wzrost przerobu w największym stopniu dotyczyć będzie Unii Europejskiej, gdzie popyt na biodiesel od kilku lat generuje wzrost jego przerobu.

Całkowita podaż rzepaku w sezonie 2007/08 wyniesie ponad 55 mln ton. Jest to blisko 1 mln ton powyżej poziomu ubiegłorocznego (54,7 mln ton) jakkolwiek nie będzie to drastycznie poniżej rekordowego poziomu sezonu 2005/06.

W UE-27 w 2007 roku odnotowano wzrost poziomu produkcji w tych krajach dzięki zadowalającym zbiorom w nowych krajach członkowskich UE-12, a także w państwach starej Unii UE-15 pomimo sierpniowych deszczów, które nawiedziły zwłaszcza Francję i Niemcy. Gorsze warunki wegetacji niż rok wcześniej spowodowały obniżenie średnich plonów oleistych w UE z 3,04 t/ha do 2,79 t/ha (wg Coceral).

Coceral ocenia zbiory rzepaku w 2007 roku w UE27 na 17,35 mln ton wobec blisko 16 mln ton rok wcześniej. Największym producentem pozostałą Niemcy 5,25 mln ton, Francja około 4,5 mln ton oraz Wielka Brytania blisko 1,9 mln ton. Gdyby zmaterializowały się przedwynikowe szacunki zbiorów rzepaku wg. GUS, Polska wyprzedziłaby Wielką Brytanię. Przedwynikowe szacunki zbiorów rzepaku w 2007 roku w Polsce wg GUS opiewają na około 2,1 mln ton wobec 1,65 mln ton rok wcześniej.

Spadek zbiorów rzepaku w stosunku do roku ubiegłego o 15,7% do 10,7 mln ton będzie miał miejsce w Chinach, między innymi na skutek zmniejszenia areálu zasiewów na rzecz zbóż. Kraj Środka jest drugim po UE producentem tego surowca na świecie. W Kanadzie zapowiada się wzrost produkcji rzepaku Canola o 2,7% do ok. 9,2 mln ton.

W Indiach, Australii oraz USA produkcja rzepaku również wzrośnie m. in. na skutek wzrostu powierzchni zasiewów, jakkolwiek rok wcześniej w Australii susza była główną przyczyną wyjątkowo niskich zbiorów. Produkcja w Indiach będzie o ponad 10% wyższa od zeszłorocznej.

Rezultaty uprawy rzepaku w tym kraju będą wstępnie zależą od warunków agrometeorologicznych w trakcie zasiewów, które mają miejsce w listopadzie. Prognozy produkcji w Australii opiewają na 1,1 mln ton (wzrost o ponad 100%). Zbiory na Antypodach zaczynają się w listopadzie i kończą w grudniu/styczniu.

Dynamicznymi debiutantami na światowym rynku rzepaku będą są kraje WNP głównie Ukraina i Rosja, gdzie zbiory surowca wzrosły łącznie o 62% do około 2,1 mln ton.

Nasiona słonecznika

W sezonie 2007/08 produkcja nasion słonecznika będzie o 8,9% niższa w stosunku do ubiegłego roku i spadnie do około 27,3 mln ton. W stosunku do średniej z lat 2002/03-2006/07 zbiory spadną tylko o ok. 0,8%. Zmniejszenie produkcji nasion tej rośliny oleistej nastąpi drugi z kolei raz po rekordowym sezonie 2005/06.

Światowa produkcja nasion słonecznika (mln ton)					
	02/03-06/07	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
ogółem	27,52	30,25	29,96	27,29	-8,9
Rosja	5,19	6,44	6,15	5,50	-10,6
Ukraina	4,31	4,90	5,37	3,90	-27,4
Argentyna	3,46	3,84	3,40	4,40	29,4
Unia Europejska - 27	6,03	5,72	6,41	4,57	-28,7
Chiny	1,81	1,83	1,85	1,78	-3,8
USA	1,19	1,72	0,97	1,09	12,4
Indie	1,29	1,49	1,38	1,42	2,9
Turcja	0,72	0,78	0,79	0,58	-26,6
RPA	0,55	0,52	0,31	0,50	61,3
pozostałe kraje	2,97	3,01	3,33	3,55	6,6

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.

Na świecie w sezonie 2007/08 obszar uprawy słonecznika zmniejszył się w porównaniu z poprzednim sezonem o około 1 mln ha, co zaowocuje spadkiem zbiorów do ok. 27,3 mln ton. Dodatkowo niekorzystne susze i upały spowodowały znaczne zmniejszeniem plonów zwłaszcza w Rosji, Ukrainie, Rumunii, Bułgarii oraz Turcji. Produkcja słonecznika w krajach UE-27 w sezonie 2007/08 (od września do sierpnia) wyniesie niespełna 4,6 mln ton (wg Oil World) i będzie o ok. 29% niższa od ubiegłorocznej. Produkcja słonecznika na Ukrainie zmniejszyła się zatem do około 4 mln ton wobec 5,4 mln ton sezon wcześniej, a w Rosji do 5,5 mln ton wobec 6,2 mln ton sezon wcześniej. Produkcja w Argentynie przewidywana jest obecnie na 4,4 mln ton (podobnie jak w UE27) – o ok. 29% więcej w stosunku do sezonu ubiegłego. Obszar uprawy słonecznika w Argentynie w sezonie 2007/08 zwiększy się w stosunku do ubiegłorocznego dzięki wysokim cenom ziarna i oleju słonecznikowego. Rozwój sytuacji pogodowej w Ameryce Płd., może spowodować, że przyrost produkcji będzie mniej optymistyczny, gdyby warunki wilgotnościowe dla zasiewów w okresie europejskiej późnej jesieni pogorszyły się.

Tegoroczny poziom światowych zapasów początkowych nasion słonecznika był na niskim poziomie i wynosił 1,5 mln ton wobec 2,5 mln ton rok temu. Całkowita podaż nasion słonecznika szacowana jest na 28,8 mln ton w porównaniu z 32,4 mln ton rok wcześniej. Oczywisty jest deficyt ziarna w całym bieżącym sezonie nawet, gdy podaż ziarna z Argentyny trafi na światowe rynki wiosną 2008 roku.

Nasiona bawełny

W sezonie 2007/08 światowa produkcja nasion bawełny wyniesie około 44,1 mln ton i będzie na poziomie 0,7% niższym do ubiegłorocznego, zaś w stosunku do średniej z lat 2002/03 - 2006/07 będzie wyższa o ok. 11%. Największy udział w strukturze geograficznej produkcji bawełny mają Chiny (28%), w dalszej kolejności zaś: Indie (23%), Stany Zjednoczone (13%), i Pakistan (blisko 11%). Tegoroczna produkcja nasion bawełny będzie wyższa u największych producentów oprócz USA, w tym w Chinach – 12,3 mln ton wobec 12,2 mln ton w poprzednim sezonie, Indiach (wzrost z 9,3 mln do 10,2 mln ton), USA (spadek z 6,7 mln ton do 5,6 mln ton) i Pakistanie (wzrost z 4,4 mln ton do 4,7 mln ton).

Orzechy arachidowe (orzeszki ziemne)

W sezonie 2006/07 światowa produkcja orzeszków ziemnych zwiększy się o 4,1%. Prognozowana jest ona obecnie na 23,8 mln ton wobec poziomu 22,8 mln ton sezon wcześniej. Do tegorocznego wzrostu produkcji przyczyni się wzrost zbiorów w Indiach (z 3,5 do 4,5 mln ton), w wyniku wzrostu powierzchni uprawy. Największy na świecie producent orzechów arachidowych – Chiny nieznacznie zmniejszą produkcję z 10,1 do 9,9 mln ton. Udział Chin w globalnych zbiorach w sezonie 2007/08 wyniesie blisko 42%. Produkcja w USA będzie zbliżona tj. około 1,1 mln ton, natomiast Nigeria podobnie jak sezon wcześniej przewyższy produkcję w USA tj. i uzyska około 1,4 mln ton orzechów arachidowych.

Nasiona palmy olejowej

Bieżący sezon przyniesie 9,6% wzrost produkcji nasion palmy olejowej, podstawowego surowca do wytwarzania oleju palmowego. Tegoroczne zbiory prognozowane są na 10,8 mln ton wobec 9,9 mln ton sezon wcześniej. W światowej produkcji prym wiodą Malezja (42% udział) i Indonezja (41%). Zbiory nasion palmy olejowej w Malezji oceniane są na 4,4 mln ton, czyli o 8,6% więcej niż w roku ubiegłym, natomiast w Indonezji – na ponad 4,5 mln ton (wzrost o 11,6%). Wzrost produkcji nasion palmy olejowej jest w ostatnich kilku latach niezwykle dynamiczny, a wywołany został m. in. sprzyjającą koniunkturą dla oleju palmowego, który oprócz celów spożywczych zaczął być używany jako komponent biodiesla. Malezja do 2007 roku była niekwestionowanym liderem produkcji tego biopaliwa w Azji Płd. Wschodniej i na świecie, ale przewiduje się, że w 2008 roku Indonezja wysunie się na pierwsze miejsce dzięki większej ekspansji palmy olejowej.

Kopra (orzech palmy kokosowej)

Produkcja kopry na świecie wzrośnie o 9,3% powyżej ubiegłego sezonu i jest oceniana na około 5,1 mln ton. Do największych producentów zaliczają się Filipiny (40% udział) oraz ostatnio Indie (13%). Kopra jest surowcem do produkcji oleju kokosowego.

Nasiona sezamu indyjskiego

W światowej produkcji nasion sezamu indyjskiego najbardziej liczą się dwa kraje, a mianowicie Chiny (19%) oraz Indie (ok. 18%), jakkolwiek udział tych ostatnich w światowej produkcji się zmniejszył. Produkcja sezamu w bieżącym sezonie oceniana jest na 3,58 mln ton wobec 3,43 mln ton sezon wcześniej.

Nasiona lnu zwyczajnego

W sezonie 2007/08 światowa produkcja nasion lnu wyniesie 2,16 mln ton wobec 2,54 mln ton w poprzednim sezonie (spadek o 15%). Największy udział w produkcji lnu na świecie ma Kanada (35%), w dalszej kolejności znajdują się Chiny (22%), USA (11%) oraz Indie (blisko 10%).

Nasiona rącznika pospolitego (rycynusa)

Nasiona rycynusa nie odgrywają znaczącej roli w światowej produkcji oleistych. W sezonie 2007/08 ich zbiory wyniosą ponad 1,24 mln ton wobec 1,23 mln ton sezon wcześniej. Potentatami w produkcji nasion rącznika są Indie (65%) światowej produkcji oraz Chiny (ponad 19%).

4.2 Przerób nasion oleistych

W sezonie 2007/08 do przerobu przemysłowego skierowane zostanie rekordowa ilość ok. 350,2 mln ton nasion oleistych, tj. o 4,5% więcej w stosunku do roku poprzedniego.

Światowy przerób 10 nasion oleistych (mln ton)					
	04/05	05/06	06/07s	07/08p	% zmiana
soja	177,98	187,10	198,18	211,30	6,6
rzepak	40,20	45,85	46,15	48,93	6,0
bawełna	33,29	32,84	33,82	34,75	2,8
słonecznik	23,16	26,50	27,35	23,65	-13,5
orzeszki ziemne	11,05	11,17	10,15	10,76	5,9
nasiona palmy	8,82	9,38	9,65	10,57	9,5
kopra	5,08	5,15	4,61	4,95	7,4
sezam	1,96	2,05	2,03	2,05	1,0
len	1,84	2,07	2,11	2,05	-3,1
rycynus	1,30	1,27	1,19	1,21	1,7
ogółem	304,68	323,37	335,23	350,21	4,5

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

Tradycyjnie największy udział w strukturze przerobu będzie miała soja – ponad 60%. Do przetwórstwa trafi około 211,3 mln ton soi, tj. o 6,6% więcej w porównaniu z sezonem 2006/07. Zapasy końcowe soi na świecie (w wyniku wzrostu przerobu przy spadku produkcji) po wzroście pod koniec sezonu 2006/07 do 71 mln ton, zmniejszą się pod koniec sezonu 2007/08 aż o 15,6 mln ton do 55,4 mln ton. Poziom ten będzie jednak stosunkowo wysoki ponieważ w sezonach 1999/00 do 2003/04 był znacznie niższy (34 - 41 mln ton).

Soja jest surowcem o dużej zawartości śruty, przy zawartości oleju wynoszącej jedynie 18-19%. Obawy sprzed roku, że rosnący udział przerobu soi w stosunku do innych nasion oleistych może okazać się niekorzystny dla światowej podaży olejów roślinnych nie sprawdziły się ze względu na popyt na ten olej generowany przez przemysł biodiesla. W Stanach Zjednoczonych przemysł ten oparty jest właśnie na oleju sojowym i systematycznie zwiększa popyt. Drugie miejsca w globalnym przerobie zajmuje rzepak – 14,0% (przed trzema laty 12,8% udział), którego skala przerobu rośnie na skutek zapotrzebowania na olej rzepakowy używany do produkcji biodiesla zwłaszcza w UE. Udział przerobu rzepaku nie zwiększy się ponieważ równolegle zwiększy się przerób soi. Kolejne miejsca zajmują nasiona bawełny – około 10% oraz słonecznika – 7%. Surowce poza soją stanowią blisko 40% przerobu, a ich przerób zwiększył się o 1,4% wobec poprzedniego sezonu. W sezonie 2007/08 znaczny, bo 6% wzrost przerobu rzepaku nastąpi dzięki wzrostowi podaży tego surowca uzyskanego z letnich zbiorów oraz wykorzystanie zapasów z poprzedniego sezonu (w krajach Unii, Kanadzie oraz u innych producentów), które wyniosły około 6,1 mln ton, a w trakcie sezonu 2007/08 zmniejszą się do 4,4 mln ton pod koniec tegoż sezonu. Tak więc popyt na surowce oleiste przekroczy produkcję. W trakcie sezonu 2007/08 współczynnik zapasów do zużycia dla wszystkich oleistych zmniejszy się z 20,8% do 15,8%.

4.3 Obroty w handlu zagranicznym nasionami oleistych

Dominującą rolę w światowym handlu nasionami oleistych odgrywa **soja** (84% udział). Kolejne pozycje zajmują rzepak (wzrost o 1% do 9%), słonecznik (spadek z 2% do 1%), orzeszki ziemne (2%), bawełna, len, sezam (po 1%) oraz kopra, nasiona palmy olejowej i rycynus (poniżej 1%). W sezonie 2007/08 obroty handlowe nasionami oleistych (od października do września) prognozowane są na 89,7 mln ton, co oznacza wzrost o 5,5% wobec poprzedniego sezonu. Tegoroczny eksport soi oceniany jest na ok. 75,5 mln ton, tj. 6,3% więcej niż w sezonie 2006/07.

Światowy eksport nasion oleistych (mln ton)

	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
soja	65,23	71,01	75,45	6,3
rzepak	7,48	7,13	8,45	18,5
słonecznik	1,55	1,95	1,10	-43,9
orzeszki ziemne	1,66	1,62	1,65	1,6
bawełna	1,17	1,04	0,85	-18,5
len	0,80	0,97	0,88	-8,8
sezam	1,07	0,93	0,95	3,0
kopra	0,15	0,15	0,15	1,4
nasiona palmy olejowej	0,17	0,18	0,18	3,4
rycynus	0,02	0,02	0,02	31,3
razem	79,30	84,99	89,68	5,5

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

Światowy handel soją (mln ton)

	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
Eksport				
ogółem	65,23	71,01	75,45	6,3
USA	26,64	29,70	27,70	-6,7
Brazylia	25,91	23,90	30,00	25,5
Argentyna	7,25	9,73	10,00	2,8
Paragwaj	2,37	4,02	4,60	14,5
Kanada	1,37	1,69	1,25	-26,0
Urugwaj	0,66	0,73	0,79	7,7
Chiny	0,35	0,45	0,40	-11,5
pozostałe kraje	0,67	0,79	0,71	-9,9
Import				
ogółem	64,33	64,23	68,52	6,7
Chiny	28,32	28,84	32,80	13,7
UE-27*	14,09	15,51	15,81	1,9
Japonia	3,96	4,05	4,13	2,1
Meksyk	3,82	3,91	3,90	-0,3
Tajwan	2,50	2,35	2,40	2,1
Argentyna	0,58	2,35	2,31	-1,5
Tajlandia	1,50	1,61	1,65	2,2
pozostałe kraje	9,57	5,61	5,52	-1,6

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r., * poza handlem wewnątrz UE

Przewiduje się spadek sprzedaży tego gatunku oleistych ze Stanów Zjednoczonych (o 6,7%) oraz Kanady (o 26%). Spadek eksportu soi z USA oczekiwany jest w wyniku 18% obniżki poziomu zbiorów, a ten kraj nie utrzyma pozycji lidera w eksporcie tego produktu. U największych producentów soi w Ameryce Płd. Brazylii i Argentynie spodziewany jest wzrost eksportu o odpowiednio około 26% i 3%.

Niewielki wzrost wywozu z Argentyny pomimo obfitych zbiorów spowodowany będzie kolejnym dużym wzrostem przerobu soi na olej sojowy z 34 do 41 mln ton. Większość argentyńskiego oleju jest przeznaczana na eksport.

Największy wzrost importu soi spodziewany jest w przypadku Chin (blisko 14%), których import gwałtownie rośnie od kilku lat. Dużo mniejszy, około 2% dla Tajwanu (właściwa nazwa państwa: Republika Chińska) i Tajlandii oraz Japonii. Chiny od sezonu 2002/03 wyprzedziły poprzedniego lidera światowego importu soi – Unię Europejską, są obecnie największym na świecie importerem soi. Drugim importerem soi jest Unia Europejska, jakkolwiek dynamika importu tego surowca jest ograniczona dzięki obfitości rzepaku. Prawdopodobnie UE sprowadzi jej o około 2% więcej tj. 15,8 mln ton. Z drugiej strony do silnego popytu na soję w UE przyczynia się obowiązujący w Unii zakaz stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich i popyt ze strony przemysłu olejarskiego, który jest w znacznej mierze uzależniony od surowca z importu. Popyt jest w mniejszym stopniu generowany zapotrzebowaniem przemysłu biodiesla na olej sojowy.

Światowy eksport **rzepaku** w sezonie 2007/08 przewidywany jest na 8,45 mln ton – o 18,5% więcej mniej niż sezon wcześniej., co oznacza duży wzrost dynamiki handlu tym surowcem.

Światowy handel rzepakiem (mln ton)

	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
	Eksport			
ogółem	7,48	7,13	8,45	18,5
Kanada	5,86	5,43	6,10	12,3
Australia	0,83	0,23	0,55	142,2
Ukraina	0,37	0,76	0,85	12,0
USA	0,19	0,28	0,26	-9,6
UE-27	0,11	0,23	0,22	-4,4
Rosja	0,04	0,10	0,18	80,0
pozostałe kraje	0,09	0,11	0,30	184,0
	Import			
ogółem	7,22	7,28	8,44	15,9
Japonia	2,31	2,23	2,24	0,4
Chiny	0,68	0,93	1,80	94,6
Meksyk	1,29	1,17	1,30	11,1
Pakistan	0,76	0,80	0,82	2,1
UE-27	0,50	0,49	0,69	42,0
USA	0,72	0,63	0,65	3,2
Zj. Emiraty Arabskie	0,29	0,32	0,26	-19,5
pozostałe kraje	0,66	0,71	0,68	-4,8

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.

W sezonie 2007/08 należy spodziewać się rekordowego eksportu ponad 6 mln ton ze strony kluczowego dostawcy rzepaku Canola tj. Kanady oraz powrotu na światowe rynki Australii (dwa sezony po rekordowym dla tych krajów sezonie 2005/06). Australia jednak nie powróci do wywozu za granicę blisko 1 mln ton, ale ma szansę wyeksportować połowę z tej ilości, o ile susza nie zaszkodzi tej uprawie na przełomie 2007 i 2008 roku. W sezonie 2007/08 udział tych dwóch krajów w globalnym eksporcie rzepaku, dla Kanady wyniesie 72%, zaś Australii zwiększy się z 3% do tylko 7%.

Pomimo wysokich zbiorów w Unii udział krajów UE-27 w eksporcie rzepaku będzie niewielki tzn. około 215 tys. ton. Nowym zjawiskiem w światowym handlu rzepakiem jest pojawienie się od sezonu 2005/06 znaczących eksporterów rzepaku na wschód od Polski, takich jak Rosja i Ukraina przy czym z tej drugiej eksport rozpoczął się już przed dwoma laty. Wg. Oil Word w bieżącym sezonie 2007/08

Ukraina wyeksportuje 850 tys. ton rzepaku, a źródła ukraińskie mówią nawet o ponad 1 mln ton. Udział tych 2 państw w światowym eksporcie wzrośnie do ponad 12%. Do tych 2 państw dołączy w bieżącym sezonie również Białoruś z eksportem około 120 tys. ton rzepaku. Ze strony głównych, największych odbiorców rzepaku: Japonii i Meksyku nastąpi wzrost zakupów o odpowiednio 0,4% i 11%. W bieżącym sezonie Chiny wyprzedzą Meksyk w imporcie z przyrostem importu aż o 95% do 1,8 mln ton, a przyczyną będzie spadek produkcji. Dla krajów Unii Europejskiej nastąpi kolejny z rzędu znaczący wzrost importu rzepaku o 42% do około 690 tys. ton wynikły z wielkiego popytu generowanego przez przemysł biodiesla i skutkującego wzrostem przerobu, któremu nie wystarczył sam wzrost zbiorów. Poziom importu rzepaku przez Unię dla sezonu 2007/08 będzie najwyższy od 12 lat. Rośnie również popyt na ten olej ze strony przemysłu spożywczego ponieważ przemysł ten w Unii jest niechętny używaniu oleju sojowego jako zastępującego olej słonecznikowy. Należy dodać, że spodziewany jest deficyt oleju słonecznikowego w sezonie 2007/08. W UE producenci nie chcą oznaczać produktów jako GMO, co musieliby uczynić w przypadku użycia oleju sojowego z soi modyfikowanej genetycznie. Niechęć do takiego oznaczania ma źródło w niechęci konsumentów Unii do produktów GMO. Jeszcze w sezonie 2004/05 import rzepaku do Unii był niewielki tzn. 161 tys. ton i był ponad dwukrotnie niższy niż eksport.

W sezonie 2007/08 światowy eksport nasion **słonecznika** prognozowany jest na około 1,1 mln ton – o około 44% mniej niż sezon wcześniej. Wyniknie to ze spadku produkcji u czołowych producentów oprócz Argentyny, połączonego ze wzrostem przerobu w tych krajach.

Światowy handel słonecznikiem (tys. ton)

	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
Eksport				
ogółem	1549	1953	1095	-43,9
Paragwaj	20	45	210	366,7
USA	155	151	130	-13,9
Argentyna	45	57	124	117,5
Rosja	375	155	100	-13,9
UE-27*	365	802	90	-88,8
Ukraina	220	336	70	-79,2
pozostałe kraje	369	407	371	-8,8
Import				
ogółem	1517	1944	1121	-42,3
UE-27*	686	659	450	-31,7
Turcja	391	508	390	-23,2
Europa (bez UE-27)	66	106	40	-62,3
Pakistan	44	274	3	-98,9
USA	41	108	60	-44,4
Kazahstan	68	42	15	-64,3
pozostałe kraje	221	247	163	-34,0

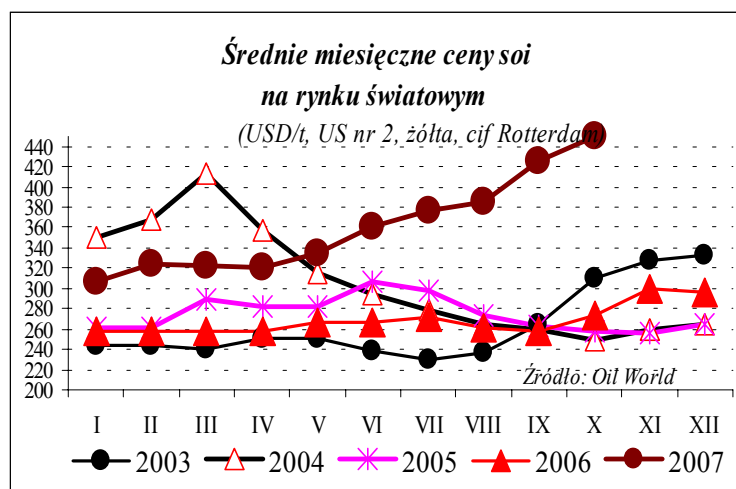
Źródło: Oil World, dane z września 2007 r., * poza handlem wewnątrz UE

Najwięksi producenci słonecznika zazwyczaj byli zarazem jego dużymi eksporterami. W sezonie 2007/08 sytuacja się zmieniła ponieważ nastąpił istotny spadek produkcji tego ziarna na świecie (-9%), więc spadek podaży oraz wzrost popytu w krajach producenckich na skutek wzrostu zapotrzebowania na olej słonecznikowy. Prawdopodobnie dzięki wzrostowi produkcji wzrosnie eksport słonecznika jedynie z Argentyny oraz Paragwaju. Pozostali ważni producenci odnotują spadek eksportu, najbardziej widoczny z Ukrainy – o około 79% do tylko 70 tys. ton o Rosji o 14% do około 100 tys. ton. Unia Europejska, która w sezonie 2006/07 wyeksportowała 0,8 mln ton słonecznika, zmniejszy drastycznie jego eksport w bieżącym sezonie 2007/08 do około 90 tys. ton na skutek deficytu surowca w UE-27.

Do kluczowych odbiorców słonecznika tradycyjnie zaliczamy Unię Europejską oraz Turcję. Na skutek deficytu nasion słonecznika na rynkach międzynarodowych w UE w sezonie 2007/08 mimo rosnącego zapotrzebowania ze strony przetwórstwa ocenia się, że tegoroczny import nasion tej rośliny oleistej do UE-27 zmniejszy się o ok. 32% wobec sezonu 2006/07 do 450 tys. ton. W bieżącym sezonie Turcja odnotuje spadek importu słonecznika z uwagi na spadek produkcji i wynikający z niej spadek podaży głównie z krajów ościennych jak Bułgaria i Rumunia.

4.4 Tendencje cenowe nasion oleistych

W sezon 2007/08 świat wszedł z perspektywą rekordowego deficytu surowców oleistych rzędu kilkunastu mln ton. Sezon ten będzie drugim od 4 lat, w którym popyt przekroczy produkcję, a będzie ona 3,2% poniżej poziomu poprzedniego sezonu. Pomimo perspektyw znacznego i spektakularnego spadku produkcji soi zużycie jej będzie przekraczać produkcję, a to dzięki zużywaniu zapasów. Wartość soi umacniała się od początku 2007 roku (jak przewidział autor), jakkolwiek skala wzrostu przekraczała najśmielsze prognozy. Przyczyną ogromnego umocnienia cen były dodatkowo zawirowania na rynkach międzynarodowych i drożenie surowców spożywczych pociągane spekulacjami na rynkach terminowych oraz wzrostem popytu na oleje roślinne wywołane aktywizacją produkcji biodiesla, już nie tylko w Europie, ale i Ameryce Płd. czy Azji. (Pierwotną przyczyną burzy na giełdach były problemy ze spłacalnością kredytów pod nieruchomości w USA.) Główną i źródłową przyczyną wzrostu cen jest wzrost użycie surowców rolnych do produkcji biopaliw: olejów do wytwarzania biodiesla i zbóż do produkcji etanolu. Zbiory soi w Ameryce Płd. na początku 2008 roku nie zrekompensują strat podaży na północnej półkuli (zbiory z lata 2007 r.), więc zapasy będą małe i tylko poziom ich redukcji zależeć będzie od zbiorów soi w Brazylii, Argentynie i innych czołowych producentów tego rejonu świata.



Dla dalszej części sezonu 2007/08 zwłaszcza od marca 2008 roku perspektywy produkcji soi zaczną mieć wpływ na jej ceny, głównie ze względu na zasiewy zbóż, które mogą ograniczyć lub zwiększyć ekspansję oleistych w dalszej części sezonu 2007/08. Wg. spokojniejszego scenariusza w wypadku potwierdzenia prognoz podaży z Ameryki Płd. wzrost cen soi może być nieco przyhamowany ze względu na pewne „przeżranie rynku”. Bardziej prawdopodobne jest umocnienie cen, bowiem czynniki fundamentalne dla oleistych są najmocniejsze od 30 lat.

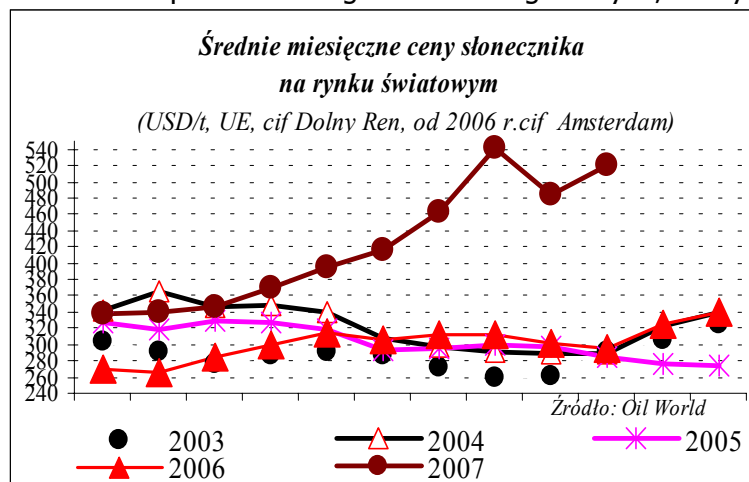
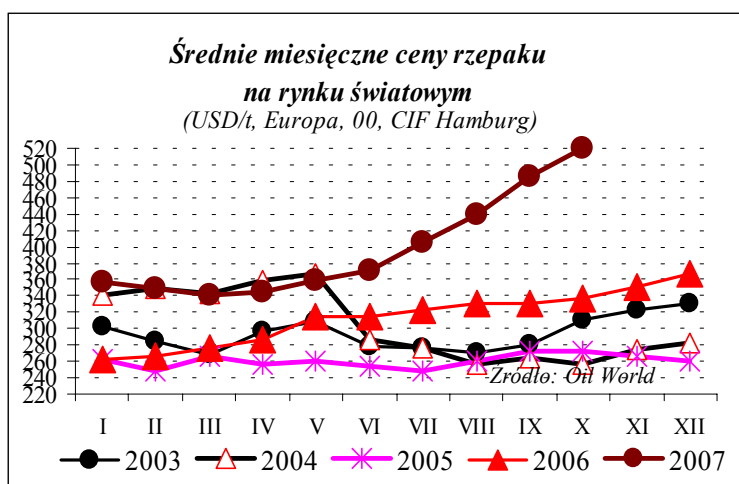
USDA potwierdziło w listopadzie br., że globalne zapasy oleistych pod koniec sezonu 2007/08 pod koniec września 2008 obniżą się o 21% wobec końca sezonu 2006/07, więc obniżenie poziomu zapasów będzie znaczne. W sezonie 2007/08 rynek oleistych może jeszcze korzystać ze znacznych zapasów z lat obfitości, większe problemy mogą wystąpić pod koniec tegoż sezonu i w następnym.

Niewykluczone, że polityka niektórych państw zostanie skierowana bardziej w kierunku biopaliw drugiej generacji, ale i tak wpływ tego faktu byłby widoczny nie od razu. Kolejnym czynnikiem dla kształtowania się światowych cen nasion soi oraz pozostałych oleistych w najbliższym okresie będzie odnotowany od kilku lat wzrost zapotrzebowania na produkty oleiste w tym oleje ze strony Chin. W sezon 2007/08 prognozowany jest 14% wzrost importu nasion soi przez Chiny do ok. 32,8 mln ton.

Systematyczny wzrost zapotrzebowania na oleje w sezonie 2007/08 będzie utrzymywał wartość surowców oleistych na niezwykle wysokim poziomie. W pierwszych dziesięciu miesiącach 2007 r. średnie ceny amerykańskiej soi na bazie CIF na rynku w Rotterdamie z dostawą natychmiastową wynosiły 360,5 USD/t i w porównaniu do tego samego okresu roku 2006 były wyższe o ok. 37%.

Rok 2006 był rokiem umacniania cen rzepaku. Kolejny rok 2007 okazał się być jeszcze korzystniejszy, bowiem po łagodnym dryfowaniu w lutym, marcu i kwietniu 2007 rzepak poszybował na niespotykany w historii poziom.

W pierwszych 10 miesiącach tegoż roku średnie ceny rzepaku europejskiego na bazie CIF w Hamburgu z dostawą natychmiastową wynosiły ok. 397 USD/t i były o 31% (93 USD) wyższe od średnich cen ubiegłorocznych. Drugi z rzędu rok letnie przesilenie podaży, które zwykle ma miejsce w oczekiwaniu na nowe zbiory nie wystąpiło w 2007 roku, a wartość rzepaku pięła się nieprzerwanie do października br. pomimo wzrostu zbiorów w Unii i na świecie. Wzrosty wartości soi pociągnęły za sobą rzepak i inne surowce oleiste. Zapasy rzepaku będą się zmniejszać w trakcie sezonu 2007/08, co będzie wpływać na utrzymywanie wysokich cen. Dodatkowo jesienią 2007 roku nadeszły pierwsze sygnały z Unii, że zasiewy tej najważniejszej rośliny oleistej dla UE mogą się zmniejszyć na rzecz zbóż, które będą mogły być od 2008 roku uprawiane na gruntach odłogowanych, co byłoby istotnym czynnikiem dla umocnienia cen w średniookresowym terminie.



Podobnie, wzrostowo kształtowały się w 2007 roku ceny słonecznika, jakkolwiek miało miejsce lekkie załamanie rekordowych w historii cen we wrześniu 2007. Poza umacnianiem wartości słonecznika wynikłym z drożenia surowców oleistych, ważnym czynnikiem wzrostowym jest spadek jego produkcji i podaży w sezonie 2007/08. Deficyt ziarna wpłynie na zmniejszenie wymiany handlowej tym surowcem i spadnie jego przerób.

W okresie od stycznia do października 2007 roku średnia cena nasion z UE na bazie CIF, Amsterdam z dostawą natychmiastową wyniosła 421,5 USD/t i była o 43% wyższa od średniej ceny z analogicznego okresu roku ubiegłego. Wzrost cen słonecznika w 2007 r. może być minimalnie wyhamowany pod wpływem perspektyw wzrostu podaży słonecznika z Argentyny na skutek wyżki zbiorów, jakkolwiek wysoka wartość soi i rzepaku będzie umacniać jego wartość od początku 2008 roku. Nieco większe spadki byłyby możliwe pod koniec sezonu, gdyby zwiększyły się nadzieje na wzrost powierzchni zasiewów na północnej półkuli. Natomiast odwrotnie, wzrost cen może wystąpić w wyniku obniżenia prognoz zbiorów słonecznika w Argentynie (zbiory w marcu-kwietniu 2007 roku).

5. ŚRUTY OLEISTYCH

5.1 Podaż komponentów paszowych (śrut oleistych i mączki rybnej)

Tegoroczna produkcja śrut oleistych na świecie prognozowana jest na 268,9 mln ton, tj. o 5% (12,9 mln ton) więcej w porównaniu z ubiegłym rokiem.

Światowa produkcja śrut oleistych i mączki rybnej (mln ton)				
	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
sojowa	147,45	155,99	166,38	6,7
rzepakowa	26,95	27,15	28,73	5,8
bawełniana	19,28	20,12	20,87	3,7
gluten kukurydziany	15,31	15,82	16,53	4,5
słonecznikowa	12,19	12,60	10,85	-13,8
arachidowa	6,35	5,78	6,12	5,8
mączka rybna	5,58	5,51	5,61	1,8
palmowa	5,00	5,15	5,66	9,8
z zarodków kukurydzy	3,68	3,85	4,02	4,2
z kopry	1,82	1,63	1,75	7,3
lniana	1,31	1,33	1,29	-3,0
sezamowa	1,10	1,09	1,10	0,7
razem	246,02	256,03	268,90	5,0

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

Wzrost produkcji śrut w kolejnym roku to m. in. odpowiedź na wzrost popytu na oleje, który przyczyni się do wzrostu przerobu surowców oleistych, a więc i wytwarzania śrut, które powstają w procesie tłoczenia. Dodatkowo wzrośnie zapotrzebowania na bogate w białko komponenty paszowe pochodzenia roślinnego w Chinach, Indiach, kilku innych krajach azjatyckich, Unii Europejskiej oraz Brazylii, USA, Meksyku i krajach Afryki Płn. Nowym czynnikiem jest odpowiedź na wzrost zapotrzebowania na olej sojowy generowany przez wzrost produkcji biopaliw zwłaszcza w USA. Największe znaczenie w światowej produkcji śrut oleistych ma śruta sojowa, stanowiąc blisko 62% w skali świata. Kolejne miejsca zajmują: śruta rzepakowa – 11% udział, śruta bawełniana i gluten kukurydziany – odpowiednio ok. 8% i 6% oraz śruta słonecznikowa – ok. 4% wobec 5% rok wcześniej. W globalnej podaży pozostałe śruty odgrywają mniejszą rolę. W sezonie 2007/08 zwiększy się produkcja wszystkich śrut oleistych poza słonecznikową i lnianą. Prognozowany wzrost światowej produkcji śrut będzie głównie wynikiem rekordowego przerobu 10 nasion oleistych (prócz słonecznika i lnu) wbrew około 3,2% spadkowi produkcji. Soja, której udział w przerobie stanowi około 60% oleistych, tradycyjnie wygeneruje największą ilość śruty. Śruta z Ameryki Płd. trafi na rynki wiosną 2008 r.

Śruta sojowa

W sezonie 2007/08 (od października do września) światowa produkcja śruty sojowej przewidywana jest na ok. 166,4 mln ton, czyli o 6,7% (ok. 10,4 mln ton) więcej niż sezon wcześniej.

Światowa produkcja śruty sojowej (mln ton)

	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
Ogółem	147,45	155,99	166,38	6,7
USA	37,42	38,95	39,31	0,9
Chiny	27,29	28,28	29,85	5,6
Argentyna	25,02	26,35	31,93	21,2
Brazylia	21,71	23,34	24,49	4,9
Unia Europejska-27	10,76	11,61	11,97	3,0
Indie	5,58	5,60	6,16	10,1
Meksyk	2,77	2,92	2,92	0,0
Japonia	2,28	2,30	2,33	1,3
Tajwan	1,83	1,77	1,79	0,8
Kanada	1,16	1,22	1,18	-3,5
Korea Płd.	0,68	0,70	0,74	5,7
pozostałe kraje	10,97	12,96	13,73	5,9

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; p- prognoza

Roczne wzrosty produkcji w 10 sezonach do 2001/02 wynosiły średnio 5,4 mln ton. Do wysokiej produkcji śruty sojowej przyczyni się duży wzrost przerobu soi pomimo spadku jej produkcji. Możliwe to będzie dzięki zużyciu zapasów. Do największych producentów śruty sojowej należą kraje będące zarazem wiodącymi producentami nasion soi: USA (24% udział), Brazylia (15%), oraz Argentyna (19%). Pewnym wyjątkiem są Chiny (18%), które w ostatnich kilku latach dynamicznie zwiększyły import i przerób soi oraz Unia Europejska (ponad 7% udział), która bazuje prawie całkowicie na importowanym surowcu. Podobnie jest w Japonii, na Tajwanie i Korei Płd. W bieżącym sezonie wzrost produkcji spodziewany jest przede wszystkim w krajach obu Ameryk, tj. USA, Brazylii i Argentynie poza Kanadą, a także w Chinach, Japonii, Tajwanie i Korei Płd. W krajach UE produkcja śruty sojowej nie spadnie pomimo wzrostu przerobu rzepaku, co za tym idzie większego nasycenia rynku tym produktem paszowym. Produkcja śruty w Indiach również wzrośnie dzięki obiecującym zbiorom. Realizacja prognoz rekordowej produkcji śruty będzie w pewnym stopniu zależała od spełnienia się prognoz dużych zbiorów soi w Ameryce Płd. w pierwszych miesiącach 2008 roku.

Śruta rzepakowa

W sezonie 2007/08 (od października do września) światowa produkcja śruty rzepakowej oceniana jest na 28,7 mln ton, tj. o 5,8% więcej w porównaniu z poprzednim sezonem. Największymi na świecie producentami tej śruty są kraje będące zarazem potentatami w produkcji rzepaku tj. Unia Europejska (ok. 35% udział wobec 34% przed rokiem), Chiny (26%), Indie (13%) i Kanada (8% ponieważ gros rzepaku eksportuje). W bieżącym sezonie największe wzrosty w produkcji spodziewane są w przypadku UE (o 11% do 10,2 mln ton) oraz Kanadzie (o 6% do 2,3 mln ton). Wzrost produkcji przewidywany jest natomiast w Polsce (o 8% do około 940 tys. ton), z uwagi na wzrost zbiorów rzepaku w 2007 roku.

Śruta słonecznikowa

W bieżącym sezonie światowa produkcja śruty słonecznikowej oceniana jest na 10,9 mln ton, tj. o około 14% mniej w porównaniu z sezonem 2006/07. Największy udział w produkcji na świecie mają Unia Europejska (ponad 19%), Rosja (17%) oraz Ukraina (13%) Argentyna (14%).

W sezonie 2007/08 na skutek spadku produkcji słonecznika produkcja śruty słonecznikowej prawdopodobnie spadnie w całej Europie tj. na Ukrainie (o 26% do ok. 1,5 mln ton) oraz w Rosji (o 12% do 2,1 mln ton). W UE-27 spodziewany jest spadek o 22% do 2,3 mln ton, ale w Argentynie 18% wzrost do ponad 1,7 mln ton), jednak zależeć będzie od rzeczywistej produkcji słonecznika, który zostanie zebrany wiosną 2008 roku.

5.2 Spożycie śrut oleistych

Spożycie śrut oleistych w sezonie 2007/08 szacowane jest na ok. 268,6 mln ton, tj. o 4,8% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Wzrośnie spożycie prawie wszystkich śrut poza słonecznikową i lnianą. Największy 8% przyrost odnotują mniej znaczące: śruta z kopry oraz około 7% mączka rybna i śruta palmowa. Najważniejsza, śruta sojowa będzie miała 6,3% przyrost.

Światowe wykorzystanie śrut oleistych na pasze (mln ton)

	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
sojowa	147,03	156,20	166,00	6,3
rzepakowa	26,91	27,16	28,69	5,6
bawełniana	19,29	20,11	20,89	3,9
gluten kukurydziany	15,17	15,82	16,53	4,4
słonecznikowa	11,97	12,75	10,89	-14,6
arachidowa	6,34	5,80	6,11	5,4
mączka rybna	5,75	5,34	5,72	7,2
palmowa	4,90	5,25	5,61	7,0
z zarodków kukurydzy	3,67	3,85	4,02	4,4
z kopry	1,87	1,62	1,75	8,0
lniana	1,30	1,35	1,30	-3,5
sezamowa	1,10	1,09	1,10	0,8
razem	245,28	256,32	268,60	4,8

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s -szacunek, p- prognoza

Okolo 4% przyrost odnotują mniej znaczące śrutu jak: bawełniana, z zarodków kukurydzy, gluten kukurydziany. Tradycyjnie największy udział w spożyciu śrut w paszach dla zwierząt będzie miała śruta sojowa (ok. 166 mln ton), co stanowi blisko 62% spożycia wszystkich śrut. W dalszej kolejności znajdują się śruta rzepakowa (11% światowego spożycia), bawełniana (8%), gluten kukurydziany (6%) i słonecznikowa (4% wobec 5% rok wcześniej). Kolejny rok należy odnotować wzrost znaczenia śrutu rzepakowej. Najwięcej śrut oleistych zużywają kraje Unii Europejskiej – na sezon 2007/08 prognozowane jest ok. 58,6 mln ton, co stanowi blisko 22% spożycia światowego i 4% wzrost w stosunku do sezonu 2006/07. Na drugim miejscu pod względem wykorzystania śrut na pasze znajdują się Chiny (19% udział), które w sezonie 2007/08 zużyją rekordową ilość blisko 50,1 mln ton – o 3% więcej niż sezon wcześniej. Kraj Środką dogania od kilku lat Unię Europejską w spożyciu makuchów. Trzecie miejsce zajmują USA z 43,8 mln ton w sezonie 2007/08 (ponad 16% udział). Zapotrzebowanie na śrutu w Chinach i innych krajach azjatyckich np. Indonezji, Malezji, Indiach, Pakistanie i Korei Płd. zwiększa się systematycznie od kilku lat z uwagi na zmiany w zwyczajach żywieniowych ludności wywołane wysokim wzrostem gospodarczym, a co za tym idzie poprawą dochodów gospodarstw domowych.

Konsumpcja mięsa i ryb rośnie z roku na rok, co wymaga zwiększenia produkcji żywca spożywającego coraz większe ilości wysokobiałkowych komponentów paszowych, w tym śrut oleistych. W ciągu ostatnich 10-13 lat spożycie śrut oleistych w Chinach wzrosło ponad dwuipółkrotnie. W USA wzrost konsumpcji śrut (o 2%) będzie podążał za wzrostem ich produkcji.

Negatywny wpływ na spożycie pasz może mieć pojawienie nowych ognisk ptasiej grypy ponieważ wówczas nastąpi wybijanie stad, co może zaowocować istotnym spadkiem popytu na pasze. Największe przypadki ognisk tej choroby miały miejsce właśnie w Azji Płd. Wschodniej. W USA zapotrzebowanie na śruty będzie tylko w niewielkim stopniu stymulowane minimalnym wzrostem produkcji drobiu. Hodowla drobiu w USA zużywa ok. 1/2 krajowej produkcji śruty sojowej.

5.2 Obroty w handlu zagranicznym śrutami oleistych i mączką rybną

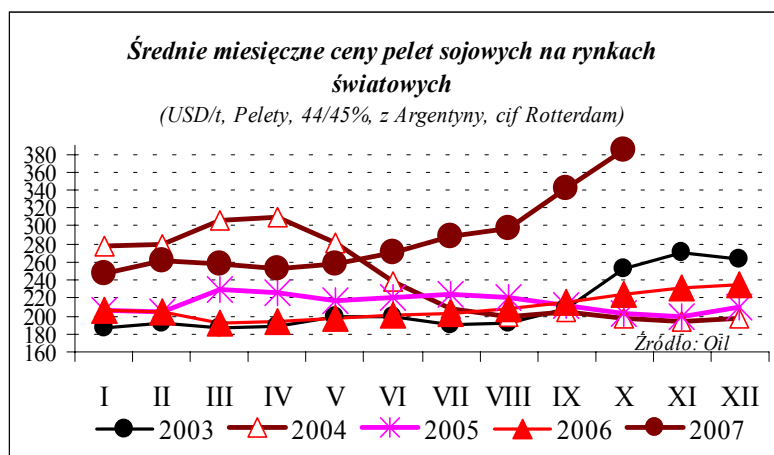
Według Oil World, eksport śrut oleistych w sezonie 2007/08 (od października do września) wyniesie około 79,2 mln ton wobec ok. 73 mln ton sezon wcześniej (wzrost o 8,4%).

Światowy eksport 12 śrut oleistych (mln ton)

	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
sojowa	52,03	54,55	60,32	10,6
palmowa	3,98	4,20	4,54	-0,5
gluten kukurydziany	4,01	3,14	3,13	13,0
mączka rybna	3,32	2,96	3,34	8,0
słonecznikowa	3,72	3,61	3,10	-14,1
rzepakowa	2,66	2,99	3,09	3,4
kokosowa	0,83	0,67	0,73	9,3
bawełniana	0,55	0,53	0,50	-4,4
arachidowa	0,25	0,20	0,25	28,9
lniana	0,08	0,05	0,04	-17,3
z zarodków kukurydzy	0,08	0,09	0,09	4,5
sezamowa	0,06	0,05	0,05	8,5
razem	71,57	73,02	79,19	8,4

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; p- prognoza

W globalnym eksporcie śrut dominuje śruta sojowa, której udział wynosi ponad 76% (wzrost udziału o 3% wobec analogicznego okresu rok wcześniej). Na drugim miejscu znajdzie się mączka rybna (5,7% wobec 5%). Kolejne miejsca z około 4% udziałem zajmują: śruta palmowa, gluten kukurydziany, śruta słonecznikowa, śruta rzepakowa oraz śruta kokosowa (1%). Udział pozostałych śrut stanowi mniej niż 1% każda. W sezonie 2007/08 wzrośnie eksport większości śrut, za wyjątkiem palmowej, słonecznikowej, bawełnianej i lnianej. W sezonie 2007/08 w ślad za wzrostem produkcji spodziewane jest znaczne zwiększenie eksportu śruty sojowej, głównie ze strony Argentyny o 20% do 30,8 mln ton, Brazylii o 3% do 13,4 mln ton, natomiast z USA nastąpi spadek eksportu o 2% do 7,8 mln ton mimo 1% wzrostu produkcji. Indie odnotują wzrost eksportu o blisko 10% do 4,1 mln ton. Sprzedaż śruty sojowej z Brazylii i Argentyny stanowić będzie ponad 73% globalnego eksportu tej śruty. Unia Europejska sprzeda na rynki zagraniczne ok. 612 tys. ton śruty sojowej, produkowanej głównie z importowanego surowca (wzrost o 9%). Globalny import śruty sojowej w bieżącym sezonie wyniesie 60,3 mln ton i będzie o blisko 11% wyższy od ubiegłorocznego. Największym światowym odbiorcą tej śruty jest i pozostanie Unia Europejska (32% udział). W sezonie 2007/08 kraje Unii Europejskiej zwiększą zakupy śruty sojowej w stosunku do 2006/07 r. o 5,8% do 25,3 mln ton. Wzrosną zakupy tej śruty również w krajach wschodnioazjatyckich, w tym m.in. w: Tajlandii (o 8% do 2,5 mln ton), Indonezji (o 9% do 2,5 mln ton) i Korei Płd. (o ponad 8% do 2,1 mln ton) oraz Meksyku o 14% do blisko 2 mln ton.

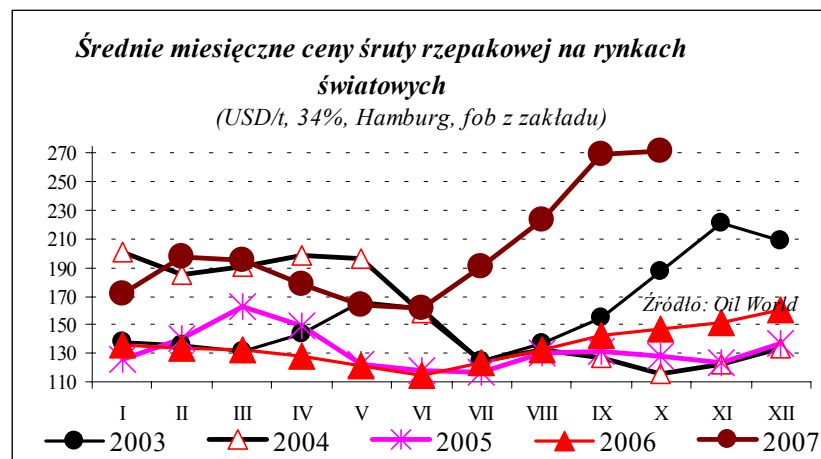


5.3 Tendencje cenowe śrut oleistych

Rynki rolne na świecie od jesieni 2006 roku i przez rok 2007 były zdominowane przez wzrosty cen zbóż ponieważ dał się zauważyć największy od wielu lat ich niedobór. Sezon 2007/08 wydaje się być zupełnie wyjątkowy ponieważ: jest najwyższy w historii deficyt surowców oleistych, równoległe z nim wystąpi przewaga popytu nad podażą na rynku zbóż. Nigdy w historii nie było takiej redukcji zapasów na rynku oleistych łącznie z rynkiem zbóż. Skutkiem takiej

sytuacji będzie duże zmniejszenie zapasów w stosunku do spożycia pod koniec sezonu na obydwu rynkach. Niezwykle wysokie ceny zbóż i ograniczona ich podaż, zwłaszcza zbóż paszowych na świecie będą miały wpływ na wzrost popytu na śruty oleiste w sezonie 2007/08. Konkurencyjne ceny śrut wobec zbóż, na początku 2007 r. spowodowały przesunięcie popytu w kierunku śrut, tak że spożycie ich wzrosło w poprzednim sezonie. W całym sezonie 2007/08 spożycie to wzrośnie o ponad 12 mln ton (wobec 11 mln ton sezon wcześniej). Wzrost popytu będzie wspierać wartość śrut prawdopodobnie w całym sezonie 2007/08, jakkolwiek i one podrożały rekordowo od początku tegoż sezonu. Niepewność dla wzrostu popytu stanowi nadal zagrożenie ptasią grypą w Azji i Europie. Jesienią 2007 r. na rynkach terminowych ceny soi i śruty sojowej były historyczne rekordy, co miało przełożenie na rynki rzeczywiste.

Śruta sojowa pozostanie poszukiwanym substytutem mączek mięsno-kostnych, których wykorzystanie do żywienia zwierząt jest zakazane w UE (od 1 listopada 2003 roku także w Polsce). W sezonie 2007/08 zwiększy się jej podaż, przy równoległym wzroście popytu, co może w ograniczonym stopniu umocnić jej wartość rynkową. Prognozuje się bowiem wzrost popytu na mięso, co za tym idzie inwentarz żywy w bogacących się krajach Azji w tym w Chinach, nawet wbrew rosnącym cenom tych produktów. W okresie od stycznia do października br. średnia cena tej śruty wynosiła 286 USD/t i była o 40% wyższa od ceny z tego samego okresu roku 2006.



Notowania śruty rzepakowej od początku sezonu 2007/08 podążały za wzrostowym trendem dla rzepaku i śruty sojowej. Spożycie tej śruty wzrośnie na świecie, chociaż najbardziej w Unii Europejskiej. Jeśli śruta sojowa utrzyma wysoką cenę, co najprawdopodobniej się stanie, rzepakowa podąży za nią. W pierwszych 10 miesiącach 2007 roku średnia cena śruty rzepakowej z zakładu na bazie FOB w Hamburgu z

dostawą na najbliższy termin w wyniosła 202 USD/t - i była o 54% wyższa od ceny ubiegłorocznej.

6. OLEJE ROŚLINNE

6.1 Podaż olejów roślinnych

Według Oil World, w sezonie 2007/08 (od października września) światowa podaż 13 olejów roślinnych przewidywana jest na 134,4 mln ton, tj. o 5,5% mln ton więcej niż w poprzednim sezonie.

Światowa produkcja 13 olejów roślinnych (mln ton)				
	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
palmowy	36,05	37,38	41,00	9,7
sojowy	34,91	36,73	39,32	7,0
rzepakowy	18,15	18,30	19,40	6,0
słonecznikowy	10,96	11,22	9,62	-14,3
z bawełny	4,87	5,06	5,19	6,2
z ziaren palmy	4,21	4,33	4,73	2,5
arachidowy	4,55	4,12	4,38	9,5
kokosowy	3,22	2,87	3,09	7,5
oliwa z oliwek	2,73	3,03	3,17	4,5
kukurydziany	2,22	2,32	2,42	4,5
sezamowy	0,87	0,86	0,87	1,0
lniany	0,67	0,67	0,68	1,0
rycynowy	0,53	0,51	0,52	1,2
razem	123,93	127,40	134,37	5,5

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

Poziom zapasów początkowych sezonu 2007/08 był znaczny i wynosił 13,9 mln ton, jakkolwiek o ok. 1,1 mln ton mniej w porównaniu z poprzednim sezonem. W ciągu sezonu 2007/08 poziom zapasów obniży się jeszcze o około 0,1 mln ton, aby pod koniec osiągnąć ok. 13,8 mln ton. Stosunek zapasów do spożycia, który wzrósł w poprzednim sezonie do 12,3% wobec 11,9% spadnie znacznie do 10,8%. Największy udział w światowej produkcji olejów roślinnych zajmują oleje palmowy (30,5%) oraz sojowy (29%). Sezon 2007/08 będzie trzecim w historii, kiedy produkcja oleju palmowego przekroczyła produkcję sojowego, jakkolwiek różnica w skali ich produkcji jest niewielka. Duże znaczenie odgrywają również olej rzepakowy (14,4%) oraz słonecznikowy (7,2% wobec 8,5% rok wcześniej). Mniejsze udziały przypadają olejowi bawełnianemu (3,9%), z ziaren palmy olejowej (3,5%) oraz arachidowemu (3,3%), kokosowemu (2,3%) oraz oliwie z oliwek (ok. 2,4%).

Olej sojowy

Pomimo spadku produkcji nasion soi, ale dzięki większemu przerobowi, w sezonie 2007/08 (od października do września) produkcja oleju sojowego na świecie oceniana jest na rekordowe ok. 39,3 mln ton w porównaniu z ok. 36,7 mln ton w poprzednim sezonie (wzrost o 7%).

Światowa produkcja oleju sojowego (mln ton)				
	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
Ogółem	34,91	36,73	39,32	7,0
USA	9,25	9,29	9,50	2,3
Argentyna	6,00	6,49	7,87	21,3
Chiny	5,92	6,14	6,48	5,6
Brazylia	5,41	5,86	6,13	4,5
Unia Europejska-27	2,56	2,72	2,82	3,5
Indie	1,22	1,23	1,35	10,1
Meksyk	0,66	0,66	0,66	0,0
Japonia	0,58	0,58	0,58	0,5
Tajwan	0,44	0,42	0,42	1,0
Kanada	0,27	0,28	0,27	-4,6
Korea Płd.	0,17	0,18	0,18	3,4
pozostałe kraje	2,44	2,89	3,06	6,0

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; p- prognoza

Struktura geograficzna produkcji oleju sojowego w znacznej mierze pokrywa się z produkcją surowca, tj. nasion soi. Największy udział mają w niej więc: USA (24% udział), Argentyna (20%), Chiny (17%), oraz Brazylia (16%). Należy odnotować niezwykle dynamiczny wzrost produkcji (o 21%) w Argentynie (drugie miejsce), chociaż jest trzecim producentem soi na świecie. Brazylia eksportuje bardziej surowiec - soję niż olej sojowy. Wyjątkiem jest Unia Europejska (7% udział), produkująca ok. 2,8 mln ton oleju sojowego rocznie (wzrost o 3,5%), a opierająca wytwarzanie oleju na importowanym surowcu. Drugi z kolei rok największą dynamikę wzrostu obserwujemy w Argentynie tj. (16% wzrost produkcji w sezonie 2006/07 wobec 2005/06). Pomimo spadku tegorocznych zbiorów soi w USA, produkcja oleju sojowego w tym kraju zwiększy się w sezonie 2007/08 o 2% do 9,5 mln ton, zaś zapasy końcowe w USA, które były w sezonie 2003/04 najniższe od 1994/95 r. (490 tys. ton), znajdują się na dość wysokim poziomie 1,05 mln ton (na koniec sezonu 2007/08). Pozostali liczący się producenci poza Kanadą i Meksykiem zanotują w bieżącym sezonie wzrosty produkcji.

Olej palmowy

W ciągu ostatniego ćwierćwiecza produkcja oleju palmowego na świecie wzrosła dziesięciokrotnie z ok. 4 mln ton pod koniec lat siedemdziesiątych do ponad prawie 41 mln ton w sezonie 2007/08, tj. o blisko 10% wobec poprzedniego sezonu. W ostatnich latach produkcja tego oleju rosła niezwykle dynamicznie. W światowej produkcji oleju palmowego liczą się przede wszystkim Indonezja i Malezja (odpowiednio 45% i 41% udział). W bieżącym sezonie produkcja w Indonezji oceniana jest na ok. 18,4 mln ton wobec 16,6 mln ton rok wcześniej (drugi rok z rzędu 11% wzrost). Malezja wyprodukuje prawdopodobnie 16,7 mln ton, co oznacza 9% wzrost w stosunku do sezonu 2006/07. Bieżący sezon jest drugim z rzędu, kiedy Indonezja wyprzedziła Malezję w produkcji oleju palmowego. Mniejsze, aczkolwiek powoli rosnące znaczenie w światowej produkcji odgrywają Tajlandia, Nigeria oraz Kolumbia (po ok. 2%).

Olej rzepakowy

Światowa produkcja oleju rzepakowego w bieżącym sezonie wyniesie około 19,4 mln ton i będzie o 6% większa w stosunku do sezonu ubiegłego. Wyższy poziom produkcji nastąpi dzięki wzrostowi tegorocznych zbiorów nasion rzepaku oraz wzrostowi poziomowi przerobu. Największy udział w globalnej produkcji oleju rzepakowego mają kraje przodujące w zbiorach nasion rzepaku, w tym Unia Europejska (37% - przed trzema laty 33%), Chiny (23% udział), Indie (12%) i Kanada (9%). Ważnym producentem tego oleju jest również Japonia (5% udział), będąca jednocześnie od lat największym na świecie importerem nasion rzepaku.

W sezonie 2007/08 produkcja oleju rzepakowego wzrosła u większości istotnych jego wytwórców, w tym najbardziej w UE-27 (o 11% do 7,3 mln ton), w Kanadzie (o 6% do 1,7 mln ton) oraz w Indiach o 1% do 2,3 mln ton natomiast ze względu na spadek produkcji rzepaku w Chinach obniży się (o 3% do 4,5 mln ton). W Japonii spodziewany jest wzrost produkcji (o 2% do 972 tys. ton). Produkcja oleju rzepakowego w Polsce przewidywana jest w sezonie 2007/08 na 660 tys. ton wobec ok. 608 tys. ton przed rokiem, tj. o 9% więcej w porównaniu z poprzednim sezonem, na co wpływ miał wzrost zbiorów rzepaku w 2007 roku oraz wzrost jego przerobu.

Olej słonecznikowy

W sezonie 2007/08 (od października do września) światowa produkcja oleju słonecznikowego oceniana jest na 9,6 mln ton wobec 11,2 mln ton w poprzednim sezonie. Największym na świecie producentem oleju słonecznikowego będzie Rosja – 2,1 mln ton (ok. 22% udział) oraz UE ponad 1,8 mln ton (19%). Jeszcze kilka lat temu nie kwestionowanym liderem była Unia Europejska, bazująca w znacznej części na nasionach importowanych, ale w br. jest na drugim miejscu spośród czołowych producentów oleju słonecznikowego. Do liderów w produkcji oleju słonecznikowego zaliczamy również trzeciego producenta nasion tego gatunku oleistych na świecie, tj. Argentynę – 1,7 mln ton oleju (17% udział). Ukraina znajdzie się na czwartym miejscu z produkcją 1,5 mln ton (16% udział). W bieżącym sezonie wzrost produkcji tego oleju spodziewany tylko w Argentynie – o około 23%, a pozostali producenci odnotują znaczne spadki np. Ukraina (-29%), Rosja (-13%), UE27 (-23%).

6.2 Konsumpcja olejów roślinnych na świecie

Całkowite światowe zużycie 13 olejów roślinnych w bieżącym sezonie oceniane jest na 134,7 mln ton, tj. o ok. 4,8% więcej niż w poprzednim sezonie.

Światowe spożycie 13 olejów roślinnych (mln ton)

	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
palmowy	35,32	37,75	40,75	7,9
sojowy	34,24	36,76	39,60	7,7
rzepakowy	17,94	18,52	19,51	5,3
słonecznikowy	10,69	11,37	9,88	-13,1
arachidowy	4,54	4,19	4,40	4,9
z bawełny	4,84	5,06	5,19	2,6
z ziaren palmy	4,05	4,49	4,69	4,4
kokosowy	3,26	2,97	3,05	2,7
oliwa z oliwek	2,90	3,01	3,08	2,5
kukurydziany	2,17	2,35	2,43	3,3
sezamowy	0,87	0,86	0,87	1,4
lniany	0,66	0,69	0,69	0,0
rycynowy	0,53	0,53	0,51	-2,1
razem	122,00	128,54	134,65	4,8

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s -szacunek, p- prognoza

Największy udział w spożyciu mają olej palmowy (30%), sojowy (ponad 29%), rzepakowy (14,5%) i słonecznikowy (7%). Spożycie oleju palmowego wzrosło najbardziej w bieżącym sezonie w stosunku do sezonu 2006/07 o 3 mln ton (drugi rok z rzędu o około 8%). Podobnie, blisko o 8% wzrosło tempo wzrostu spożycia oleju sojowego. W sezonie 2007/08 wzrost ten wyniesie 2,8 mln ton wobec przyrostu 2,5 mln ton sezon wcześniej. Jedynym ważnym olejem, którego spożycie się zmniejszy z powodu spadku produkcji będzie olej słonecznikowy (-13%) do 9,9 mln ton.

Najwięcej olejów i tłuszczów na świecie spożywają Chiny (19% udział), Unia Europejska (18%), Stany Zjednoczone (około 11%) oraz Indie (9%).

Światowe spożycie olejów roślinnych i tłuszczów (mln ton)				
	05/06	06/07s	07/08p	zmiana w %
Chiny	26,84	28,58	30,13	5,4
Unia Europejska (27)	26,49	28,15	29,12	3,4
USA	15,95	16,48	17,13	3,9
Indie	13,47	14,16	14,79	4,4
Brazylia	4,81	5,22	5,71	9,4
Indonezja	4,37	4,64	4,97	7,1
Malezja	3,51	3,46	3,64	5,2
Rosja	3,38	3,53	3,61	2,4
Pakistan	3,36	3,47	3,58	3,1
Afryka Północna	3,11	3,23	3,32	2,7
Japonia	2,86	2,86	2,88	0,8
Ogółem	146,08	153,09	159,79	4,4

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p- prognoza

W poprzednich sezonach tempo wzrostu konsumpcji olejów było najwyższe wśród krajów rozwijających się, o wysokich wskaźnikach demograficznych. W poprzednim i bieżącym sezonie jest podobnie np. w Chinach – ponad 5,4%, Brazylii 9,4%, Malezji – 5,2% i Indonezji – 7,1% oraz w Indiach – ok. 4,4%. Jednak do spożycia spożywczego dochodzi zużycie olejów do produkcji biopaliw, zwłaszcza w krajach wysoko rozwiniętych. Stany Zjednoczone gonią Unię w zużyciu oleju sojowego do biodiesla natomiast w Malezji i Indonezji rośnie zużyciu oleju palmowego również do biodiesla. Jeszcze kilka lat temu niższe wzrosty spożycia olejów notowały kraje wysoko rozwinięte (1-2%), ze względu na spadek lub stagnację liczby ludności. Obecnie motorem wzrostu ich zużycia jest produkcja biodiesla.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca kraje wysoko rozwinięte przodują w konsumpcji olejów. W sezonie 2007/08 wzrośnie światowe zużycie olejów roślinnych i będzie możliwe dzięki wzrostowi ich produkcji, jakkolwiek utrzyma się pewien deficyt olejów. Olej sojowy odegra w sezonie 2007/08 niezwykle istotną rolę w zaspokojeniu popytu na biodiesel, dotyczy to szczególnie USA, ale wzrośnie jego rola w Ameryce Płd. - Brazylii i Argentynie. Podobną rolę odegra w Azji olej palmowy, jakkolwiek ograniczać jego zużycie może wysoka cena. Chiny od 2007 roku rozpoczęły zużycie olejów roślinnych do biodiesla, podczas gdy dotychczas opierały produkcję biopaliw tylko na etanolu. Prawdopodobnie spowoduje to dodatkowy wzrost zużycia olejów w Kraju Środka tylko w tym celu, w perspektywie do około 3 mln ton rocznie ze 100 tys. ton przed rokiem.

6.3 Obroty w handlu zagranicznym olejami roślinnymi

Według Oil World, w sezonie 2007/08 (od października do września) światowy eksport 13 najważniejszych olejów roślinnych oceniany jest na ok. 56,7 mln ton, co oznacza 5,3% wzrost w porównaniu z sezonem ubiegłym.

Światowy eksport olejów roślinnych (mln ton)				
	05/06	06/07	07/08p	zmiana w %
palmowy	28,06	29,92	32,25	7,8
sojowy	10,15	10,86	11,82	8,8
słonecznikowy	4,36	4,24	3,38	-20,2
z ziaren palmy	2,22	2,59	2,76	6,2
rzepakowy	1,95	2,13	2,21	3,5
kokosowy	2,17	1,74	1,94	11,7
kukurydziany	0,89	0,80	0,86	7,9
oliwa z oliwek	0,68	0,81	0,76	-5,9
rycynowy	0,28	0,30	0,29	-2,0
arachidowy	0,19	0,19	0,20	7,4
z bawełny	0,14	0,15	0,13	-15,2
lniany	0,12	0,12	0,10	-10,4
sezamowy	0,034	0,032	0,032	0,0
razem	51,23	53,87	56,73	5,3

Źródło: Oil World, dane z września 2007 r.; s - szacunek, p - prognoza

W największym stopniu wzrosnie sprzedaż olejów odgrywających największą rolę w handlu światowym: palmowego, sojowego, oleju z ziaren palmy olejowej oraz rzepakowego. Drugi z rzędu rok spadek sprzedaży będzie miał natomiast miejsce w przypadku oleju słonecznikowego, który będzie bardziej wykorzystywany na rynkach wewnętrznych producentów (-20%). Spadnie eksport oliwy z oliwek oraz mniej znaczących olejów: rycynowego bawełnianego, lnianego. Największy udział w globalnym handlu olejami roślinnymi ma olej palmowy (57%), zaś największym eksporterem tego oleju na świecie, a zarazem ogółu olejów roślinnych jest Malezja i Indonezja (po 28% udziału w światowym eksporcie olejów i tłuszczu ogółem). W sezonie 2007/08 zwiększy się sprzedaż olejów z Malezji (o 7% do 16,2 mln ton), Indonezji (o 10% do 16,2 mln ton), Argentyny (o 20% do 8,8 mln ton). Spadnie sprzedaż z USA (o 4% do ok. 3 mln ton) oraz z Brazylii o 3% do 2,5 mln ton. Eksport z Kanady wzrosnie o 4% do 1,7 mln ton). W stosunku do ubiegłego sezonu poza USA zmniejszy eksport głównie Ukraina (o 30% do 1,4 mln ton) oraz Unia Europejska (o 1,7% do około 1,4 mln ton).

Wzrost zakupów olejów roślinnych i tłuszczu w sezonie 2007/08 będzie miał miejsce przede wszystkim ze strony największych importerów: UE 27 (o 4% do około 10,6 mln ton), Chin (o 11% do blisko 10,1 mln ton), natomiast import przez Indie spadnie (o 2% do 5,6 mln ton). Spadek zakupów przez Indie nastąpi w wyniku wzrostu krajowej produkcji olejów. Unia Europejska zwiększy zakupy na skutek wzrostu zużycia olejów do produkcji biopaliw oraz deficytu oleju słonecznikowego.

Olej palmowy

Eksport oleju palmowego oceniany jest w bieżącym sezonie na 32,3 mln ton wobec 29,9 mln ton sezon wcześniej (kolejny rok wzrost o 8%). Do kluczowych eksporterów należą dwa kraje: Malezja i Indonezja, przy czym pochodzi z nich 90% dostaw na rynki światowe (odpowiednio 44% i 46%). W sezonie 2007/08 Malezja wyeksportuje prawdopodobnie 14,2 mln ton oleju palmowego (wzrost o 10% wobec sezonu 2006/07), zaś Indonezja – 14,7 mln ton – (wzrost o około 8%).

Do największych importerów oleju palmowego na świecie zaliczane są Chiny, z importem w sezonie 2007/08 ocenianym na 6,1 mln ton (19% udział), Unia Europejska (5,4 mln ton – 17% udział), Indie (3,9 mln ton – 12% udział) oraz Pakistan (1,8 mln ton – 5% udział). Globalny import wzrośnie o blisko 9% do około 32,4 mln ton.

Olej sojowy

W sezonie 2007/08 eksport oleju sojowego na świecie wyniesie ok. 11,8 mln ton wobec 10,9 mln ton sezon wcześniej (ok. 9% wzrost). Największy udział w światowym eksporcie oleju sojowego mają kraje należące do wielkiej trójki producentów soi, tj. Argentyna (61% udział w sezonie 2007/08), Brazylia (20%) i USA (6%) oraz Unia Europejska (2%), która w produkcji oleju bazuje na importowanym surowcu. W bieżącym sezonie zwiększy się znacząco (o 19% do 7,3 mln ton) eksport oleju sojowego z Argentyny, na skutek wzrostu zbiorów i przerobu soi. Spadnie sprzedaż tego oleju z USA (o ponad 18% do 700 tys. ton) pomimo wzrostu produkcji tego oleju w USA na skutek wzrostu zużycia wewnętrznego. Brazylia odnotuje spadek eksportu oleju sojowego (o 4% do 2,4 mln ton). Do największych importerów oleju sojowego należą Chiny (22% udział w sezonie 2007/08), Indie (12%), kraje Afryki Północnej oraz UE (po 9%). W bieżącym sezonie zakupy oleju sojowego zwiększą Chiny (o 12% do 2,6 mln ton), kraje północnoafrykańskie (o 14% do 1,1 mln ton) oraz Unia Europejska (o 14% do 1,1 mln ton). Indie zmniejszą import (o 8% do 1,4 mln ton),

Olej słonecznikowy

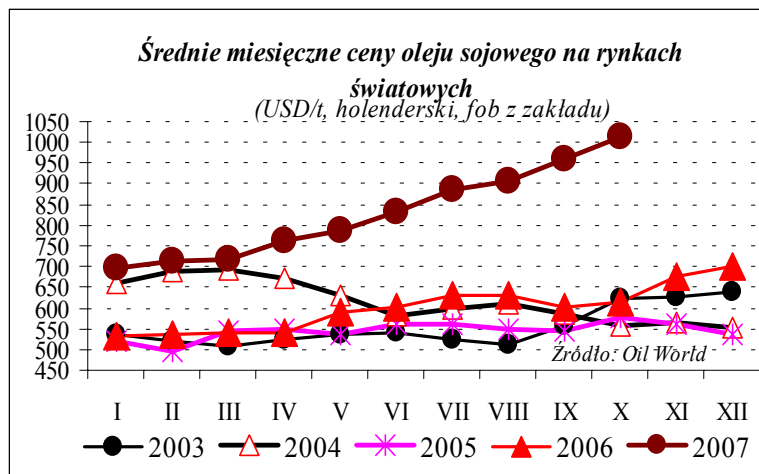
Eksport oleju słonecznikowego w sezonie 2007/08 prognozowany jest na 3,4 mln ton wobec 4,2 mln ton w poprzednim sezonie (spadek o 20%). Do największych eksporterów zaliczamy Argentynę (41% dostaw) oraz Ukrainę (34%). W bieżącym sezonie sprzedaż z Argentyny wzrośnie o 29% do 1,4 mln ton, zaś z Ukrainy zmniejszy się do około 1,2 mln ton wobec 1,8 mln ton rok temu. Mniejsze znaczenie w światowym eksporcie odegra Rosja – około 340 tys. ton. Światowy import oleju słonecznikowego zmniejszy się o około 20%. Wśród czołowych importerów oleju słonecznikowego znajdują się kraje UE (1,2 mln ton, 35% udział w sezonie 2007/08), Turcja oraz Egipt (210 tys. ton, 6% udział). W sezonie 2007/08 największy wzrost importu spodziewany jest w przypadku Turcji (o 31%).

Olej rzepakowy

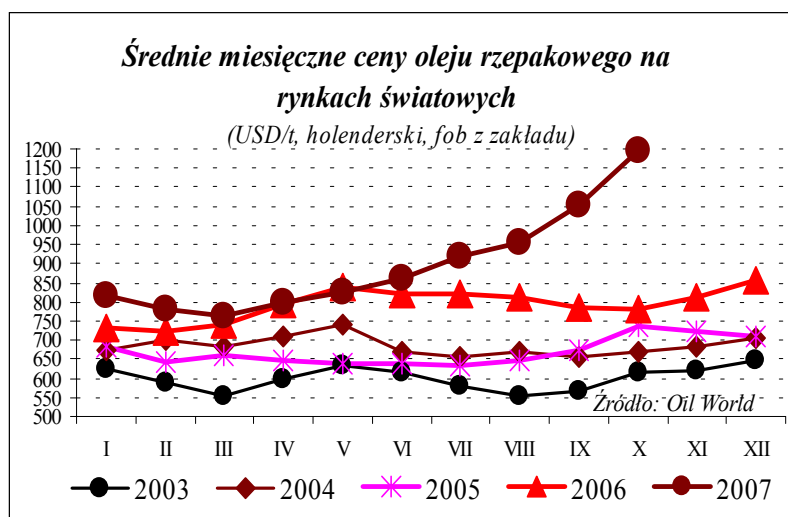
Eksport oleju rzepakowego w sezonie 2007/08 wyniesie 2,2 mln ton wobec 2,1 mln ton sezon wcześniej (3,5% wzrost). W światowym eksporcie tego oleju liczy się dwóch dostawców – Kanada (63% udział w sezonie 2007/08) oraz USA (15%). Unia Europejska nie ma większego znaczenia jako eksporter tego oleju ze względu na silny popyt wewnętrzny generowany przez producentów biodiesla. Kanada zwiększy eksport tego oleju o 6% do blisko 1,4 mln ton. Po stronie importu największy udział mają Stany Zjednoczone (32%), UE-27 (26%) oraz Chiny (13%). Zakupy oleju rzepakowego przez USA spadną o 4% do 0,72 mln ton, zaś przez Unię – o 15% do 0,58 mln ton. Chińskie zakupy wzrosną o 15% do około 0,3 mln ton.

6.4 Tendencje cenowe olejów roślinnych

W całym 2007 roku wzrost światowego zapotrzebowania na oleje oraz biopaliwa dał się odczuć w umocnieniu cen olejów (jak przewidział autor), jakkolwiek skala zjawiska była niespotykana w historii. Na początku sezonu 2007/08 ceny olejów roślinnych (sojowego, rzepakowego i palmowego) tzn. jesienią 2007 osiągnęły historyczne rekordy z powodu ciągle niewystarczającej produkcji wobec popytu i dalszego obniżania się poziomu zapasów.



Rekordowe ceny ropy w poprzednim sezonie 2006/07 utrzymują się i dalej stanowią wsparcie dla wartości olejów używanych do produkcji biodiesla. Olej sojowy będzie w tym celu coraz intensywniej stosowany w USA, jak również w Ameryce Płd. (Argentynie, Brazylii). Nowe ilości biodiesla, które trafią na rynki pozyskają nowych konsumentów w innych rejonach świata.



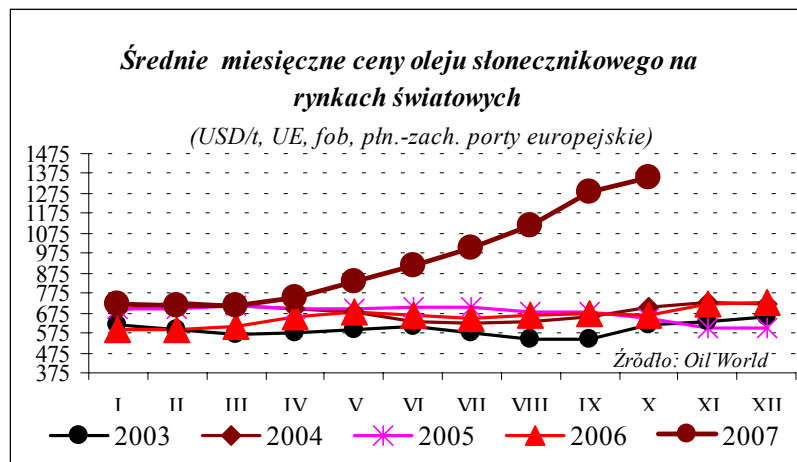
Poza oboma Amerykami będą to: Unia Europejska, Malezja, Indonezja, Singapur, Australia czy Chiny. Nieprawdopodobnie wysokie ceny olejów zaczęły jednak dotyczyć konsumpcję. Niektóre kraje importujące oleje zwiększały ich zapasy, po przypadkach, gdy poziom stał się niebezpiecznie niski. Różnice wartości pomiędzy olejami: sojowym, rzepakowym, słonecznikowym a palmowym od połowy 2007 roku wraz z ich drożeniem powiększały się.

Do umocnienia cen olejów przyczynią się również przewidywane wzrosty cen surowców do ich produkcji.

Podobnie jak w przypadku nasion soi, jak i śrutu sojowej, na kształtowanie się cen olejów w najbliższych miesiącach wpływ będą miały prognozy zbiorów soi w Brazylii i Argentynie. Korekty w dół poziomu produkcji w tych krajach mogą przyczynić się do umocnienia cen, jakkolwiek w obecnej sytuacji podażowo popytowej spadki nie będą większe, a wartość olejów pozostanie na wysokim poziomie.

Wydaje się, że konieczna jest ponowna ocena polityki rządów względem biopaliw, ponieważ narodowe cele zużycia biodiesla są zbyt optymistyczne. Większe cele zużycia biopaliw w 2008 i następnych latach „dociążą” rynek olejów, a ich ceny osiągnęły taki poziom, że rządy powinny zmniejszyć cele zużycia biodiesla. Jedynie to mogłoby spowodować obniżenie cen surowców oleistych olejów i śrut z niezwykle wysokiego poziomu.

W okresie od stycznia do października br. średnia cena oleju sojowego w Rotterdamie z dostawą natychmiastową wyniosła 828 USD/t i była aż o około 246 USD/t wyższa od średniej jego ceny z tego okresu rok wcześniej. W tym samym okresie olej rzepakowy holenderski kosztował 897 USD/t (FOB z zakładu) wobec 785 USD/t rok wcześniej. Czynniki fundamentalne jak spadek podaży soi, duży popyt na biopaliwo w Europie i innych krajach dalej powodują istotne wsparcie ich wartości, co może być silnie odczuwalne w sezonie 2007/08.



Bieżący sezon 2007/08 będzie charakteryzował się wysoką ceną najdroższego z olejów: oleju słonecznikowego spowodowaną dużym i kolejnym spadkiem jego produkcji. Dodatkowo wyższa cena będzie wspierana zmniejszaniem się jego zapasów. Wzrost jego podaży z Argentyny wiosną 2008 r. może okresowo, ale nieznacznie obniżyć jego wartość. W okresie od stycznia do października br. średnia cena tego oleju wyniosła 939 USD/t i była o 46%

wyższa niż średnia przed rokiem, a ok. 42 USD/t wyższa od średniej ceny oleju rzepakowego z tego samego okresu w br.

Przeciętna wartość oleju palmowego surowego w październiku br. wyniosła 881 USD/t (cif Porty Eu. Płu.-Zach.) była o 74% wyższa niż rok temu. Wartość oleju palmowego może się osłabić lub będzie oscylowała koło 900 USD/t ze względu na wzrost produkcji na świecie. Z drugiej strony silny popyt na oleje będzie umacniał jego wartość.

7. RYNEK NASION OLEISTYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

7.1 Podaż nasion oleistych w UE

Produkcja nasion roślin oleistych w krajach Unii Europejskiej (UE-15) w tys. ton

Kraj	Oleiste ogółem			Rzepak			Słonecznik			Soja		
	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana
Francja	5 920	5 596	5,8	4 524	4 108	10,1	1 297	1 365	-5,0	99	123	-19,5
Niemcy	5 298	5 396	-1,8	5 251	5 330	-1,5	47	66	-28,8			
Wlk.Brytania	1 897	1 904	-0,4	1 897	1 904	-0,4						
Hiszpania	755	619	22,0	25	9	177,8	730	608	20,1	0	2	
Włochy	771	930	-17,1	26	7	271,4	200	309	-35,3	545	614	-11,2
Dania	595	434	37,1	595	434	37,1						
Austria	253	290	-12,8	130	136	-4,4	68	86	-20,9	55	68	-19,1
Szwecja	254	223	13,9	254	223	13,9						
Finlandia	104	140	-25,7	104	140	-25,7						
Portugalia	6	3	100,0				6	3				
Grecja	22	31	-29,0				22	31				
Belgia/Luks.	54	36	50,0	54	36	50,0						
Irlandia	28	18	55,6	28	18	55,6						
Holandia	9	7	28,6	9	7	28,6						
UE-15 RAZEM	15 966	15 627	2,2	12 897	12 352	4,4	2 370	2 468	-4,0	699	807	-13,4

Źródło: COCERAL, dane z września 2007 r.

Produkcja nasion roślin oleistych w krajach Unii Europejskiej (UE-12) w tys. ton

Kraj	Oleiste ogółem			Rzepak			Słonecznik			Soja		
	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana	2007	2006	% zmiana
Polska	1 829	1 633	12,0	1 823	1 626	12,1	6	7				
Węgry	1 344	1 600	-16,0	488	334	46,1	790	1 198	-34,1	66	68	-2,9
Rep. Czeska	1 135	995	14,1	1 044	882	18,4	86	108	-20,4	5	5	0,0
Słowacja	503	496	1,4	290	267	8,6	196	210	-6,7	17	19	-10,5
Litwa	201	141	42,6	201	141	42,6						
Estonia	81	80	1,3	81	80	1,3						
Łotwa	113	70	61,4	113	70	61,4						
Rumunia	985	1 992	-50,6	333	180	85,0	454	1 436	-68,4	198	376	-47,3
Bułgaria	566	966	-41,4	77	33	133,3	489	933	-47,6			
UE-10 RAZEM	5 206	5 015	3,8	4 040	3 400	18,8	1 078	1 523	-29,2	88	92	-4,3
UE-12 RAZEM	6 757	7 973	-15,3	4 450	3 613	23,2	2 021	3 892	-48,1	286	468	-38,9
UE-27 RAZEM	22 723	23 600	-3,7	17 347	15 965	8,7	4 391	6 360	-31,0	985	1 275	-22,7

Źródło: COCERAL, dane z września 2007 r.

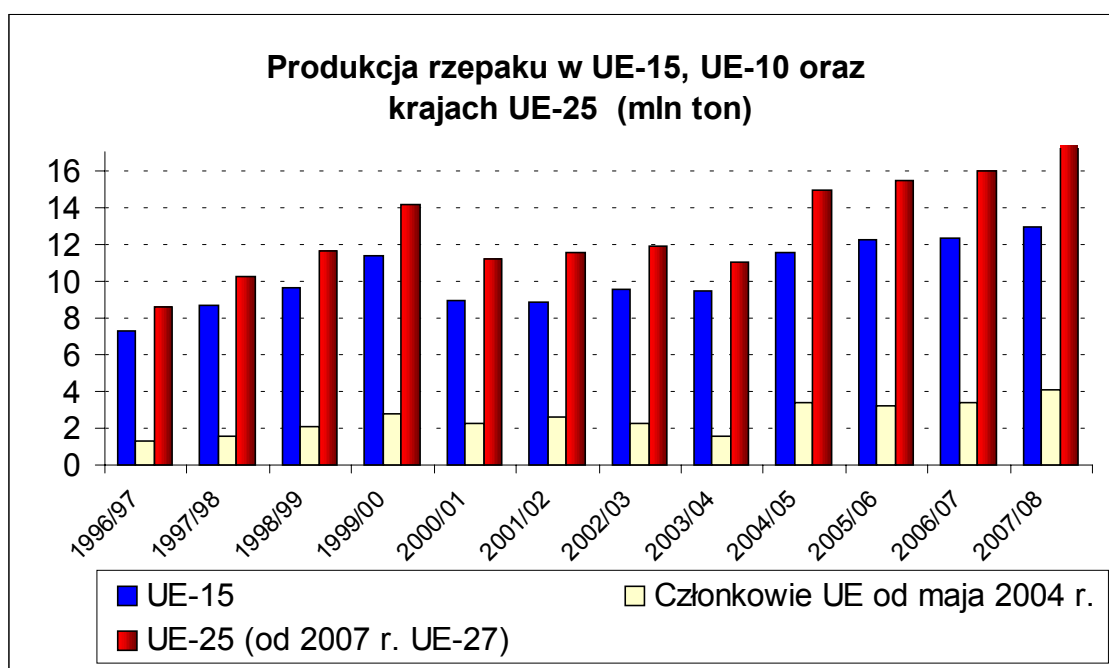
Unia Europejska nie jest znaczącym producentem nasion oleistych w skali świata, jakkolwiek w sezonie 2007/08 udział tego ugrupowania w światowej produkcji wzrósł z ok. 5,5% do 6,1%. Jednak biorąc pod uwagę produkcję rzepaku i słonecznika, dwóch podstawowych upraw oleistych w Unii, udziały są znacznie wyższe. W przypadku rzepaku kraje Unii dostarczają około 35% globalnej produkcji (+2% wobec poprzedniego sezonu). Unia jest na pierwszym miejscu na świecie przed Chinami w jego produkcji. W przypadku słonecznika w sezonie 2007/08 udział UE wyniesie ok. 17%. Oznacza to trzecie miejsce w światowej produkcji po Rosji, Ukrainie częściowo dzięki wstąpieniu Bułgarii i Rumunii do Unii od 2007 roku. Unijna produkcja soi jest marginalna i stanowi jedynie 0,4% ilości produkowanej na świecie.

Dla Polski Unia Europejska była ważnym partnerem w handlu oleistymi. Do UE, a po wstąpieniu wewnątrz Unii, eksportujemy przede wszystkim rzepak, olej i śrutę rzepakową, a importujemy śrutę i olej sojowy, olej palmowy, margaryny oraz mączki rybne.

W bieżącym 2007/08 unijna produkcja oleistych jest wg COCERAL 1,4% niższa tzn. niż przed rokiem. W UE-27 jest więcej rzepaku, ale mniej słonecznika oraz soi. Według COCERAL, w 2007 roku produkcja nasion oleistych w 27 krajach Unii oceniana jest na ok. 22,7 mln ton wobec 23,6 mln ton rok wcześniej. Areał uprawy trzech najważniejszych w UE roślin oleistych – rzepaku, słonecznika i soi zwiększył się w porównaniu do 2005 r. z 9,50 mln ha do około 9,79 mln ha, zaś plonowanie zmniejszyło się o z 2,48 t/ha do 2,32 t/ha.

Rzepak

Coceral szacuje produkcję rzepaku w 27 krajach Unii Europejskiej w 2007 roku na wysokim poziomie 17,35 mln ton, czyli znacznie powyżej ubiegłorocznego (+8,7%).



W państwach starej Unii tj. UE-15 jego produkcja wzrosła o 4,4% do około 12,9 mln ton, natomiast w nowych państwach członkowskich UE-10 wzrosła aż o 18,8% do ponad 4 mln ton. Biorąc pod uwagę Bułgarię i Rumunię, które wstąpiły do UE od początku 2007 roku produkcja rzepaku w UE-12 wzrosła w 2007 r. nawet o 23,2% do około 4,5 mln ton. Te dwa nowe kraje UE przyczyniły się do wzrostu produkcji bowiem jakkolwiek poziom produkcji tego surowca nie jest tam wysoki jednak w 2007 r. istotnie wzrósł (w Rumunii o 85% a Bułgarii o 133%). Największym producentem rzepaku w UE -12 podobnie jak przed rokiem była Polska. Na drugim miejscu znalazła się Republika Czeska, gdzie produkcja wzrosła o ponad 18% do ponad 1 mln ton. Trzecie miejsce zajęły Węgry z produkcją około 0,49 mln ton rzepaku wobec 0,33 mln ton (+46%). Na czwartym miejscu należy wymienić Rumunię przed Słowacją z produkcją około 0,33 mln ton.

W 2007 roku w UE-15 wyprodukowano 74,3% rzepaku, a 25,7% w nowych państwach członkowskich UE-12. Największymi producentami nasion rzepaku w krajach Unii Europejskiej są tradycyjnie Niemcy (30%), Francja (26%) oraz Wielka Brytania (blisko 11%). Polska z tegorocznym 10,5% udziałem uplasowała się w unijnej produkcji na czwartym miejscu. Gdyby zmaterializowały się przedwidywane szacunki zbiorów rzepaku wg. GUS, Polska wyprzedziłaby Wielką Brytanię. Jeszcze w czerwcu 2007

COCERAL prognozował produkcję rzepaku w UE-27 na 18,4 mln ton, jednak letnia susza przyczyniła się do spadku plonów zwłaszcza na Bałkanach, natomiast deszczowa pogoda zmniejszyła plony pod koniec wegetacji w Niemczech i Francji. Średni plon w UE-27 wyniósł 2,79 t/ha (wobec 3,04 t/ha w 2006 roku). W bieżącym roku areał upraw rzepaku we wszystkich krajach Unii wyniósł 6,22 mln ha wobec 5,25 mln ha przed rokiem. Wzrost zbiorów wystąpił w większości z 27 krajów Unii poza Niemcami, Wielką Brytanią (-0,4%), Austrią (-4,4%) oraz Finlandią. W Niemczech zostało zebrane o 1,5% mniej tego surowca w ilości 5,25 mln ton dzięki wzrostowi areału z 1,43 do 1,54 mln ha. Produkcja nasion rzepaku we Francji oszacowana została na ok. 4,52 mln ton, tj. o ponad 10% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem, dzięki wzrostowi areału z 1,4 do 1,57 mln ha. Plony w tym kraju spadły z 2,93 t/ha do 2,88 t/ha i były stosunkowo niskie wobec 2005 roku, kiedy były na poziomie 3,7 t/ha. Plantatorzy zachęteni wysokim poziomem cen w sezonie 2006/07, powiększyli obszar uprawy rzepaku we Francji pod zbiory 2007 r. z 1,40 mln ha do około 1,57 mln ha. W Wielkiej Brytanii tegoroczna produkcja rzepaku wyniosła prawie 1,9 mln ton i była zbliżona do ubiegłorocznej.

Słonecznik

Produkcja słonecznika w krajach UE-27 w 2007 r. drastycznie spadła i wyniosła 4,39 mln ton wobec 6,36 mln ton przed rokiem. Do największych producentów we Wspólnocie należą Francja (30% udział), Węgry (18%) Hiszpania (17%), Włochy (5%) i Słowacja (5%). Kraje UE-15 w br. wyprodukowały ok. 54% ziarna w całej Unii (rok wcześniej 63%). Nowe kraje jak Bułgaria i Rumunia miały 10% i 11% udział. W bieżącym roku największa redukcja zbiorów, wywołana redukcją areału zasiewów i suszą, wystąpiła w Bułgarii, Rumunii, na Węgrzech i we Włoszech, a przyrost miał miejsce jedynie w Hiszpanii. Powierzchnia upraw słonecznika w br. w UE-27 wyniosła 3,19 mln ha wobec 3,79 mln ha. Średnie plony słonecznika we wszystkich krajach UE spadły w 2007 r. z 1,68 t/ha do 1,38 t/ha.

Soja

W 2007 r. miał miejsce ok. 23% spadek unijnych zbiorów soi do około 985 tys. ton w stosunku do 1,28 mln ton rok temu. Areał przeznaczony pod produkcję soi zwiększył się z 466 tys. ha do 375 tys. ha. Soja nie jest uprawiana we Wspólnocie na cele żywnościowe. Średnie plony wyniosły 3,75 t/ha wobec 4,66 t/ha rok wcześniej. W unijnej produkcji soi przodują Włochy z 55% udziałem, na drugim miejscu jest Francja z 10% udziałem w Unii. Z nowych krajów Unii największy, 20% udział ma Rumunia oraz 7% Węgry. Powierzchnia uprawy soi zmniejszyła się z 466 do 375 tys. ha.

7.2 Przerób nasion oleistych w UE

W UE największy udział w tłoczeniu surowców oleistych ma rzepak, soja i słonecznik (97%). Niewielkie znaczenie jako surowce do produkcji olejów odgrywa bawełna i len. Należy podkreślić, że od sezonu 2004/05 rzepak wysunął się na pierwsze miejsce, wcześniej była to soja. W przypadku soi, Unia tradycyjnie bazuje na importowanym surowcu. Na sezon 2007/08 przewiduje się wzrost przerobu przemysłowego nasion oleistych w UE z 37,5 mln ton do poziomu 38,6 mln ton., przy wzroście udziału rzepaku kosztem soi.

Przerób soi w UE w sezonie 2007/08 (od października do września) wzrośnie i wyniesie ok. 15,2 mln ton wobec 14,7 mln ton w sezonie ubiegłym. Przerób słonecznika zmniejszy się z powodu spadku jego podaży do z 5,6 mln ton do około 4,4 mln ton w bieżącym sezonie. W sezonie 2007/08 znacznie wzrośnie przerób rzepaku z około 16 mln ton do 17,8 mln ton dzięki wzrostowi zapotrzebowania wewnętrznego na olej do produkcji biopaliw (szczególnie we Francji) oraz przemysłu spożywczego.

Rośnie bowiem zapotrzebowanie na olej rzepakowy w UE, ponieważ unijny przemysł spożywczy jest niechętny stosowaniu oleju sojowego w zastępstwie słonecznikowego, którego zapowiada się deficyt w sezonie 2007/08. Firmy spożywcze nie chcą także oznaczać produktów jako modyfikowane genetycznie, co musieliby zrobić stosując olej sojowy z soi GMO.

W sezonie 2007/08 unijna (UE-27) produkcja 8 podstawowych olejów roślinnych wyniesie około 12 mln ton wobec 11,7 mln ton w roku poprzednim. Największe udziały w produkcji w sezonie 2007/08 będą miały - olej rzepakowy (ok. 60%), sojowy (ok. 23%) oraz słonecznikowy (ok. 15%). Na sezon 2007/08 przewiduje się spadek produkcji oleju słonecznikowego do 1,8 mln ton wobec 2,4 mln ton w sezonie ubiegłym, wzrost dla oleju rzepakowego z 6,5 mln ton do 7,3 mln ton (+11%) oraz wzrost produkcji oleju sojowego z 2,7 do 2,8 mln ton.

Wzrost przerobu oleistych spowoduje wzrost produkcji makuchów. Dominującą pozycję w unijnej produkcji śrut oleistych zajmuje śruta sojowa. W dalszej kolejności znajdują się śruty rzepakowa oraz słonecznikowa. W sezonie 2007/08 przewiduje się wzrost produkcji 8 śrut oleistych w UE z 24,4 do 25,2 mln ton, w tym śruty wzrost sojowej do około 12 mln ton (wobec 11,6 mln ton), rzepakowej 10,2 mln ton (wobec 9,1 mln ton). Należy podkreślić 11% wzrost produkcji śruty rzepakowej kosztem sojowej wynikły ze wzrostu przerobu rzepaku w Unii. Produkcja śruty słonecznikowej zmniejszy się z 2,9 do około 2,3 mln ton.

7.3 Konsumpcja wysokobiałkowych śrut oleistych – komponentów paszowych

Według Oil World, w sezonie 2007/08 (od października do września) całkowite spożycie 12 śrut oleistych w krajach UE-27 szacowane jest na 58,6 mln ton wobec 56,6 mln ton w poprzednim sezonie. Wzrosnąć zwłaszcza zużycie śruty rzepakowej z 9,2 do 10,2 mln ton oraz sojowej z 34,9 do 36,7 mln ton, natomiast obniży się zużycie śruty słonecznikowej z ok. 4,7 mln ton do ok. 3,8 mln ton.

7.4 Obroty handlowe nasionami oleistych i produktami przerobu w UE

W sezonie 2007/08 (od października do września) przewiduje się niewielki 2% wzrost importu nasion oleistych do UE do poziomu około 18,5 mln ton. Dostawy soi zwiększą się o 2% do ok. 15,8 mln ton; podobnie rzepaku o 42% do około 690 tys. ton, natomiast import słonecznika prawdopodobnie spadnie o 32% do około 450 tys. ton. Największy udział w imporcie oleistych będzie miała tradycyjnie soja – 85%, potem słonecznik – ponad 2% oraz rzepak - 4%. Przyczyną wzrostu dostaw rzepaku do Unii pomimo dobrych zbiorów jest znaczny popyt generowany zwłaszcza przez przemysł biopaliw oraz dodatkowo przemysł spożywczy. W bieżącym sezonie 2007/08 prognozowany jest aż 63% spadek eksportu oleistych do małej znaczącej ilości około 420 tys. ton z czego 51% stanowić będzie rzepak, a 21% słonecznik.

Unia jest importerem netto olejów roślinnych. Import 8 podstawowych olejów roślinnych do UE27 w sezonie 2007/08 (od października do września) oceniany jest na 9,9 mln ton wobec 9,4 mln ton sezon wcześniej. Największy, 54% udział w tej grupie produktów ma olej palmowy, a jego zakupy przewidywane są na 5,3 mln ton wobec 4,9 mln ton. Wzrosną również zakupy oleju sojowego z 0,98 do 1,1 mln ton (11% udział w imporcie), natomiast słonecznikowego spadną z około 1,3 do około 1,2 mln (12% udział). Import oleju rzepakowego zmniejszy się z 663 do 580 tys. ton.

Eksport olejów z UE wyniesie tylko 0,6 mln ton wobec 0,63 mln ton sezon wcześniej.

ZESPÓŁ MONITORINGU ZAGRANICZNYCH RYNKÓW ROLNYCH (FAMMU/FAPA)

Unia jest znaczącym importerem śrut oleistych, a w sezonie 2007/08 ich import przewidywany jest na 31,3 mln ton wobec 30,2 mln ton sezon wcześniej. W handlu zagranicznym śrutami oleistych największy udział przypada śrucie sojowej. W sezonie 2007/08 przewiduje się wzrost importu tej śruty o 6% z 23,9 do 25,3 mln ton. Eksport śruty sojowej prognozowany jest na 0,61 mln ton wobec 0,56 mln ton.

Światowy bilans nasion roślin oleistych i produktów przerobu (mln ton)

Wyszczególnienie	Rok	Produkcja	Podaż	Eksport	Spożycie	Zapasy końcowe
Nasiona roślin oleistych	2005/06 S	391,8	448,6	76,0	318,5	64,4
	2006/07 S	406,6	470,9	82,7	330,8	72,0
	2007/08 P	392,0	464,0	87,3	340,4	58,1
	2006/07 a 2007/08, zmiana w %	-3,6	-1,5	5,6	2,9	-19,3
Śruty nasion roślin oleistych	2005/06 S	215,7	223,8	65,3	215,1	7,4
	2006/07 S	224,4	231,8	67,4	222,3	7,5
	2007/08 P	232,8	240,3	71,2	232,0	7,4
	2006/07 a 2007/08, zmiana w %	3,8	3,7	5,7	4,4	-1,2
Oleje roślinne	2005/06 S	118,0	128,0	46,6	115,0	10,2
	2006/07 S	121,5	131,7	48,3	121,1	8,6
	2007/08 P	126,1	134,7	48,9	126,5	7,8
	2006/07 a 2007/08, zmiana w %	3,7	2,3	1,2	4,4	-9,8

Źródło: WASDE - październik 2007 r. , P-prognoza, S-oszacowanie